

Selvfølgelig gjør det vondt!

Body Suspension som kulturelt fenomen

Arnbjørng Engenes

Masteroppgave i sosiologi

Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

August 2006

Sammendrag

I denne oppgaven presenterer jeg min undersøkelse av et norsk krokhengingsmiljø. Krokhenging, også kalt body suspension, går ut på at store kroker festes i huden på øverste del av ryggen, eventuelt knær, bryst, overarmer etc. Krokene festes til kjettinger eller tau som henger fra kraftige taljer i taket, og så heises man opp. Hengetiden varierer fra minutter til timer. Selve miljøet er mulig å betrakte som en subkultur. Generelt er subkulturer interessante å studere fordi de kan fortelle oss mye om samfunnet og den allmennekulturen som til enhver tid er rådende. Denne spesielle subkulturen er særlig interessant fordi den står i et så tydelig brytningsforhold til det som er allment akseptert i det norske samfunnet.

Oppgavens sosiologiske relevans ligger vesentlig i en utforsking av hva som kjennetegner krokhenging som ekstrem praksisform, hvordan grensene for det ekstreme flytter seg og hvordan krokhenging kan knyttes til vår tids identitetsprosjekter.

Hovedproblemstillingen er forståelse av body suspension som kulturelt fenomen; og mer spesifikt: subkulturelle kjennetegn i det krokhengingsmiljøet jeg studerte. Jeg har vært spesielt opptatt av hvordan krokhengere selv snakker om body suspension, om hva det gir dem og hvilke reaksjoner de blir møtt med. Jeg har fokusert på hva slags betydning utseende og stilmessige effekter har for de som praktiserer body suspension og hvilken plass krokhengingssamlingene har for innlæring av uskrevne regler og rolleutforming. I tillegg har jeg drøftet hvor treffende begrepet "moderne primitive" egentlig er og hva slags funksjoner den selvvalgte smerten har.

Undersøkelsen er kvalitativ. Jeg har undersøkt et norsk krokhengingsmiljø gjennom en kombinasjon av deltakende observasjon og intervjuer med åtte utøvere i alderen 20 – 35 år. Det teoretiske perspektivet er hovedsakelig knyttet til subkulturteorier. Religionshistorikeren Siv Ellen Kraft har foretatt en studie av det norske krokhengingsmiljøet, og det foreligger noen få utenlandske studier som er sosiologiske, men for øvrig er empirien om dette spesifikke temaet sparsom. Jeg har anvendt empiri om andre subkulturer - eksempelvis punkere, lærhomser, transvestitter og nynazister - for å finne særtrekk og fellestrekk med mine informanter og for å finne subkulturanalytiske knagger. Som grunnleggende teoretisk plattform anvender jeg de sentrale modernitetsteoriene til Giddens, Beck og Bauman, noe postmodernistisk teori fra bl a Featherstone, samt Bourdieus distinksjonsteori.

Det miljøet jeg har studert består av mennesker som ser relativt uniformerte ut, og jeg har i oppgaven analysert image i form av klær, kroppsmerking, symboler og andre stilmessige trekk. Body suspension har nær sammenheng med den generelle tendensen til økt bruk av kroppsmerking for å uttrykke sin identitet. Til dels kan det synes som denne kroppsmerkingen er i opposisjon til rådende skjønnhetsidealer i vårt samfunn, men den styres av de samme prinsippene for vurdering. Piercing, brennmerking og teflonimplantater handler like mye om estetikk som ansiktsløftning, fettsuging og silikonimplantater, og alle uttrykkene handler om permanent kroppsmerking (mer eller mindre, i hvert fall). Likevel synes de å være to uforenlige symbolsett, idet de signaliserer tilhørighet til diametralt motsatte grupper.

Jeg ser på selve opphengningen som en opptreden hvor den enkelte krokholder bokstavelig talt er på en scene, og kategoriserer aktørene i fire ulike idealtyper: klovnen, jegeren, artisten og den mediterende. Idealtypene sier noe om hvordan aktøren utformer sin rolle og om hva den enkelte ønsker å få ut av en suspension. Gjennom intervjuene forteller informantene hva body suspension gir dem og hvordan omverdenen reagerer på at de driver med det.

Den amerikanske krokholderen Fakir Musafar er opphavsmannen til betegnelsen ”moderne primitive”, som gjerne brukes om og av krokholdere. Jeg mener at en mer passende betegnelse på det miljøet jeg har studert, ville være ”hypermoderne avantgarde”. Begrepet hypermoderne viser til en økende kompleksitet og endringshastighet i forhold til det moderne. Betegnelsen avantgarde henspiller på at jeg oppfatter krokholderne som mennesker som søker framover, ikke bakover slik primitivistbetegnelsen kan implisere. Jeg tolker ikke henvisningene til historiske referanser som en feiring av fortiden eller andre kulturer, men i stor grad som del av et individualistisk og eksperimentelt prosjekt. Jeg mener dessuten at referansene til hinduistiske og indianske ritualer har en kommunikativ funksjon ved at de tjener som legitimering av praksisformen, og en refleksiv funksjon ved å være en slags garanti for at krokholding ikke er livsfarlig.

En av de mest slående dobbelthetene jeg fant i min studie, var hvordan krokholding relaterer seg til smerte. Ingen gjør det fordi det er vondt. Samtidig er det smerten som innebærer overskridelse og gir image. Smerten er på sett og vis det som er styrende for diskursen rundt body suspension, samtidig som flertydigheten er det som regulerer tilfanget av nye utøvere.

Innhold

SAMMENDRAG.....	2
INNHold	4
1. INNLEDNING	7
1.1 FAGLIG RELEVANS.....	7
1.2 ”HVA I ALL VERDEN FIKK DEG TIL Å VELGE ET SLIKT TEMA?”	8
1.3 PÅ KROKHENGINGSSTEVNE	9
1.4 PROBLEMSTILLINGER	10
1.5 OPPGAVESTRUKTUR	12
2. METODE	14
2.1 PROSJEKTBAKGRUNN OG UNDERSØKELSESDSIGN	14
2.2 MØTE MED FELTET	15
2.2.1 <i>Innledende kontakt med miljøet.....</i>	<i>15</i>
2.2.2 <i>Feltarbeid/deltakende observasjon</i>	<i>16</i>
2.2.3 <i>Rekruttering av informanter.....</i>	<i>17</i>
2.3 DATAINNSAMLINGEN	18
2.4 BEARBEIDING OG ANALYSE	20
2.5 OM FORSKERROLLEN.....	22
3. INITIERING OG ISCENESETTELSE.....	27
3.1 SCENOGRAFI.....	27
3.1.1 <i>Lokalet.....</i>	<i>27</i>
3.1.2 <i>Lyssetting, lyd og bilder</i>	<i>28</i>
3.1.3 <i>Klær, kostymer og kjønn</i>	<i>29</i>

3.2	RITES OF PASSAGE - I TRE AKTER.....	30
3.2.1	<i>Akt I: Teorikurs</i>	31
3.2.2	<i>Akt II: Opphengt</i>	33
3.2.3	<i>Akt III: Etterbehandling</i>	34
3.3	KOREOGRAFI OG ROLLEBESETNING.....	36
3.3.1	<i>Skrevne og uskrevne regler</i>	36
3.3.2	<i>Klovnene, jegeren, artisten og den mediterende</i>	39
3.4	FARGEKODER, FRONTSTAGE OG BACKSTAGE.....	40
4.	"MODERNE PRIMITIVE"?	42
4.1	HVEM ER "VI"?	44
4.1.1	<i>Mainstreamopposisjon</i>	44
4.1.2	<i>Smaksfellesskap</i>	45
4.1.3	<i>Medias rolle</i>	48
4.1.4	<i>Opprinnelseskultur</i>	49
4.1.5	<i>Klassetilhørighet</i>	50
4.2	HVEM ER "DE ANDRE"?	53
5.	UNIFORMERT INDIVIDUALISME: IMAGE, STIL OG SYMBOLER	57
5.1	OM STIL.....	57
5.1.1	<i>Kroppen som stilkommunikator: pynt eller provokasjon?</i>	58
5.1.2	<i>Mods i miljøet</i>	61
5.1.3	<i>Stil som symbolsk kontroll?</i>	64
5.2	DEKLARATIVE VS REGULATIVE SYMBOLSYSTEMER.....	66
5.3	DET MEST EKSTREME.....	68

6.	”GJØR DET IKKE VONDT?” MENINGSPRODUKSJON, DISKURS OG IDENTITET.	74
6.1	STANDARDSPØRSMÅL OG STANDARDSVAR.....	74
6.1.1	”Gjør det ikke vondt?”	75
6.1.2	Moralsk pekefinger eller genuin interesse?	75
6.2	”DET ER JO EGENTLIG EN RAR TING Å GJØRE!”	77
6.3	IDENTITETSPROSJEKTET	77
6.4	VALG AV BRILLER	81
6.4.1	Urban ekstremспорт?.....	82
6.4.2	Politisk prosjekt?.....	84
6.4.3	Base for selvskadere?.....	85
6.4.4	Oppsummering:.....	86
6.5	SMERTE	86
7.	AVSLUTTENDE KOMMENTARER	90
	KILDELISTE	93
	VEDLEGG 1: INFOSKRIV	97
	VEDLEGG 2: TEMAGUIDE TIL FELTARBEID.....	98
	VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE.....	99
	VEDLEGG 4: STASTIKK OVER DELTAKERE OG ANTALL SUSPENSIONS PÅ OSLO SUSCON:	101

1. Innledning

Body suspension, også kalt krokhenging, går ut på at kroker pierces gjennom huden på ulike deler av kroppen. Krokene festes til tau eller kjettinger som er festet til en rigg, som igjen henger fra kraftige taljer i taket, og så heises man opp. Hengetiden varierer fra minutter til timer. Hvor på kroppen krokene skal festes, og hvor mange, velger en selv gjennom bestilling av suspensionstilling fra en uskrevet meny som man har gjort seg kjent med på forhånd. I oppgaven bruker jeg betegnelsene krokhenging og body suspension¹ om hverandre, og med den samme betydningen. Suspension stammer fra det latinske verbet suspendere, som opprinnelig har betydningene ”henge opp; oppheve” (Bokmålsordboka 1986). Body suspension foretas som oftest på samlinger over en eller flere dager, men det er også mulig å gjøre det i mindre arrangerte sammenhenger hvis man kjenner noen som har rett utstyr og tilgang på lokaler. Det viktigste enkeltelementet i forhold til lokalet, er takkonstruksjon og opplegg for rigging. Selve miljøet er mulig å betrakte som en subkultur. Min overordnede arbeidshypotese er at krokhenging er en praksisform som kan tilskrives mange ulike forklaringer, at krokhengingssamlingene som holdes har både implisitte og eksplisitte funksjoner og at diskursene omkring krokhenging kan fortelle oss noe om samfunnet.

1.1 Faglig relevans

Oppgavens sosiologiske relevans ligger i en utforsking av hva som kjennetegner krokhenging som ekstrem praksisform, hvordan grensene for det ekstreme flytter seg og hvordan krokhenging kan knyttes til vår tids identitetsprosjekter.

Mitt teoretiske utgangspunkt er at det er krokhenging som fenomen jeg er opptatt av, ikke utøverne i seg selv. Jeg mener at subkulturer generelt er interessante å studere fordi de kan fortelle oss mye om samfunnet og den allmennkulturen som til enhver tid er rådende. Denne

¹ Det er to grunner til at jeg bruker begrepet suspension på engelsk: Det virker mest naturlig fordi det er slik det brukes i miljøet. Dersom jeg skulle fornorske det og kalle det suspensjon, så ville det virke underlig i denne sammenheng, fordi det jo er et ord som vanligvis brukes om en sanksjon i arbeidslivet.

spesielle subkulturen er særlig interessant fordi den står i et så tydelig brytningsforhold til det som er allment akseptert i det norske samfunnet. Jeg mener at det er et fenomen det er vanskelig å stille seg likegyldig til. Man kan bli fascinert eller frastøtt eller begge deler samtidig, men uansett er uttrykket så visuelt sterkt at det tvinger fram en følelsesmessig respons. Krokhenging er en ekstrem praksisform, og som sådan er den interessant å vurdere som del av modernistiske og postmodernistiske fortellinger. Flytter grensene for det ekstreme seg i det uendelige? Hvor finnes eventuelt de absolutte grensene?

Krokhenging provoserer allmennkulturen, noe som gjør det sosiologisk interessant og reiser mange spørsmål. Det er grunn til å tro at krokhengingens provoserende potensial har sammenheng med noe tabubelagt. Hva slags tabuer er det krokhengerne rører ved i samfunnet vårt? Det er sosiologisk relevant å forsøke å forstå hva det er ved samfunnet som frembringer kulturelle fenomener, og hva det er som gjør at handlinger blir sett på som spektakulære av noen og som ”syke” av andre.

1.2 ”Hva i all verden fikk deg til å velge et slikt tema?”

Det spørsmålet jeg har blitt stilt flest ganger i løpet av det siste året, er “Hva i all verden fikk deg til å velge et slikt tema?” De som har spurt, er familie, venner, treningskompiser, medstudenter, lærere, og ikke minst krokhengere. Så å si alle som har visst hva jeg undersøker, har spurt. Det spørsmålet som har vært mer eller mindre kamouflert, har vært: ”Har du en dragning mot dette selv?” Nei. Jeg har ikke det. Det var en rent akademisk nysgjerrighet som fikk meg til å velge body suspension som tema for min masteroppgave. Jeg ønsket å velge et tema der jeg ikke hadde noen svar på forhånd. Krokhenging oppfylte fullstendig dette kravet, for jeg visste ingenting om det. Jeg hadde imidlertid gått med en kumulativ fascinasjon for temaet i et par år. Det som fascinerte meg mest, var at hvert spørsmål ledet til to nye spørsmål, og at det stadig dukket opp nye briller å betrakte fenomenet gjennom. Da jeg i 2003 leste en avisartikkel om body suspension (Tønsbergs Blad 25.august 2003), med tittelen ”Et ønsket smertehelvet”, og to dominerende nærbilder i farger, var min første reaksjon å grøsse. Jeg la bort avisa, men fant ut at artikkelen hadde skapt en kløe i fantasien. Hvordan har det seg at noen utsetter seg for dette helt frivillig? Er de ofre eller artister? Hvorfor reagerte jeg med grøss? En av de som var intervjuet i artikkelen, sammenlignet body suspension med ekstremспорт. Javel, tenkte jeg, hva vil

forskjellige ekstremidportmiljøer mene om det? Vil de bli beæret eller forarget? Og definisjoner av hva som er ekstremt i sportsverdenen er jo høyst kontekstuel, se for eksempel på utviklingen i holdningene til fallskjermhopping, som nå prøves ut av aldersgrupper og persontyper som hadde vært utenkelig for 25 år siden. Vil det bli likedan med body suspension? Den hotteste gaven til 50-åringer som har alt: Gavekort på krokhenging. ”1/2 time i krok. Gratulerer med dagen!” Jeg trakk på smilebåndet ved tanken. Men hvorfor er tanken komisk? Vil den være det om 25 år? Intervjuet omtalte også at en av utøverne hadde hatt performance på Kunsternes Hus. Og hvordan reagerte publikum, tro? Betraktet de det kunstneriske uttrykket som en kontrastering av den senmoderne smerte, og betraktet det med haken i hånden²? Kunstneriske representasjoner av smerte er for øvrig – etter min mening - høyst tradisjonelt som tematikk, men som form (performance) bringer det inn en grad av provokasjon som må sies å være ny. Eller kanskje det bare er tilskuernes terskler som er hevet, slik at stadig sterkere virkemidler må tas i bruk for å vekke forargelse?³ Hvorfor utløser en slik performance forskjellige reaksjoner i et kunstgalleri kontra en nattklubb?

Det var altså det mangefasetterte ved fenomenet som vakte min nysgjerrighet, og dette utgangspunktet kom til å bli bestemmende for hvordan prosjektet utviklet seg.

1.3 På krokhengingsstevne

Det blir som nevnt av og til arrangert samlinger, vesentlig i Oslo, hvor interesserte kan melde seg på for å henge. Den sentrale kjernen i det norske suspensionmiljøet holder til i Oslo. En gang i året blir det arrangert en større helgesamling som går under navnet Oslo SusCon⁴. Oslo SusCon 2005, som var den fjerde i rekken, ble arrangert 5.-7.august på Månefisken, og jeg deltok som observatør.

² Korrekt betrakterpositur ifølge Sørbo (2003).

³ For eksempel den friske debatten som har versert i offentligheten de siste år omkring kunstverkene til Morten Fiskum og Bjarne Melgaard.

⁴ SusCon står for Suspension Convention, som på norsk kan forklares som krokhengingsstevne.

Krokene som benyttes er av ulik størrelse, avhengig av hvor på kroppen de skal festes og hvor mye vekt de skal tåle. På Oslo SusCon ble det brukt 2-16 kroker, avhengig av hvilken opphengingsvariant deltageren hadde valgt. Det finnes ulike standardiserte varianter for suspension, alle går under engelske betegnelser. De mest vanlige er kanskje den såkalte *4-point Suicide*, hvor fire kroker er festet til øverste del av ryggen, og *Knees*, hvor en eller to kroker er festet rett under hvert av knærne og vedkommende blir hengende opp-ned. En mer avansert variant heter *Lotus*, hvor personen heises opp sittende i lotusstilling. Andre varianter som ble prøvd ut på SusCon var for eksempel *10-point Superman*, hvor man henger horisontalt etter baksiden av kroppen, *Coma*, horisontalt etter framsiden av kroppen, og *4-point Buttcheek*, hvor krokene er festet i rumpeballene. Hver gang noen heises opp, applauderes det. Etter at de er firt ned igjen, går de fleste rundt en stund (10-20 minutter) med krokene sittende i huden, før etterbehandlingen tar til. Når krokene er tatt ut, bør de som har vært opphengt få massasje for å få ut luft som har samlet seg under huden, og som ofte medfører hevelser og ubehag i ettertid.

1.4 Problemstillinger

Min hovedproblemstilling er tematisk, og framgår av undertittelen på oppgaven: Forståelse av body suspension som kulturelt fenomen. Mer spesifikt handler det om subkulturelle kjennetegn i det krokhengingsmiljøet som jeg studerte.

Jeg har vært spesielt opptatt av hvordan krokhengere selv snakker om body suspension, om hva det gir dem og hvilke reaksjoner de blir møtt med. Jeg har i tillegg følgende delproblemstillinger, formulert som spørsmål:

- Hva slags betydning har utseende og stilmessige effekter?
- Hvilken plass har krokhengingssamlingene for innlæring av uskrevne regler og rolleutforming?
- Hvor treffende er egentlig begrepet ”moderne primitive”?
- Hva slags funksjoner har den selvvalgt smerten?

Jeg skal si litt mer om bakgrunnen for problemstillingene. Jeg mener at krokhenging kan settes inn i høyst ulike rammer, og ingen forståelsesmåter er slik sett sannere enn andre. Det kan som nevnt settes inn i sportsfeltet og betraktes som en type ekstremsport. Det kan muligens betraktes som en politisk ytring, hvor de karnevaleske innslagene i forbindelse med show, messer og lignende kan gi paralleller til tidligere tiders gjøglere, hvor spott av autoriteter var sentrale innslag. Eventuelt kan det betraktes som noe absolutt apolitisk. Videre kan det hende at krokhengere må forholde seg – bekreftende eller benektende - til seksuelle koplinger? Enkelte profilerte utøvere⁵ avviser kategorisk sadomasochistiske motiver, og sier at det handler om helt andre ting enn sex. Andre⁶ hevder å oppleve seksuell tenning i forbindelse med krokhenging. Det jeg altså først og fremst ønsker å ta utgangspunkt i, er krokhengeres egen forståelse av krokhenging som praksisform og hva det gir dem.

Kurs i krokhenging har i Norge vært arrangert årlig siden 2002, som del av et stevne som pågår over to-tre dager. Jeg ønsker å få en forståelse av hvor viktige disse samlingene er, og på hvilke måter. Hva undervises det i på krokhengingskursene, og hvordan? Representerer kursene en slags institusjonalisering av rådende fortellinger? Hvor viktig er de showmessige aspektene for utøverne individuelt og kollektivt? Hvor viktige er de for ”oss” i allmennkulturen – som freakshow? Hva er spillereglene under opphenging? Hvordan går det an å bryte spillereglene, og hva skjer da? Hvordan formidles spillereglene til nye deltakere? Hva er det som gir status, er det antall kroker, hvor krokene er festet, hvor lenge man er opphengt, eller noe helt annet? Handler det om bragder, i likhet med for eksempel tagging eller sportsprestasjoner, eller om taushet/ro? Hvilken betydning har ytre kjennetegn som tatoveringer, arring, piercing, tungesplitting, barbert hode, sminke eller definerte muskler? Hvordan skjer rekrutteringen til miljøet? Foregår det kreolisering og hybridisering⁷ (Barker 2004) av språket internt i miljøet?

Alle disse spørsmålene har bidratt til å danne bakteppet for mitt møte med mennesker og miljø.

⁵ Blant andre Fjell (2003).

⁶ Fakir Musafar, i Vale & Juno (1989).

1.5 Oppgavestruktur

Jeg vil i kapittel 2, metodekapitlet, redegjøre for valg av undersøkelsesdesign og metoder, hvordan datamaterialet er innsamlet og bearbeidet, samt hvilke personlige utfordringer jeg har stått overfor som forsker. Jeg vil drøfte etiske dilemmaer og andre metodiske problemer underveis i kapitlet.

Kapitlene 3 til og med 6 er analysedelen av oppgaven. Her vil jeg presentere datamateriale fra intervjuer og feltarbeid/observasjon, samt tolke dette i lys av teori, annen empiri og egne refleksjoner. Enhver kvalitativ undersøkelse, hvor strukturert den enn måtte være, vil innebære at man etter datainnsamlingen sitter med et vell av mulige innfallsvinkler til stoffet, uansett hva det rommer. Hva man velger ut av temaer for analyse, og hva man bevisst/ubevisst velger bort, er både avhengig av de problemstillinger man hadde i utgangspunktet og hvordan de utvikler seg i løpet av undersøkelsesperioden, den teori og empiri som finnes på feltet og – ikke minst – hvem det er som analyserer. De temaene jeg har valgt ut tar sikte på å belyse ulike kulturelle aspekter ved fenomenet krokhenging i langt større grad enn å fokusere på aktørene. Dette analytiske utgangspunktet legger selvsagt en del premisser for hvilke temaer jeg har vært opptatt av i løpet av prosessen.

Kapittel 3 handler om selve opphengingen; jeg ser på forberedelsen av deltagerne som en initieringsfase og på handlingene før, under og etter som iscenesettelser. Jeg har valgt en dramaturgisk analyseramme for å understreke det sterke elementet av forestilling som etter min oppfatning preger body suspension.

Kapittel 4 handler om subkulturelle kjennetegn ved miljøet, og hvordan de selv definerer hvem de er og hvem som er utenforstående. Med bakgrunn i subkulturteori drøfter jeg begrepet ”moderne primitive”.

I kapittel 5 fokuserer jeg på krokhengeres symbolbruk, deres stil og image. Jeg analyserer hvordan de gjør bruk av ulike attributter og hvilke funksjoner disse har for dem selv – individuelt og innad i miljøet - og for omverdenen. Jeg tar også opp hva informantene ser på som ekstremt og hvor grensene går for hva de er villige til å gjøre med sin egen kropp.

⁷ Med kreolisering og hybridisering av språket mener jeg at det anvendes engelske uttrykk som gis norske endinger når de skal bøyes.

I kapittel 6 tar jeg opp meningsproduksjon, diskurser og identitet. Her analyserer jeg hva utøvere sier at krokhenging gir dem - fysisk, psykisk og/eller sosialt. Jeg fokuserer også på hvordan de snakker om det. I motsetning til en som iblant spiller tennis, må en som iblant henger seg opp i kroker regne med å måtte forklare hvorfor, både til slekt, venner og tilfeldige bekjenskaper. Jeg har vært opptatt av de såkalte standardspørsmålene fordi de kan fortelle mye om allmenkulturen, og av standardsvarene fordi de kan fortelle mye om den tidsepoken vi lever i. Jeg går også inn på smerte, og særlig forskjellen mellom selvvalgt og ufrivillig smerte. Avslutningsvis i kapitlet analyserer jeg hvordan krokhenging kan forstås som en del av vår tids identitetsprosjekter.

Kapittel 7 er en avrunding av oppgaven i større grad enn en konklusjon. Kapitlet oppsummerer den forståelsen jeg mener at undersøkelsen har gitt meg.

2. Metode

I dette kapitlet redegjør jeg for valg av undersøkelsesdesign, hvordan datamaterialet er innsamlet og bearbeidet, samt hvilke personlige utfordringer jeg har stått overfor som forsker. Jeg vil drøfte etiske dilemmaer og andre metodiske problemer underveis i kapitlet.

2.1 Prosjektbakgrunn og undersøkelsesdesign

Som beskrevet i innledningskapitlet var jeg fra før av nysgjerrig på temaet. I tillegg hadde jeg gjort noe faglig forarbeid i form av fordypning i kulturstudier på mellomfags- og masternivå. Enhver samfunnsvitenskapelig undersøkelse springer ut av en nysgjerrighet. En masteroppgave er en unik sjanse til å velge et tema som ligger ens eget hjerte nær og som er helt uavhengig av nysgjerrigheten til oppdrags- eller arbeidsgiver. Umberto Eco (2002) poengterer at mastergradkandidatens genuine interesse er en av fire tommelfingerregler for valg av emne. Hva er det så som har vært siktemålet mitt? Hva er det jeg har vært nysgjerrig på? Først og fremst å forstå mer om ekstreme praksisformer og hvordan grensene for hva som blir sett på som ekstremt både er kontekstuellet betinget og i endring hele tiden. Body suspension er en ”sær” ting å gjøre og er et tydelig studieobjekt i den forstand at det vekker følelser – både hos utøvere og tilskuere. Dag Album (1996) snakker om å få tak i det uvanlige i det vanlige⁸. Det jeg har hatt som fokus, har nærmest vært det motsatte: å få tak i det vanlige gjennom det uvanlige. Med dette mener jeg at jeg for det første tar sikte på å se forbi det åpenbart spektakulære ved fenomenet krokhenging, som jo er påfallende og nærmest ”støyende”, og fokusere på stillere trekk. For det andre så er mitt faglige ankerpunkt at det jeg er mest interessert i ved selve fenomenet er hva som frambringer det og hva det sier om samfunnet. Jeg er ikke spesielt interessert i aktørene per se. Dette utgjør ikke direkte problemstilling for prosjektet, men er mitt ståsted - en grunnleggende holdning - som har vært styrende både med hensyn til teoretiske vinklinger og de metodiske valg jeg har foretatt.

⁸ Den måten Album selv ordlegger seg på, er at han ”ønsker å sette ord på det alminnelig kjente, ikke det som er skjult fordi få har hatt kontakt med det, men det som er skjult fordi folk tar det for gitt” (Album 1996:226).

For å forstå mer om body suspension som kulturelt fenomen, måtte jeg prøve å få innblikk i hvordan de som utøver denne praksisformen selv oppfatter og fortolker det. Jeg måtte også se selv hvordan krokhenging foregikk og hva det var rent ”teknisk”.

Jeg la derfor opp til et kvalitativt undersøkelsesdesign, hvor datainnsamlingen skulle skje via intervjuer og deltakende observasjon. Jeg visste at det var en årlig samling med krokhenging i Oslo, og planla å forsøke å få adgang/innpass der. Målsettingen med deltakelse var å få en begynnende forståelse av og kjennskap til miljøet og fenomenet, samt rekruttere 8-10 informanter for senere intervjuer.

2.2 Møte med feltet

2.2.1 Innledende kontakt med miljøet

Jeg kjente i utgangspunktet ikke til noen som drev med body suspension utover de jeg visste navnet på gjennom media. Den eneste kunnskapen jeg hadde om norske utøvere baserte seg på skriftlig informasjon fra aviser, bøker (Fjell 2003, Kraft 2005) og internett. For å komme i kontakt med miljøet var det derfor nødvendig å starte med de personene som var omtalt i en slik sammenheng. Jeg trengte en døråpner inn til feltet, en såkalt portvakt (Fangen 2004). Jeg valgte ut en profilert forgrunnsfigur, en som har stått mye fram i diverse medier, og tok kontakt med ham pr telefon. Det viste seg å være et heldig valg, for jeg ble umiddelbart ønsket velkommen til å forske i miljøet. I tillegg inviterte han meg spontant til å delta på den kommende suspensionsamlingen – før jeg rakk å spørre om det eller si at det var det jeg hadde planer om. Vi møttes 3-4 uker før samlingen, for å drøfte noen premisser for min deltagelse på SusCon, og for at han skulle få mer informasjon om hvem jeg var og hva som var utgangspunktet mitt. Vi fikk på dette møtet blant annet avklart hva slags informasjon som skulle gis om at jeg var tilstede og hva det kostet for meg å delta. Jeg fikk også opplysninger om programmet for samlingen og han fikk vite litt mer om min undersøkelse.

Dette var en meget god start på prosjektet. Portvakten var både vennlig, ryddig og reflektert, noe som forenklet mine forberedelser til SusCon. I tillegg var han hovedmannen bak arrangementet, og dermed var det ikke nødvendig å gå gjennom flere ledd for å få tillatelse til å være tilstede, slik jeg måtte ha gjort ellers.

2.2.2 Feltarbeid/deltakende observasjon

Krokhangingsstevnet startet en fredag ettermiddag og første dag var forbeholdt introduksjon og teori, bare med et par demonstrasjonsheng. Portvakten min stod for velkomsttalen, hvor han blant annet presenterte enkelte av deltakerne. Jeg ble presentert på en kortfattet måte, ved at jeg ble pekt ut og reiste meg, og han sa at jeg var mastergradstudent som skulle skrive oppgave om body suspension. Han sa også at jeg i løpet av helgen kom til å rusle rundt og se og snakke med dem, og at hvis noen ikke ønsket å snakke med meg så var det bare å si fra.

Under feltarbeidet la jeg vekt på å sirkulere mest mulig, og få snakket med de fleste av de norske deltakerne. Jeg konsentrerte meg om de norske, selv om jeg selvsagt også snakket med de utenlandske deltakerne når det falt naturlig. Denne avgrensingen gjorde jeg fordi jeg antok at det ellers kunne ha kommet inn et komparativt element, noe som ville ha krevd studier langt utenfor rammene for oppgaven. Jeg trengte å være fokusert på det som var kjernespørsmålene i min problemstilling.

Noen av deltakerne signaliserte at de ikke ønsket kontakt, og da henvendte jeg meg ikke til dem. Imidlertid var jeg klar over at min persepsjon (Fog 1998) av dette kunne bero på andre ting enn at de bestemt ikke ønsket å snakke med meg, for eksempel min egen usikkerhet i settingen eller at den andre var usikker på meg – hvem jeg var og hva jeg egentlig ville. Jeg forsøkte å løse dette metodiske dilemmaet ved at jeg, ved hvert måltid, passet på å sette meg i nærheten av noen jeg ikke hadde snakket med. På den måten kunne jeg konversere og slik ufarliggjøre meg selv, samtidig som jeg kunne kaste ut spørsmål om krokhangning uten at noen hadde følelsen av intervju. Jeg fikk mye verdifull informasjon under disse måltidene, samtidig som de helt klart førte til at deltakerne ble mer avslappet i forhold til meg. Ting vi snakket om mens vi spiste fungerte som nyttige innfallsvinkler til senere kontakt, både fordi jeg fikk legitime åpningsreplikker, og i forhold til selve temaet, det Jette Fog (1998) kaller ”det fælles tredie”. Flere av opplysningene jeg fikk ved matbordet kom til å danne grunnlag for intervjuguiden.

Det var for det meste jeg som nærmet meg og gikk bort og snakket med folk. Jeg merket at det var lettere for dem at jeg henvendte meg til dem når de stod sammen i gruppe enn når de stod alene, især i starten av samlingen. Jeg regner med at dette – foruten den nevnte innledningsvise utryggheten overfor meg – også skyldtes at de da kom i et slags rampelys foran de andre deltakerne, fordi jeg, som forsker, hele tiden var svært synlig.

De som selv tok initiativ til å snakke med meg uten at vi hadde snakket sammen før, var for det meste personer i crewet, altså de som var med på å arrangere samlingen. Dette ser jeg på som helt naturlig. Deltakerne var der for å henge i kroker, ikke for å snakke med noen forsker, så det er ingen grunn til at de i utgangspunktet skulle bry seg om å ta kontakt. Det at crewet tok initiativ, skyldes trolig at de følte et ansvar for å skape trivsel og god stemning, og derfor anstrengte seg for å få alle tilstedeværende til å føle seg inkludert. Jeg var til stede så lenge jeg følte jeg orket. Det var relativt anstrengende, og jeg dro hjem når jeg merket at jeg ikke lenger klarte å holde fokus.

2.2.3 Rekruttering av informanter

Informantene ble rekruttert på krokhengingsstevnet. Mitt siktemål var å få et utvalg på 8-10 personer. Jeg ønsket at begge kjønn skulle være representert, og ville helst ha en viss aldersspredning. Jeg ville også forsøke å finne noen krokhengere som var rutinerte og noen som var ferske, for å få så bredt spekter som mulig i erfaringsbakgrunn. Grunnene til at mitt siktemål var mest mulig bredde, var at jeg ikke var på utkikk etter et representativt utvalg av utøvere, men å få best mulig innsikt i hva krokhenging kan være og hvordan det kan forstås som kulturelt fenomen. Som nevnt var jeg primært interessert i det norske miljøet, og ønsket derfor kun å rekruttere informanter bosatt i Norge.

Rekrutteringen foregikk ved at jeg henvendte meg til deltakerne enkeltvis, som regel mens vi stod og så på en suspension. De fleste hadde jeg snakket med før jeg spurte, enten på tomannshånd eller i en mindre gruppe. Jeg valgte gjerne ut personer som jeg hadde hørt gi uttrykk for interessante synspunkter i forbindelse med body suspension. Denne prosessen var altså en blanding av slumpmessig utvelgning og utvelgning ved selvseleksjon (Grønmo 2004). Kun en person svarte nei, alle andre svarte umiddelbart ja. Jeg ga dem da et infoskriv, med samtykkeerklæring, som de kunne ta med seg hjem (Se vedlegg).

Til slutt hadde jeg et utvalg bestående av 8 personer i alderen 20-35 år⁹, hvorav 3 kvinner og 5 menn, alle etnisk norske. Jeg hadde opprinnelig rekruttert 10, men 2 av dem trakk seg før intervjuene, av grunner som ikke hadde noe med min undersøkelse å gjøre, men hadde sammenheng med deres livssituasjon. Kjønnsmessig var sammensetningen av utvalget

⁹ To av dem var 20, en var 24, to var 25, en 27, en 28 og en 35 år.

relativt samsvarende med SusCon, hvor det var 13 kvinner og 20 menn som foretok body suspension.

2.3 Datainnsamlingen

Jeg foretok datainnsamlingen i to separate faser, nemlig feltarbeidet og intervjuene. Jeg vil presisere at jeg bruker begrepet informanter usystematisk ved at det ikke betegner én og samme gruppe mennesker gjennom hele min undersøkelse, men at det betegner henholdsvis de jeg har intervjuet og deltakere på Oslo SusCon. Gjennomgående bruker jeg imidlertid begrepet om de som har gitt meg førstehånds informasjon om krokhenging.

Jeg hadde på forhånd, før feltarbeidet, utarbeidet en temaguide for observasjoner (Se vedlegg) som var tenkt å fungere som en sjekklister i forhold til hva jeg ønsket å konsentrere oppmerksomheten omkring. Temaguidene hjalp meg til å holde fokus. Under feltarbeidet gikk jeg inn for å forholde meg mest mulig likt de andre deltakerne, ved å veksle mellom å rusle rundt og se og snakke med andre, og å sitte i smågrupper og prate. Med ujevne mellomrom satte jeg meg på et uforstyrret sted og noterte inntrykk, observasjoner, utsagn og spørsmål.

Intervjuene foretok jeg over en tidsperiode på to måneder, og 1-3 måneder etter SusCon. For min egen del kunne jeg ønsket lenger tid mellom feltarbeidet (SusCon) og intervjuene, men det var en fordel for informantene at det ikke gikk for lang tid. De siste jeg intervjuet sa at de syntes det hadde gått litt lang tid, at de hadde fått det litt på avstand og at jeg kanskje ville fått andre svar dersom jeg hadde stilt dem spørsmålene ”i rusen rett etterpå”.

Det var informantene som valgte sted. 5 av dem ble intervjuet på kafé, og 3 ble intervjuet på sin arbeidsplass. Det ble gjort digitalt lydopptak av intervjuene, med mp3-spiller, supplert med spredte (stikkordsmessige) notater. Fordelene med en mp3-spiller til opptak er mange. For det første er den i liten grad distraherende, fordi den er så liten at det er lett å glemme at det gjøres lydopptak. For det andre er den diskret når man skal intervjuet på offentlig sted, fordi den er et vanlig ”vedheng”, og dermed kan legges på et bord uten at noen reagerer. For det tredje ble lyd kvaliteten svært god. Bare i ett tilfelle opplevde jeg at bakgrunnsmusikken var så høy at jeg hadde problemer med å oppfatte det som ble sagt, og deler av intervjuet måtte derfor rekonstrueres sammen med informanten. Det var for øvrig ikke opptak fra kafé,

men fra en arbeidsplass. Alle informantene samtykket i bruk av lydopptak. Etter hvert intervju transkriberte jeg lydopptaket, og deretter slettet jeg det. Informanten leste gjennom utskriften så snart den var ferdig, for å korrigere og/eller supplere. Flere ganger hadde jeg også ved transkriberingen oppdaget ting jeg burde ha spurt nærmere om eller vinklet på en annen måte. Jeg fikk anledning til det da jeg møtte informantene og vi gjennomgikk utskriften fra intervjuet. Til sammen har jeg hatt 15 intervjuer med de 8 informantene.

Intervjuene var delvis strukturerte, ved at jeg på forhånd hadde utarbeidet en intervjuguide (Se vedlegg). Denne brukte jeg vesentlig for å forberede meg til intervjuene, som en ”tune-in”, og i liten grad under selve intervjuet. Det er åpenbare fordeler med å la samtalen flyte relativt fritt og tilpasse den til de forskjellige informantene. Dette kan gi mer bredde i datamaterialet enn om intervjuene har lik oppbygning og fokus. Et opplegg som ikke er rigid er ekstra fordelaktig når en skal studere fenomener og miljøer en ikke kjenner fra innsiden på forhånd. Fangen påpeker at *”en åpen, fleksibel og ustrukturert forskningsdesign øker muligheten for å kunne oppdage ting du ikke på forhånd hadde forventet”* (Fangen 2004:70). Ulempene er selvsagt at analysearbeidet blir vanskeligere jo mindre strukturerte intervjuene har vært.

Stort sett opplevde jeg at intervjuene fløt lett og greit, informantene var åpne, nærværende og velartikulerte. Kontakten og tilliten var, som tidligere nevnt, i de fleste tilfeller blitt etablert på SusCon, slik at det gikk relativt raskt å etablere en rolig og avslappet stemning i intervjusituasjonen. To av intervjuene fungerte imidlertid mindre bra, og det er av betydning å prøve å forstå hva det kom av. Ved ett tilfelle møtte to av informantene opp sammen, og jeg opplevde dette intervjuet som svært mislykket. Sett i ettertid kan jeg lett si at jeg burde ha avvist fellesintervju i utgangspunktet. Disse to informantene hadde jeg snakket lite med på SusCon, og de skilte seg ut fra de resterende ved at jeg ikke fikk ordentlig kontakt; jeg oppfattet svarene deres som overfladiske, automatiserte og umodne. Fog (1998) bruker begrepet ”ikke-kontakt” om situasjoner hvor noe halter i samtalen, og jeg opplever det som en treffende betegnelse på det jeg erfarte i dette intervjuet. Det ble etter hvert mer og mer tydelig at de prøvde å sjokkere meg. Den holdningen de viste provoserte meg, og jeg ble tiltagende oppgitt over at jeg ikke klarte ”å få til” intervjuet, og det er klart at de har oppfattet mine følelser. Slike signaler blir alltid formidlet, selv om de ikke alltid blir tolket rett. De har trolig tolket det dit hen at jeg reagerte i tråd med det de er vant til fra min generasjon, nemlig at jeg virkelig ble sjokkert og frastøtt av det de fortalte, hvilket jeg ikke

ble. Det jeg gjorde var at jeg valgte å avtale nytt intervju med dem, hvor jeg sa at jeg ønsket å snakke med dem hver for seg. De påfølgende intervjuene fungerte noe bedre. Det er to alternative måter jeg kunne ha håndtert dette på, når jeg først var i situasjonen. Det ene er at jeg burde ha stoppet opp og informert dem mye mer om mitt prosjekt, om hvem jeg var, hvilket utgangspunkt jeg hadde og hva jeg var nysgjerrig på, for deretter å gå videre med intervjuet. Det er svært trolig at de var utrygge på meg, og at jeg ikke hadde lagt det samme grunnlaget på SusCon med dem som jeg hadde med de andre informantene. Det andre alternativet mitt måtte være å prøve å bryte spillet ved å kommentere det, for derigjennom å få til en mer konstruktiv setting. En slik metakommunikasjon kan imidlertid virke rar for de som ikke er vant til det, og en kan risikere at de føler seg dumme. Man skal derfor bruke et slikt virkemiddel med forsiktighet. For øvrig viste det seg i etterkant, slik Håkon Leiulfsrud og Bjørn Hvinden (1996) sier at skjer av og til, at det ”mislykkede” intervjuet var interessant å analysere.

Det andre intervjuet fungerte dårlig fordi jeg avsluttet for raskt, slik at informanten ble sittende igjen med ubehagelige følelser. Da vi møttes 3 uker senere for å gjennomgå transkripsjonen fra intervjuet, og jeg spurte hvordan hun hadde opplevd intervjuet, sa hun at hun i ettertid tenkt mye på spørsmål omkring det siste emnet vi hadde snakket om og hun følte at hun ikke hadde fått uttrykt seg presist nok. Vi snakket om dette og da hun leste utskriften konstaterte hun at hun hadde uttrykt seg både presist og nyansert, og at det siste emnet hadde mye mindre plass i helheten enn det hun hadde tenkt. Den lærdom jeg trakk av dette var at det er viktig å avrunde intervjuene på en god måte, å bruke tid til småprat, refleksjon og ”tuning-out”. Metodelitteraturen er stort sett mer opptatt av kontaktetableringsfasen mens det i liten grad blir fokusert på hvordan vi går ut av situasjonen. Selv om jeg der og da, og den første tiden etterpå, bare hadde følelsen av å ha mislykkes, vil jeg etter nærmere refleksjon hevde at det var disse intervjuene som var mest lærerike.

2.4 Bearbeiding og analyse

Når informanten hadde godkjent utskriften, og jeg hadde supplert med eventuelle tilleggsopplysninger, anonymiserte jeg utskriften ved å endre egennavn, utdanning/yrker og arbeidsplasser.

Jeg opplevde analysefasen som den desidert vanskeligste delen av undersøkelsen. Det er muligens slik det er og skal være i kvalitativ forskning, for at arbeidet overhodet skal passere bestemortesten¹⁰ som Arve Hjelseth (1998) beskriver, og Leiulfsrud & Hvinden (1996) sier at det er mange som opplever starten av analysefasen som et antiklimaks. Jeg kan i ettertid se flere praktiske og metodiske grep som trolig ville ha gjort analysearbeidet noe enklere. For det første ville selvsagt materialet vært mer oversiktlig dersom intervjuene hadde vært mer strukturerte. Det er også grunn til å anta at jeg hadde hatt visse fordeler dersom det hadde vært lengre tid mellom hvert intervju til bearbeiding, refleksjon og analyse (Widerberg 2001). Slik jeg la det opp, klarte jeg kun å transkribere intervjuet før jeg måtte forberede meg til neste intervju, fordi framdriften var så tett. Fordelen med dette, slik jeg ser det, var at det ikke gikk altfor lang tid for informantens vedkommende fra jeg hadde spurt om å få intervjuet til intervjuet faktisk fant sted. At det gikk kort tid mellom feltarbeidet og første intervju, var en ulempe, da jeg i for liten grad fikk påbegynt analysen av feltmaterialet før intervjuene fant sted. At ting gikk så fort, førte til at jeg satt med en meget stor datamengde når jeg var ferdig med å samle inn, og at jeg i for liten grad hadde skrevet ned foreløpige analyser.

Jeg måtte også, parallelt med analysens innledende fase, lese relevant (og mye irrelevant) litteratur for å lete meg fram til faglig interessante innfallsvinkler og undersøkelser av beslektede fenomener eller miljøer. Ideelt sett burde mer av denne lesingen foregått før feltarbeidet, men det lot seg ikke gjøre fordi SusCon ble arrangert så tidlig i prosess. Det kan muligens også innvendes at problemstillingen kunne vært mer spisset dersom jeg hadde hatt mer kunnskap om krokhenging – både spesifikt teknisk og om det teoretiske univers - før problemstillingen ble utformet, og at jeg dermed kunne ha gått i dybden på mer avgrensede spørsmål. Analysearbeidet var, sett i ettertid, en kumulativ prosess, hvor jeg så på datamaterialet gjennom et utall ulike briller. Analysetemaene var i stor grad definert gjennom konkretisering av problemstillingen. Imidlertid var det enkelte trekk som jeg valgte å henholdsvis nedtone eller framheve i tråd med datamaterialet. Eksempel på det sistnevnte, er den vekten jeg valgte å gi uniformeringen og de stilmessige aspektene, som jeg

¹⁰ Begrepet bestemortesten tilskrives økonomen Robyn Dawes, og betegner vitenskapelige påstander som vurderes ut fra kriteriet hvorvidt Robyns bestemor ville ha visst det på forhånd, og som - dersom det er tilfellet - ikke er usanne men trivielle (Hjelseth 1998:191).

opprinnelig ikke hadde vært særlig interessert i, men som gjennom feltarbeid og intervjuer ble stadig mer slående.

På felter hvor det finnes mye empiri, synes det ofte å være definert hvilke innfallsvinkler som nye undersøkelser må ta stilling til. De teoretiske referanserammene er ofte gitt på en slik måte at senere forskere kan tilføre nye perspektiver som kan utvide forståelseshorisonten, samtidig som de ikke kan unngå å referere til og vurdere den tidligere forskningen på feltet. Det å skulle undersøke et fenomen som er relativt utforsket sosiologisk sett, gir således en større frihet til å velge betraktningmåter. Jeg opplevde i min undersøkelse at mangelen på slike nøkkelarbeider ga stor frihet samtidig som det var frustrerende, især i analysefasen, nettopp på grunn av den store bredden i mulige perspektiver.

2.5 Om forskerrollen

Bevissthet omkring forskerrollen er ett av de klassiske metodologiske spørsmålene i sosiologien. Max Webers (2000) artikkel ” Samfunnsvitenskapenes ’objektivitet’ ” blir vanligvis referert til som verdifrihetstesens, selv om en mer presis betegnelse – slik jeg forstår Weber¹¹ - trolig ville vært tydeliggjøringstesens. Weber understreker at en forskers personlige livsanskuelser virker inn på forskningen, og han peker på betydningen av bevisstgjøring av egne normer og verdier, samt klarhet og åpenhet rundt dette i det praktiske arbeidet. Ottar Hellevik (1999) viser hvordan forskerens referanseramme er sentral i ulike deler av forskningsprosessen.

Generelt er det viktig for forskere, især i kvalitative sosiologiske studier, å tydeliggjøre forskerrollen fordi det gjør det mulig – både for en selv og for andre - å vurdere hvilken innvirkning forskerens egen person har hatt for arbeidet. Dette gjelder blant annet de personlige begrensninger i forhold til hva man ser etter og hvordan man tolker det man ser, og de interpersonlige, hvordan forskerens person virker inn på de menneskene man forsker på. Filosofen Hans-Georg Gadamer er en sentral skikkelse innen fortolkningslæren, og han

¹¹ Jeg anser min forståelse av Webers verdifrihetstese for å være i tråd med Fivesdals innledning til *Makt og byråkrati* (Weber 2000:XIII). En noe annerledes tolkning kan vi finne hos eksempelvis Lars Mjøset, som ser ut til å oppfatte Weber som nærmest ”vinglete” i disse spørsmålene (Mjøset 1991:15).

understreker blant annet betydningen av våre fordommer og vår førforståelse (Krogh 2000). Gadammers hermeneutikk innebærer en bevissthet omkring den enkelte forskers utgangspunkt.

For denne oppgaven spesielt er en slik tydelighet nødvendig, da jeg gikk gjennom en prosess med hensyn til temaet, og jeg tror selv at denne prosessen var avgjørende for den forståelsen jeg fikk av fenomenet jeg studerte, på minst to plan. For det første, så gjorde feltarbeidet noe med mine egne terskler. For det andre var jeg svært synlig for informantene mine; de var veldig nysgjerrige på meg, hvem jeg var, hva jeg tenkte om krokhenging og hva som hadde fått meg til å velge å studere et slikt tema. Flere sa at de syntes det hadde vært kult om jeg prøvde suspension selv, og forsøkte å overtale meg. Det at jeg var så synlig kom vesentlig av mitt utseende, fordi jeg i alder og stil avvek fra dem jeg forsket på. Jeg skal utdype hvordan mine terskler endret seg, for deretter å komme nærmere inn på synlighetens betydning.

Før prosjektarbeidet tok til, dvs før jeg hadde sett suspension i virkeligheten, hadde jeg sett en del bilder av det, på internett og i bøker. Jeg hadde da registrert at jeg i enkelte tilfeller ble kvalm og uvel, og det var nødvendig med små doser bildemateriale av gangen. Etter hvert som Oslo SusCon nærmet seg i tid, var det derfor ikke fritt for at jeg var litt nervøs med tanke på mine egne reaksjoner. Galgenhumor og verstefallstenkning hjalp meg over den verste kneiken, og så satte jeg min lit til at jeg ville ha svært mange konkrete ting å holde fokus på. Etter hvert som SusCon skred fram og jeg hadde vært tilskuer til flere opphengninger, forsvant denne uroen, fordi jeg ikke opplevde det som ekkelt, men klarte å holde fokus på det jeg skulle. Stemningen var avslappet og varm, og jeg lot meg smitte av de andres glede. Da det var åpent hus skjedde det noe interessant, som konfronterte meg med at den foregående prosessen hadde gjort noe med mine egne terskler. En kvinne som stod og så på piercingen holdt hendene opp foran ansiktet og ga tydelig uttrykk for at hun syntes det var vemmelig å se på. Jeg kjente at jeg ble litt irritert og tenkte at hun ikke burde vært her hvis hun bare var opphengt i smerten. Andre publikummere reagerte på det de så med ubehag og noen måtte gå ut, og jeg reagerte på deres reaksjoner med uforstående overbærenhet. Jeg kunne ikke skjønne at de syntes det var så fælt. Det som kanskje er mest overraskende ved denne prosessen er hvor raskt den gikk. Det at den fant sted var trolig avgjørende for at prosjektet ble noe av i det hele tatt. Dersom endringsprosessen ikke hadde vært såpass radikal, hadde det i beste fall blitt et helt annet prosjekt. I verste fall måtte jeg ha lagt hele undersøkelsen på is.

Min tilpasning til forskerrollen endret seg merkbart fra første til andre dag av feltarbeidet. Det som bidro til å sette fart i prosessen, var at jeg ble mer utadvendt og åpen om meg selv og mitt prosjekt. Jeg hadde på forhånd bestemt meg for at jeg skulle gi meg selv tid til å venne meg til situasjonen, nettopp på grunn av den nevnte usikkerheten for hvordan jeg ville komme til å reagere når jeg nå skulle se body suspension på nært hold. Jeg ville derfor gi meg selv rom ved å holde en lav profil i starten. Jeg fikk mange spørsmål om hva jeg egentlig studerte, hvor gammel jeg var, hva slags vinkling jeg hadde, hvordan jeg kom på å studere krokhenging og hva jeg ”skulle bli”. Jeg prøvde å svare høflig, men var nok knapp i svarene, for jeg var ikke innstilt på å snakke så mye om meg selv. Jeg var egentlig mer forberedt på å ”ta inn” enn å ”gi ut” denne dagen. Jeg følte meg ubekvem og beglodd, og måtte flere ganger minne meg selv om at denne tilbakeholdenheten var OK første dag. Da jeg sent samme kveld var vel hjemme igjen og evaluerte feltarbeidets første dag, bestemte jeg meg for at jeg skulle benytte enhver anledning neste dag til å fortelle mer utførlig om meg selv og mitt prosjekt. Jeg valgte altså å oppheve min noe reserverte holdning og opptre atskillig mer utadvendt, og dette ga positive resultater nærmest umiddelbart. Jeg fikk personlige tilbakemeldinger - alt fra at det var ”åltreit” å snakke med meg, til en som utbrøt: *Jeg skulle ønske du var moren min!* Det jeg opplevde som det mest slående var at jo mer jeg fortalte om hvilke tanker og spørsmål jeg hadde omkring fenomenet krokhenging, desto mer sa de om hva de tenkte. Sigmund Grønmo (2004) framhever at det under feltarbeid er fruktbart med en slik veksling mellom observatørrollen og deltakerrollen, mellom nærhet og distanse.

Tove Thagaard (2003) framhever at det er viktig å oppnå tillit i miljøet på eget grunnlag, slik at man ikke blir sett på som representant for portvaktene. Flere ting indikerer at dette ikke var tilfellet her, blant annet deltakernes uttrykte holdning overfor meg, som altså var tiltagende åpen og nysgjerrig. Krokhengerne er dessuten vant til – og forberedt på – å bli betraktet av andre, eksempelvis journalister, som de overhodet ikke ser på som portvaktrepresentanter, men snarere tvert imot. De som har vært med noen ganger er vant til å bli betraktet av personer som har fordommer og til dels aversjon mot det de driver med og som lager spektakulære oppslag om dem i aviser og fjernsyn. I og med at jeg hadde en stil og alder som avvek fra de øvrige deltakerne, tror jeg det er mer sannsynlig at de i utgangspunktet satte meg i ”den fordomsfulle” båsen enn at de så meg som SusCon-ledelsens forlengede arm. Det var også svært mange som sa direkte at de var overrasket over at jeg hadde en åpen holdning til krokhenging. En av deltakerne sa det slik: *Det er fett å*

snakke med deg som ikke er blokka i huet! Slike komplimenter er selvsagt smigrende og jeg tolket det jo som en bekreftelse på at jeg hadde klart å oppnå en viss tillit. Utsagn som dette forteller meg imidlertid noe utover det rent metodiske, noe som illustrerer betydningen av bevissthet omkring egen rolle; det jeg opplevde som slående var at de fleste av dem jeg snakket med ble så overrasket over at jeg var som jeg var, dvs at jeg hadde en åpen holdning til krokhenging til tross for at jeg ikke ”så slik ut”. Jeg tolket denne overraskelsen som et tegn på deres fordommer mot mainstreamkulturen.

Jeg har, overfor enkelte av krokhengerne, svart noe svevende når de har spurt meg om jeg selv kan tenke meg til å henge. Dette har jeg ikke gjort for å føre dem bak lyset, men for å tilstrebe en mest mulig åpen og aksepterende holdning hos meg selv til hva body suspension kan være. For å klare dette mente jeg det var nødvendig å holde fokuset mest mulig borte fra meg selv under intervjuene, og altså ikke i utgangspunktet avvise det som utelukket.

Hvordan kunne jeg svare kategorisk nei og samtidig være glødende nysgjerrig på hva det var? Pål Repstad (1993:36) hevder at det er fruktbart å være på nippet til å ”go native”, og jeg kan i ettertid se at jeg har blitt oppfattet slik av flere informanter.

Thagaard (2003) minner om at forskerens tilstedeværelse kan ha innvirkning på informantene, særlig dersom feltarbeidet pågår over et kort tidsrom, men at dette trolig er mindre viktig i oppmerksomhetskrevede situasjoner. Krokhenging må absolutt sies å tilhøre sistnevnte kategori. Selv om min tilstedeværelse hadde betydning, hadde det nok lite å si for dem som til enhver tid skulle opp i krokene, de så ut til å ha fokus på seg selv og de som stod nærmest og hjalp til. Et ytterligere aspekt er det at de regner med å bli betraktet. De som melder seg på til suspension på et krokhengingsstevne er klar over at de skal opp på en scene og at det kommer til å være mange ulike tilskuere.

Jeg mener at det har vært både fordeler og ulemper forbundet med min person som forsker i det spesifikke miljøet. Foruten det opplagte at min faglige og personlige ballast har innvirket ved valg av problemstilling, så har helt klart mitt ytre – med hensyn til alder og stil - hatt betydning for informantene, noe som i sin tur har vært medvirkende til den forståelsen jeg har fått for det fenomenet jeg har studert. En yngre forsker ville helt klart ha sett andre ting, ville stilt andre spørsmål og ville hatt andre forutsetninger for å knekke koder. Likeledes ville en forsker som rent stilmessig var nærmere krokhengingsmiljøet ha glidd mer ubemerket inn i mengden på SusCon. Vedkommende ville ikke ha måttet profilere seg selv

så tydelig overfor informantene, fordi de hadde sett at han/hun ikke tilhørte mainstreamkulturen. Sånn sett så har jeg fått mye ”gratis”, for dersom jeg ikke hadde vært så synlig annerledes så hadde jeg måttet jobbe mer for å være meg min rolle bevisst under forskningsprosessen.

3. INITIERING OG ISCENESETTELSER

Jeg vil i dette kapitlet analysere noen av de dramaturgiske elementene ved krokhengingsstevnet jeg var tilstede på. Jeg vil i denne sammenhengen benytte Erving Goffmans (1992) skille mellom opptreden og forestilling slik at jeg betegner hele SusCon som en forestilling, og hver enkelt suspension, inkludert forberedelser og etterbehandling, som en opptreden. Betraktet på en slik måte består forestillingen Oslo SusCon dermed av serier med ulike opptredener, flere skifter mellom hva som er scene, samt stadige rollebytter med hensyn til hvem som er publikum og hvem som opptrer.

3.1 Scenografi

Scenografi er en viktig del av alle forestillinger. Med scenografi mener jeg de kulisser, belysning og rammer som er rundt forestillingen, hva som til enhver tid utgjør scenen, samt de antrekk eller kostymer som brukes av de medvirkende.

3.1.1 Lokalet

Månefisken er et nedlagt fabrikklokale i Nydalen i Oslo. Lokalet gir et rustikt inntrykk. Informasjonen på Månefiskens nettside reklamerer med følgende:

”Langs Akerselvens bredd ligger ett av landets mest særpregede selskapslokaler. Ved slutten av forrige århundre var lokalene sokkeletasjen i Hjula Væveri – et bevart eksempel på den tids industrielle katedraler, med store buede vinduer og hvitkalkede vegger, med sakral stemning og røft preg. Teglstein og grovhugget granitt spiller nå i kontrast til damask og porselen.”
(www.manefisken.com)

Damasken og porselenet var riktignok ryddet bort under krokhengingsstevnet.

Lokalet består av hovedrom med scene og bar, 2 tilstøtende rom og en garderobe. I tillegg var der en ståltrapp opp til en slags hems, som trolig har vært formannens kontor i fordums tider, og som nå var utstyrt med toaletter og vask. I hovedrommet var det flere sittegrupper, en lang benk med ting til salg (t-skjorter, bøker, kroker), samt PC og musikkanlegg. Vegger og gulv var vesentlig av umalt sement, enkelte vegger var i murstein.

Det ene siderommet var rigget til suspensionrom, med 3 ulike opphengingssteder, lyskastere og en flipover med dagens fremdriftsplan. På et bord stod det vann, frisk frukt, kjeks og rosiner – velegnet til å gi rask energi ved behov.

Det andre siderommet var innredet til piercingrom. Her foregikk piercing og etterbehandling. Alle veggene var dekket med plast. Denne plasten bidro til å gi rommet en anelse klinisk preg, til tross for det ellers usterile inntrykket. Det var satt opp tre benker, hvorav to var til etterbehandling og en til piercing. Langs veggene stod det bord med alt av nødvendig utstyr: sterile kroker, engangshansker, kompresser m.v.

På lørdag ble det surret opp gul sperretape slik at det var en egen firkantet tilskuerplass i suspensionrommet og en noe mindre plass hvor tilskuerne kunne stå og se på piercing og etterbehandling. Denne sperretapen ble værende oppe resten av arrangementet.

Sammenleggbare bord var stablet langs den ene veggen i hovedrommet, og det ble raskt rigget til langbord ved hvert måltid. Denne riggingen, og rydding etter at vi hadde spist, gikk raskere for hver gang, fordi det var stadig flere som bidro. Måltidene bestod for øvrig av veganmat, og det var Blitz kafé som stod for catering.

3.1.2 Lyssetting, lyd og bilder

Lyssettingen varierte etter hva som foregikk i de enkelte rommene. I suspensionrommet var det som nevnt lyskastere, som ga farget lys (gult, rosa, blått) under suspension og hvitt lys mens utstyret ble desinfisert, mellom hver opphenging. Det var sterkt lys i piercingrommet. I hovedrommet var det noe mer avdempet belysning, bortsett fra når noe foregikk på scenen, da ble det anvendt lyskastere. Før dørene ble åpnet for publikum, lørdag og søndag ettermiddag, ble det tent stearinlys rundt omkring i hovedrommet, i store gulv- og vegglysestaker.

Musikkutvalget var ganske vidspækket, men med en hovedvekt på metal og hardrock. Det var musikk på mer eller mindre kontinuerlig, unntatt ved fellessamlingene i starten av hver dag, når det ble gitt informasjon og under måltider.

Det ble fortløpende lagt bilder fra opphenginger direkte inn på PC og kjørt med kanon på et stort lerret i hovedsalen. Det var en av de amerikanske gjestene som stod for dette.

Det ble også vist to filmer: en film av og med Lukas Szpiro (kultfigur) og et videoopptak av en performancegruppe på fetisjfestival (SM) i Oslo i november 2004.

3.1.3 Klær, kostymer og kjønn

Deltakerne var i all hovedsak kledd i svart, de fleste i jeans, t-skjorter og boots, noen av guttene i hettegensere. De fleste overdelene hadde påtrykte motiver, og gjennomgangssymbolene var hodeskaller og ulike tribalmønstre¹². Jeg betegner ikke deres påkledning generelt som kostymer, til tross for at mange av dem sikkert hadde kledd seg opp for denne spesifikke anledningen. Jeg velger imidlertid å skille ut en særskilt fase av SusCon som kostymeболk, nemlig det høydepunktet for hver enkelt da han/hun skulle opp i krokene.

Hva slags kostymer hadde de på under selve krokhengingen? Jeg vil i forhold til kostymene beskrive guttene og jentene hver for seg, fordi jeg opplevde at det var markante kjønnsforskjeller med hensyn til denne delen av scenografien. De fleste jentene hadde på seg et antrekk under sin suspension som skilte seg vesentlig fra det de gikk kledd i ellers; enten ved at de ankom slik den dagen de skulle opp, eller at de hadde med seg skift. Ved en anledning hørte jeg en av dem som skulle henges opp replisere, idet hun fikk komplimenter av en annen jente for hvor fin hun var i skjørt, ”ja, jeg må jo ta vare på min femininitet vet du!” To jenter hang eksempelvis i lette jerseykjoler, en annen toppløs og i miniskjørt og nettingstrømper. Alle de kvinnelige informantene sa at antrekket hadde betydning, selv om de vektla litt forskjellige ting. Kristin svarer slik på spørsmål om hva hun tenker på når hun planlegger suspensionantrekk:

Først og fremst at det skal være behagelig å henge i, og det skal ikke bli klamt, fordi det blir ganske varmt. Og så må det selvfølgelig tåle blod – altså det må kunne vaskes. Det er ikke noe særlig å ha på seg lyst, semsket skinnskjørt! Men ellers skal det jo helst ta seg fint ut på bilde, for det er jo en del mennesker som tar bilder. Men det er mest det praktiske ved det, det å kunne sparke og at det må tåle blod.

Det som trekkes fram her er altså en blanding av bekvemmelighetshensyn og forfengelighet. Pia sier at hun synes det er viktig at hun kan føle seg fin, altså et velværemotiv. Bortsett fra

¹² Se kap. 5.1.2.

selve opptredenene, var det ingen av jentene som gikk utfordrende eller spesielt feminint antrukket.

I motsetning til jentene, så guttene ut til å henge seg opp slik de stod og gikk; de bare kledde av seg på overkroppen, eventuelt også buksene. Flere hang i romslige bomullssHORTS, andre i boxershorts. Alle guttene hadde bar overkropp. Guttene ga dermed et mer spontant – endog nonsjalandt - inntrykk enn jentene. Er det slik at guttene på SusCon ikke legger vekt på det estetiske? Ingen av dem var særlig muskuløse. Samtlige var relativt slanke. Det var én mann som brøt mønsteret av uforberedt, henslengt maskulinitet, ved å ha på seg en særdeles iøynefallende boxer. Jeg velger å tolke dette kostymevalget som en indikator på at menn ikke er så fristilt som det ved første øyekast så ut til. Det gir grunn til å hevde at når guttene skal opptre så har de muligens et dobbelt press: de må til og med late som om de ikke har forberedt seg. Det skal ikke synes at de har pyntet seg.

Denne vurderingen går godt i hop med data fra intervjuene, hvor de mannlige informantene hevder at de ikke vektlegger antrekket i det hele tatt. En av dem sa at klærne har betydning ved performanceoppdrag, og da som effektbruk, men avviste at det har betydning under SusCon.

3.2 Rites of passage - i tre akter

Rites of passage kan oversettes med overgangsriter. Det som kjennetegner slike riter er initiering til noe nytt. Antropologisk blir begrepet gjerne brukt for å markere overgang til en helt ny fase, som vanligvis innebærer nye kulturelle eller sosiale roller. Jeg velger å beskrive en suspension som en slik overgangsrite, fordi jeg tror de fleste krokhengere vil være enige i at det individuelt kan sies å være en overgang til en ny fase, om det enn ikke kan sies - i vestlige samfunn - å innlede noen ny fase for den enkelte verken sosialt eller kulturelt. Snarere kan det kanskje sies å være en initiering til individualisme. Den britiske sosiologen Daniel Wojcik, uttrykker det slik:

'Unlike traditional initiation rites, the trials that Farrell has endured are not culturally sanctioned nor do they integrate him into a larger community. Privatized and entirely individualistic, these rituals represent his wilful embracing of an outsider status' (Wojcik 1995:33).

Jeg mener at det samme kan sies om krokhenging, der initieringen i høyeste grad er individualistisk og innebærer at den enkelte omfavner en avvikerstatus. Krokhengerne erklærer tydelig en stolthet over å være annerledes.

3.2.1 Akt I: Teorikurs.

Første post på programmet for samlingen var en teoretisk del, og foreleserne var en av de norske arrangørene og en amerikansk suspensionveteran som var gjest på SusCon. All undervisning foregikk på engelsk, av hensyn til at det var flere engelsktalende deltakere til stede på samlingen, vesentlig fra USA. De fire emnene som jeg oppfatter som hovedemner i teorikurset, er hygiene, historikk, helserisiko og helter.

Hygienehensyn ble sterkt understreket under den teoretiske delen, og alle de tilstedeværende ble oppfordret til å melde fra umiddelbart dersom de så noen som slurvet eller var ubetenksomme i så måte. Noen av funksjonene som et slikt hygienefokus kan ha, er at det virker tillitvekkende ("jeg kan stole på at det er renslig her!"), bevisstgjørende ("det handler om å følge med og være observant!") og ansvarliggjørende ("alle må passe på!").

Med hensyn til historikken, ble det vist til tre grupper. Først og fremst ble det henvist til hinduer i den sørlige delen av India, hvor tradisjoner med krokhenging angivelig kan spores mer enn 5000 år tilbake i tid. Også nordamerikanske indianerstammer ble trukket fram som utøvere, i likhet med sufier i Midt-Østen. Det mest slående ved de historiske referansene er kanskje ikke selve handlingen per se, men den rammen den ble satt inn i, vanligvis av religiøs eller rituell art. En suspension har vanligvis noen svært konkrete kjemiske virkninger i hjernen, med voldsom utløsning av endorfiner og adrenalin. En slik tilstand kaller vi i vår kultur - og vår tid - gjerne for flow. Historisk sett ble en slik transetilstand ansett som et stadium der man var i nærmere kontakt med det guddommelige enn ellers. Også i dag er dette en praksisform som utøves i tradisjonell og religiøs sammenheng enkelte steder. NgCheong-Lum (1997) beskriver hvordan tamiler på Mauritius feirer guden Muruga gjennom en festival hvor høydepunktet er en Kavadeeprosesjon. Kavadee foregår ved at kroppen pierces og krokene er festet til en relativt tung treramme (en *Kavadee*) som de utvalgte bærer gjennom prosesjonen. Suspension i religiøse sammenhenger kan ikke ses løsrevet fra sin kontekst, men innebærer enkelte rituelle pålegg som ikke de sekulære krokhengere er underlagt. I tilfellet som NgCheong-Lum beskriver, utføres suspension i

forbindelse med ti dagers faste, og dersom man ikke blør er det et tegn på gudenes godkjennelse. Det kan for så vidt hevdes at de hygieniske tiltakene i forbindelse med piercingen, samt etterbehandlingen, kan ses på som erstatning for de religiøse ritene. Likeledes er det flere som rapporterer om at de forbereder seg grundig rent mentalt før en suspension, og jeg kunne i løpet av SusCon observere flere som satt for seg selv og mediterte før de skulle henges opp. Det er imidlertid ikke grunnlag for å trekke en slik sammenligning lengre enn som så, vesentlig fordi begrunnelsen for tiltakene overhodet ikke har noe mystisk preg, slik tilfellet er hos tamilene beskrevet ovenfor.

Teorikursene var tema i enkelte av intervjuene. På spørsmål om hva slags betydning denne historikken har for deltakerne, svarer Kristin slik:

Det er vel kanskje vår måte å forsvare det overfor utenforstående. Å vise til en tradisjon, en lang tradisjon, en gammel tradisjon. Å vise til en kultur som mange oppfatter som sivilisasjonens vugge. Når du viser til India. En mange tusen år lang sivilisasjon. Folk har jo respekt for naturfolk, indianere, at de også gjør dette, for da blir det litt eksotisk. Det gir en tyngde i det å forklare hva vi driver med, at dette ikke er noe nytt, crazy fenomen fra noen ville ungdommer som vil bryte konvensjoner! Da kan vi vise at vi vil opprettholde tradisjoner og konvensjoner. Vi har historie!

De historiske referansene gir altså legitimitet. Min vurdering er imidlertid at dette mer gjelder at historiske referanser finnes enn en idyllisering av – og søken tilbake til – en tidligere tilstand. Jeg tror for så vidt det er likegyldig om ritualene kan dateres 5000 eller 100 år tilbake i tid, og hvorvidt de kan knyttes til Sørøst-Asia eller Kautokeino. Jeg mener at etableringen av en historie bidrar til å befeste krokhenging som ”en (meningsfull) ting å gjøre”, at det ikke er et vilt påfunn. En del jackass-stunt er slike øyeblikkspåfunn som, så snart de er utført, er uinteressante fordi det er noe som er gjort. Historiske referanser bidrar slik til å etablere body suspension som distinkt fra jackass-aktiviteter.

Foruten å gi legitimitet overfor andre, kan historikken ha som utilsiktet funksjon at den gir krokhengerne en slags trygghet, etter samme slags logikk som gravide gjerne bruker når de tenker på den forestående fødselen; det virker veldig farlig/skummelt/vondt, men dette har mennesker praktisert i tusenvis av år, så da kan det ikke være så farlig likevel.

Forelesningen om helserisiko i tilknytning til body suspension ble holdt av en amerikansk deltager, noe som kanskje ikke er overraskende med tanke på amerikansk erstatningspraksis. I USA må deltakere på SusCons undertegne skriftlig på en kontrakt der de erklærer at de

(eller deres pårørende) ikke kommer til å saksøke arrangørene dersom noe skulle gå galt. Amerikaneren trakk fram fare for hjertestans eller pusteproblemer, og vektla at det alltid skal være mannskap tilstede som behersker førstehjelp, herunder CPR (hjertemassasje). Han fortalte om den potensielle risikoen for fallulykker som mange frykter, men som visstnok forekommer svært sjeldent, samt mer normale småskader à la rifter og at arrvev revner.

Teorikursets fjerde tema kaller jeg presentasjon av helter, fordi det synes å fylle en slik funksjon. Forelesningen trakk fram enkelte internasjonalt kjente suspensionutøvere i dag, som den franske kunstneren Stellarc¹³, og amerikanerne Fakir Musafar¹⁴ og Allen Falkner¹⁵. Alle tre er altså meget profilerte krokhengere, og er sannsynligvis kjent for de fleste kursdeltakerne fra før, noe som indikerer befestning av status heller enn informasjonsverdi.

3.2.2 Akt II: Opphengt

Det første som skjer ved en suspension, er at huden må pierces, dvs krokene må settes i. Selve piercingen foregår ved at en person først undersøker huden. Vedkommende har engangshansker på. Det er ikke uvanlig at pierceren skifter hansker flere ganger under piercingprosessen. Hanskeskift må foretas hver gang de tar på noe annet (både før og etter). Når den som skal henges opp har kledd av seg, setter han/hun seg på undersøkelsesbenken, som har blitt desinfisert og trukket med blå tynn plast og ”legepapir” oppå. Pierceren klyper lett i huden for å finne ut om krokene skal festes vertikalt eller horisontalt (avhengig av hudens struktur). Så merkes det av med tusj hvor krokene skal inn og ut. Krokene blir alltid satt parallelt, og når piercingen skal skje, kommer det bort en person til, slik at det står en på hver sin side og stikker samtidig.

Det var stille i piercingrommet når krokene kom gjennom. Noen satt eller lå alene, andre ville holde noen i handa. Noen hadde åpne øyne, andre lukka. Når krokene skulle gjennom (alltid 2 samtidig), fikk vedkommende beskjed om å puste dypt inn og deretter ut. Huden ble piercet på utpusten. Bare en gang hørte jeg den piercede gi høy klagelyd fra seg. Alle som så

¹³ Stellarc er bl.a. grundig portrettert i Featherstone (2000).

¹⁴ Se Vale og Juno (1989)

¹⁵ Se Kraft (2005).

på, lo, fordi de skjønnte at det var spøk. Jeg er ikke sikker på om det var intendert som spøk fra den piercede (i så fall måtte det vel ha vært planlagt på forhånd?) eller om han var rask til å kamuflere det som spøk.

Neste fase i suspension er tilvenning til krokene. Den piercede går en stund rundt omkring med krokene i huden for å venne seg til dem. Krokene festes til en ramme og et tauverk, og så er alt klargjort til oppheising. Av og til, når det er rutinerte krokhengere, heiser vedkommende seg opp på egenhånd, ved å ta tak i det rette tauet og stramme/dra. Som regel er det crewet som drar i tauet og dermed heiser opp. Så å si alltid, når bena forlater bakken, bryter det ut spontan applaus. Unntaksvis er det noen som besvimer eller ikke klarer å komme opp av andre årsaker, og da er det helt stille.

De som henger, kan selv velge hvor lenge de vil henge og hva de vil gjøre mens de henger¹⁶. Det som var karakteristisk for enhver suspension, var at den som skulle opp ble vist varme, omsorg og fokusert oppmerksomhet fra crewet hele tiden under piercing- og suspensionprosessen.

3.2.3 Akt III: Etterbehandling

De som har blitt tatt ned igjen etter suspension, går som regel ikke direkte til etterbehandling, men vandrer litt omkring med krokene i huden og eventuelt ramme på (akkurat som før opphengingen). Etterbehandling er en viktig del av en suspension, selv om det ofte blir sett på som et antiklimaks.

Etterbehandlinga foregår på litt ulike måter, men det optimale – i betydning det som best mulig vil redusere ubehag og smerter i ettertid – kan sammenfattes i tre trinn: 1) Krokene blir tatt ut. 2) Hard massasje. Massasjen er vond, men helt nødvendig for å presse mest mulig luft ut av huden, og dermed minske hevelser og smerter senere. Jeg tok ikke tida på hvor lenge massasjen varte, men jeg vil tro opp mot ½ time. 3) Piercinghullene blir dekket med sterile kompresser. Så kan en stille spørsmålet om hvorvidt etterbehandlingen er en del av opptreden. Er vedkommende fremdeles på en scene? Det kommer an på flere ting. For det første avhenger det av hvilke andre ting som skjer i de ulike rommene. Det kan være andre

¹⁶ Se for øvrig kap. 1.3 og 3.3.2

ting som trekker publikum til suspensionrom eller hovedrom. For det andre hvorvidt dette er i tiden med eller uten publikum. De som hadde suspension mens det var åpent hus var på scenen under hele prosessen.

En deltager måtte sy noen sting i hvert kne fordi huden revnet ved suspension. Syingen foregikk på bakrommet/garderoben, og ble foretatt av en kyndig person i crewet. Ingen tilskuere var tilstede. Dette kan betraktes som en rutinemessig del av etterbehandlingen, fordi det er en obligatorisk beredskap i forbindelse med suspension. Likevel er altså denne aktiviteten noe som ikke foregår på scenen.

På spørsmål om hvor viktig etterbehandlingen er, svarer Adrian slik:

Jeg vet ikke, jeg har aldri fått dårlig etterbehandling, men sist jeg hang så hang jeg nokså lenge, og da hadde jeg bare to kroker, så det ble ganske mye vekt pr krok, så da hadde jeg ganske mye luft under huden... Det er litt ubehagelig å høre at det knitrer når du snur på hodet og det kjennes ut som du har kram snø under huden. Akkurat det er ikke så digg, men det er en del av spillet, det!

Han viser altså til tekniske forhold (vekt pr krok, samt tidsaspektet) når han skal forklare hvordan han hadde det etter forrige suspension; han forklarer det ikke med egen smerteterskel, at det er arrangørene som legger det opp slik, eller lignende henvisninger. Svaret hans uttrykker dessuten at han ser på etterbehandling som viktig. Anders og Fredrik viser en noe annen holdning. De har følgende replikkveksling seg imellom når jeg spør dem om etterbehandling:

- Det går greit, det... Trenger jo ikke så mye aftercare egentlig. Det blir jo mer behagelig hvis du får ut all lufta...

- Det er lenge siden vi har gjort det nå. Tatt ut lufta.

- Ja, vi vasker og plastrer. Du blir jo vant til det. For de som har gjort det første gang er det annerledes.

Både replikkvekslingens form (de henvender seg til hverandre mer enn til meg), språkbruken (de omdøper etterbehandling til "aftercare"), og innhold (de framhever at de er rutinerte krokhengere og antyder at de er mer herdet – og tøffere – enn nybegynnere), indikerer at de betrakter det som skjer etter at de blir firt ned som en like vesentlig del av opptreden som selve opphengingsfasen. Selv om disse to gir inntrykk av å ta lett på etterbehandlingsfasen,

kan deres neglisjering av massasje i seg selv ses på som et signal om at de i høyeste grad fremdeles befinner seg på scenen.

Fredrik og Anders bruker samme metafor som Adrian om lydene i huden når etterbehandlingen er utilstrekkelig

- Det er også rare lyder i nakken etterpå. Sånn at når du rister på hodet kommer en rar lyd...

- Som kram snø, som blir pakka sammen...

Mens de forteller dette, sitter den ene og banker seg på skulderbladene, noe som resulterer i en hard, hul lyd. Jeg finner det interessant at ubehag blir beskrevet i form av en auditiv metafor og ikke en kinestetisk. Jeg tolker det som at denne metaforbruken er en del av den rådende innsidediskursen, og ikke subjektive beskrivelser av smerte eller ubehag.

3.3 Koreografi og rollebesetning

I alle forestillinger er det ulike roller som skal fylles, uansett antall personer som opptrer. Likeledes er det alltid en bakenforliggende koreografi i form av en regissør eller veileder, som kan bistå med tolkninger og fremførelse. På Oslo SusCon var dette synlig på flere måter.

3.3.1 Skrevne og uskrevne regler

Sammen med programmet for samlingen, ble det en måneds tid på forhånd sendt ut skriftlige regler for oppførsel under SusCon, under tittelen ”10 Commands”, som ble proklamert som felles vilkår for deltakelse. Under samlingen var disse ti befalingene slått opp på flere av søylene.

- 1. Be Clean: We are literally getting under your skin; this intimacy is a lot more comfortable for both parties if the personal hygiene is looked after. Take a shower, brush your teeth and wear clean clothes.*
- 2. Be Polite: We are sharing our time and making an effort to give you this event. If something is bothering you, please tell us in a nice way. Be polite to your fellow participants, to the crew and to the audience.*

-
3. *Be Sober: Alcohol and drugs are your own business, but not at a SusCon. We can and will refuse to suspend anyone who's under the influence of drugs or alcohol. This includes hangovers!*
 4. *Be Respectful: Treat your fellow participants and crew with respect. Listen to the people in charge. Disrespectful behavior will NOT be tolerated!*
 5. *Be Honest: Do not try to be something you're not. Do not fail to inform us of any health conditions (or other possible issues) as this could have serious effects on your suspension. We will handle any personal information with due discretion.*
 6. *Be Generous: Give of yourself, share your experience. Some have suspended many times, others are doing it for the first time. Some find it easy, and some find it very hard. Be supportive and lend a hand where it's needed.*
 7. *Be Active: Pay attention to your surroundings and what's going on around you. Help us maintaining the venue tidy and clean. Feel free to assist the volunteers in their tasks. Do not hesitate to inform the crew if you have suggestions or notice any violations of ToS¹⁷.*
 8. *Be Aware: There is contaminated equipment and sharp objects around. Pay attention to what might be near you. Think twice before touching ANYTHING with or without gloves. If in doubt, ASK someone. Don't touch anything with BLOOD on it if you're not in the crew, not even your own blood.*
 9. *Be Patient: Patience is a virtue; you just have to face it. There is waiting involved. Others will be waiting too, spend your waiting time catching up with old friends, or making new ones.*
 10. *Be Cool: Do not stress. Do not shout. Do not run. Do not argue. Do not nag. Do not complain. Just be cool. (We are.)*

Hvilken funksjon¹⁸ kan disse reglene ha? De vil uomtvistelig være med på å forme deltakernes forventninger til samlingen, og de vil muligens bidra til å regulere atferd. I tillegg gjør de krav på en grad av seriøsitet for selve praksisformen, og kan på denne måten ha en legitimerende funksjon. Reglene gir assosiasjoner til de ti bud, ikke på grunn av antallet, men fordi de er kalt befalinger/påbud, altså Commands, som jo ligner veldig på Commandments. En slik assosiering er sannsynligvis tilsiktet og navnet har dermed en

¹⁷ ToS står for Terms of Service, og henspiller på vilkårene for deltakelse (disse 10 punktene).

¹⁸ Med funksjon mener jeg ikke hva arrangørens hensikt har vært, men på hvilke måter reglene kan fungere uavhengig av hva som er tilsiktet og ikke.

ironisk snert. De er imidlertid formulert på en slik måte at en ikke er i tvil om at de er alvorlig ment. Ved å kalle dem nettopp Commands, representerer de også en tydelig markering av autoritet. Her er det noen som har satt grenser for hva som er utilbørlig og uønsket oppførsel, og som har gitt seg selv myndighet til å utvise de som ikke oppfører seg i tråd med reglene. Deltakerne bekrefter denne myndigheten først ved at de kommer på arrangementet, og dernest ved at de deltar uten å trekke i tvil autoritetenes definisjoner. Reglene er en tydelig veiviser med hensyn til hva som anses som takt og tone, og kan gi deltakere en viss grad av trygghet. Måten de er formulert på gir signaler om at arrangørene ønsker en varm og avslappet atmosfære. Reglene kan betraktes som miljøets etiske retningslinjer, og markerer at krokhengere har en etikk med en høy moralsk standard når vi bedømmer dette ut fra rådende kulturelle normer. Der nynazisters etikk kan kalles en voldsetikk (Fangen 2001) kan vi kanskje si at krokhengerne har en høflighetsetikk. Eventuelt kan vi simpelthen si at reglene uttrykker god folkeskikk.

I tillegg til de nevnte skrevne reglene, så vil det selvsagt være en del uskrevne. Den første som hang var en av arrangørene. På spørsmål om hensikten svarer han følgende:

Ja, som åpninga på SusCon så hadde jo min suspension flere funksjoner, det er jo litt for at jeg skal få gjort det også. Ellers, på SusCon, så var det også for deltagerne, en demonstrasjon i å få det til å se lett ut, eller hvordan det kan være lett. For når jeg skal opp og henge, når jeg skal pierces, alle de stadiene man skal igjennom, så er det ikke noen angst inne i bildet for min del. Jeg vet akkurat hvordan det kjennes og hvordan jeg skal takle den smerten. Og for de som skal henge for første gang, og kanskje er nervøse, å først se en som takler det veldig godt og beholder roen, smiler og fleiper, puster, og går igjennom de vanskelige stadiene tilsynelatende på en enkel måte, er mye mer betryggende enn å se en som sliter. Da ville man jo få hevet angsten i forhold til sitt eget møte med den utfordringen. Så det er jo en side av det, det å gi nykommerne den komforten i å se at "Det ser ikke så farlig ut, det ser bare kult og behagelig ut!"

Den implisitte initieringen til ritene foregår altså ved modelløring. Gjennom å se erfarne utøvere får nykommerne vite "resten" av det de trenger for å gjennomføre en suspension; det de ikke kan lese seg til og som ikke kan sies. Denne læremesteren formidler at opptredener blir bedømt ut fra hvor godt vedkommende takler det. "En som takler det veldig godt" er kontrastert mot "en som sliter". Den atferden som premieres er at man klarer å holde maska når smerten er som verst. Når informantene mine ble spurt om hva slags oppførsel som var lov og ikke lov under suspension, svarte de at alt var tillatt, det var helt opp til den enkelte. Ovennevnte sitat viser at dette ikke er tilfelle. Det motsatte av å beholde roen vil være å bli

hysterisk. Det motsatte av å smile og fleipe kan være å gråte og rope at det er det vondeste man har kjent i hele sitt liv eller ”Jeg dør!” Dersom man glemmer å ta kontroll over pusten, vil man trolig hyperventilere. Til tross for at utøverne opplever at de står fritt med hensyn til hvordan de ter seg når de opptrer, legger altså demonstrasjonen relativt klare føringer for hva som er ansett som passende.

3.3.2 Klovnen, jegeren, artisten og den mediterende

Når man skal utforme rollen som krokhengende, er det en selv som skriver manus. Man er imidlertid styrt av premisser på flere plan. Rollefiguren vil selvsagt avhenge av hvilken ballast man har, det være seg av egne erfaringer i krokene, hva man har sett av andres opptredener, hva man besitter av mot og kreativitet, samt hvilken dagsform en er i. Dagsformen er imidlertid noe mer enn dagen i dag, for de fleste har forberedt seg og tenkt gjennom alternativer på forhånd. Til dels blir rammene for rollene grovt satt ut fra hvilken suspensionvariant en velger. Dersom man for eksempel velger en Lotus eller en Coma¹⁹, sier det seg selv at en ikke kan gjøre mange kroppslige sprell under opphengningen. Man kan selvfølgelig snakke, men dette vil trolig begrense seg til noen innledende eller avsluttende kommentarer.

Jeg mener å kunne identifisere noen grove hovedtyper av rolleutforming, basert på det jeg så i løpet av det tre dagers krokhengingsstevnet. På bakgrunn av dette vil jeg konstruere fire idealtypiske rollefigurer²⁰, og jeg vil gi en kort beskrivelse av hver av dem.

- **Klovnen** leker og shower, og har en utstrakt kommunikasjon med publikum. Ikke ved at publikum snakker til ham/henne, men i form av oppmerksomhet, latter og fotografering. Klovnen heiser gjerne seg selv opp og ned, tar gjerne sats på gulvet eller i veggen for å få mer fart og slenger seg rundt mellom søylene, spesielt ved

¹⁹ Suspensionvariantene Lotus og Coma er forklart i kap.1.2.

²⁰Idealtyper innebærer en forenkling av virkeligheten, der enkelte fellestrekk fra flere personer blir valgt ut til en kategori, uten at det dermed beskriver personene fullt ut. Hensikten er å framheve og identifisere forskjeller som ellers vil ”drukne” i individuelle kjennetegn. Inndelingen i idealtyper er basert på mine observasjoner i løpet av SusCon, hva jeg så, hvordan jeg fortolket det jeg så, og hva de jeg snakket med sa.

Suicide²¹. Hvis klovnen henger etter knærne, kan vedkommende ikke klare dette selv, og ber da som regel om å bli dyttet for å få opp farten. Hojer gjerne

- **Jegeren**, i betydning han (alle i denne kategorien var menn) som jakter på meritter eller rekorder. Jegeren er ute etter å prøve de suspensionvariantene som er regnet som de hardeste, i betydning mest smertefulle. Dette gjelder da spesielt opphenging etter brystet - som vanligvis fører til pusteproblemer, fordi lungene blir ekstremt belastet – og opphenging etter bare én krok. Det er mitt inntrykk at jegeren er en person som er aktiv på nettstedet BME²², enten med egen side eller som i hvert fall bruker nettstedet aktivt.
- **Artisten** har rolige, grasiøse bevegelser og ser ut til å være opptatt av publikums opplevelse. Artisten vil gjerne at body suspension skal oppfattes som estetisk vakkert av de som ser på.
- **Den mediterende**. Denne fjerde idealtypen kaller jeg den mediterende fordi det ser ut som han/hun mediterer, ikke nødvendigvis fordi det er det de gjør. Kanskje de simpelthen ikke ønsker eller takler å forholde seg til publikum? Eller de søker en psykosomatisk reaksjon inne i seg selv uten å bli distraheret av at de er et objekt? Den mediterende har gjerne valgt en suspensionvariant som understreker, og til dels nødvendiggjør – eller eventuelt rettferdiggjør – hans/hennes meditative rolle. Den mediterende stenger gjerne publikum ute ved å lukke øynene eller ved hjelp av bind for øynene og ved å ha hodetelefoner med sin egen musikk. Noen velger også å ha et forheng rundt seg, for ikke bare å slippe å se, men også å slippe å bli sett.

3.4 Fargekoder, frontstage og backstage

Alle fikk, ved ankomst, utdelt hvert sitt plastskilt med fargekode som de gikk rundt med hele helgen, festet godt synlig på klærne. På skiltene stod det deltakerens navn og status, alt ettersom hva slags rolle man hadde på SusCon. Fargene var kodet ut fra denne statusen.

²¹ Suspensionvarianten Suicide er forklart i kap.1.2.

²²BME står for Body Modification Ezine. Se forøvrig kap. 4.3.

Vanlige deltakere, som var der for å få henge seg opp, hadde statusen ”participant”, og skiltene var gule. Frivillige medhjelpere hadde status som ”volunteers”, og orange skilter. Fire personer hadde røde skilter, og det var ”den harde kjerne” av arrangørene. Observatører hadde blå skilter og pressefolk grønne, og var dermed godt synlige som outsiders i kraft av sin skiltfarge.

Disse skiltene skulle etter hvert vise seg å ha en funksjon for å regulere hvem som hadde lov til å være frontstage og backstage. Dette ble særlig viktig noen timer lørdag og søndag ettermiddag, da det var åpent for publikum til å komme og se body suspension. Det viste seg at skiltenes symbolfunksjon også endret seg på en mer subtil måte. For mens skiltfargene var viktige så lenge det kun var deltakere på SusCon tilstede – omtrent som beltefargene i karate representerer hierarkiske ferdighetsnivåer og kan forvente å bli møtt med ulik grad av aktelse - så endret de karakter når dørene ble åpnet for publikum. Mens publikum var til stede, var det plastskiltet i seg selv som var viktig, fargen var uvesentlig. Det at du hadde et skilt, gjorde at du kunne bevege deg fritt på begge sider av sperretapen, mens tilskuernes revir var begrenset av dette tydelige skillet. I tillegg var det tillatt for skiltinnehaverne å fotografere, mens det var fotoforbud for alle andre. Enten det er paradoksalt eller ikke, så var det mens det var åpent hus at deltakerne fotograferte ivrigst. Jeg velger å betegne det som en revirmarkering, i likhet med det faktum at de fleste som hadde skilt befant seg innenfor sperretapen i den samme perioden. Når dørene ble lukket for publikum, skjedde det en glidning tilbake til de tidligere skillene. På denne måten kunne jeg iaktta at hva som var frontstage og hva som backstage endret seg flere ganger i løpet av SusCon-helgen. Ett av rommene var imidlertid konstant backstage, og det var garderoben, hvor ingen publikummere hadde adgang, og der hadde besetningen jevnlig briefinger.

4. "Moderne primitive"?

Krokhengere omtales ofte som "moderne primitive", en betegnelse mange av dem også bruker på seg selv (Vale & Juno 1989). Begrepet stammer fra den legendariske Fakir Musafar, som har eksperimentert med ulike former for det han kaller kroppsslek ("body play"), herunder krokhenging, i nærmere 40 år, de første årene i hemmelighet. Han beskriver i Vale & Junos bok hvordan han først kom ut av skapet da han oppdaget at hans eksperimenter bar en slående likhet til eldgamle ritualer i såkalte primitive stammer.

Den tyske sosiologen Christian Klesse (2000) trekker paralleller mellom kolonitidens diskurser og diskursene om de moderne primitive. Han viser hvordan den positive evalueringen av primitivisme som de moderne primitive utviser, dypere sett – og helt utilsiktet – kan være en reproduisering av imperialistisk tanke sett og tilnæringsmåter. Han hevder at reproduisering av denne primitivistdiskursen - selv om det er velment – er beslektet med den tradisjonelle rettferdiggjøringen av kolonimakt og underkastelse. Klesse poengterer at deres selvoppfatning er i retning av radikale opponenter mot vestlig modernitet, og betrakter det som en spesifikk identitetsstrategi, men sier at deres feiring av primitive samfunn opprettholder dualismen mellom "de primitive samfunn" og "Vesten". Han sier at moderne primitives praksis kan ses på som privatisering og erotisering av opprinnelige fellesskapsritualer, noe som representerer en type postmoderne eklektisisme (Klesse 2000). Jeg mener det er en svakhet ved Klesses bidrag at han i for stor grad baserer sin analyse på Fakir Musafar, som, slik jeg vurderer det, har et ekstremt forhold til sin praksis. Fakir Musafar kaller krokhenging for "worship through the body", og kan med rette sies å bedrive feiring av primitive samfunn, men det er en innstilling jeg ikke fant i min undersøkelse. En av jentene jeg snakket med under SusCon sa følgende om Fakir Musafar:

Han er bare såå far out! Helt sykt! Jeg klarer ikke sånt.

Den amerikanske samfunnsviteren²³ Virginia Eubanks er like skarp som Klesse i sin karakteristikk:

²³ Jeg velger å betegne Eubanks som samfunnsviter fordi hennes akademiske bakgrunn består av tverrfaglige studier; hun har mastergrad i Communication and Rhetoric og doktorgrad i Science and Technology. Eubanks er for tiden professor ved Department of Women's Studies ved universitetet i Albany, N.Y.

'Modern Primitivism is Bennetton multiculturalism, 'I'd like to buy the world a Coke' liberalism, the brotherhood of consumption. It is, simply, a cultural colonialism' (Eubanks 1996:87).

Den samme kritikken av kildebruk kan rettes mot Eubanks fordi hun i sin artikkel i stor grad henviser til amerikanske tidsskrifter som kilder og også hun bruker Fakir Musafar som hovedinformant. Begge to anklager "moderne primitive" for ikke å kontekstualisere, men jeg mener at de gjør seg skyldige i nettopp dette selv, ved at de ikke i det hele tatt problematiserer det utvalget de baserer sine analyser på. De kunne for eksempel ha plassert Fakir Musafar i en kontekst, annet enn det vage begrepet "vestlig", hvorved de gjennom manglende presisjon ubevisst befester hans status som kultfigur.

Både Eubanks og Klesse er kritiske til det Eubanks betegner som moderne primitives opprettholdelse av natur/kultur-dikotomien (Eubanks 1996), som innebærer en forestilling om en ren, opprinnelig menneskelig natur som blir besudlet i møtet med den (vestlige) kultur. Religionshistorikeren Siv Ellen Kraft (2005), drøfter Eubanks' og Klesses kritikk og har flere innvendinger utfra sitt fagperspektiv. Hun medgir imidlertid at de moderne primitive er essensialistiske, "men det samme kan antagelig sies om alle religioner" (Kraft 2005:104). Jeg finner ikke at denne tolkningen er særlig anvendbar på mitt datamateriale. For det første mener jeg at betegnelsen moderne primitive i liten grad passer på de krokhengerne som min undersøkelse omhandler. Betegnelsen passer trolig best på tilhengere som har et nærmest fanatisk – eventuelt religiøst - forhold til sin praksis. Jeg møtte, på SusCon, enkelte deltakere som jeg kan plassere i en slik kategori, men ingen av dem var norske. Ingen av mine informanter tilkjennega noen som helst form for fanatisme i forhold til fenomenet body suspension, ei heller noen dyrking av fortiden. De historiske referansene ser ut til å fungere – for mine informanter – blant annet²⁴ som en institusjonalisering av rådende forklaringsmåter, dvs at deltakerne lærer hvordan de skal svare når utenforstående spør.

For det andre har jeg motforestillinger mot påstandene om essensialisme. Når informantene mine hevder at vi trenger å føle smerte, viser de til hverdagslivet her i Norge i dag sett i motsetning til dagliglivets smerte 200 år tilbake²⁵, hvilket knapt kan kalles primitive

²⁴ Se kapittel 3.2.1

²⁵ Se kapittel 6.5.

samfunn. Dessuten hevder de at det ikke vil være aktuelt å praktisere body suspension hvis det oppstår katastrofer eller krig, for da vil de trolig ”ha nok med å overleve”. Dette viser at mine informanter hovedsakelig ser på body suspension som et overskuddsfenomen, og altså ikke en primaltrang.

4.1 Hvem er ”vi”?

Med utgangspunkt i rådende subkulturteorier fokuserer jeg her på fem ulike elementer for å avgrense denne spesifikke subkulturen fra andre kulturelle uttrykksformer.

4.1.1 Mainstreamopposisjon

Rådende subkulturforståelse i dag er hovedsakelig enighet om at subkulturer først og fremst er definert gjennom opposisjon til - eller avvik fra - mainstreamkulturen (bl.a. Hebdige 1979, Hall & Jefferson 1991, Thornton 1997, Guidikova og Siurala 2001).

‘Youth cultures are a product of the need to constantly reinvent new identities, meanings and symbols to avoid being absorbed by the mainstream society through mass “commodification”’ (Guidikova og Siurala 2001:11)

I min undersøkelse er avviket fra mainstreamkulturen opplagt, i og med at fenomenet krokhenging i seg selv har et klart avvikende preg. De fleste informantene mine markerer dessuten stilmessig og verbalt en opposisjon til den dominerende kulturen. Adrian sier eksempelvis følgende:

Jeg har ikke helt lyst til å begrense meg til en smal tunnel-sti... Jeg tror de føler at de går glipp av veldig mye, de som ikke åpner sinnet og ser seg rundt. De går på jobb, og etter jobb så går de hjem, og så ser de på TV og så legger de seg. Så står de opp neste dag og gjør akkurat det samme. Det eneste de vet om verden rundt seg er det som er på NRK og TV3, som er bare drit.

Dette er altså en snill form for opposisjon, som her viser seg i antagelser om et tomt liv, og der Adrian mest av alt proklamerer hva slags tilværelse han i hvert fall ikke vil ha. Det er en rekke livsområder hvor avvik fra – og opposisjon til – mainstream viser seg. Petter sier om seg selv:

Jeg har aldri passa inn i normer og de vanlige samfunnsmessige tingene. Timeplaner og fastsatte rutiner.

Når det gjelder bosted, så er det 6 av informantene som bor i Oslo, men kun en av dem er født og oppvokst her. Mange av dem er altså innflyttere til Oslo, og de fleste flyttet så snart de var ferdig med skolegangen. De som kommer fra småsteder, gir uttrykk for å ha følt at de skilte seg ut på hjemstedet og at de flyttet hjemmefra så tidlig de kunne (15-21 år gamle).

Kristin sier følgende om body suspension som et urbant fenomen:

Nå er det jo 18-års aldersgrense for å gjøre en suspension, og de som da bor på småsteder og som er interessert i suspension: før de får gjort det, så har de garantert flyttet hjemmefra!

Hun sier at de flytter fordi de skiller seg ut på hjemstedet, *enten via klesdrakt eller ved å modifisere kroppen sin.*

Pia setter det at hun driver med body suspension i sammenheng med at hun var en outsider på hjemstedet:

altså, jeg er nå litt annerledes. Jeg har alltid følt meg litt annerledes, og det tror jeg har kanskje noe med det å gjøre. At det kanskje er folk som føler seg litt annerledes som vil komme borti sånne ting? Det tror jeg.

Dette har på ett plan paralleller til Fangens (2001) studie av nynazister, da hun hevder at mange av dem potensielt kunne ha funnet andre subkulturer attraktive. Der stopper imidlertid likheten, for hun relaterer dette til tilhørighetsmotiver, noe jeg ikke finner belegg for i min undersøkelse. Denne ulikheten handler, slik jeg ser det, om at disse miljøene er svært ulike med hensyn til hvor stor del av deltakernes hverdagsliv som berøres, og graden av homogenitet i forhold til livsstil.

4.1.2 Smaksfellesskap

Sarah Thornton (1997) beskriver klubbkulturer som smakskulturer, der det som samler, gjerne er musikksmak, felles forbruk av medier eller simpelthen det å være sammen med andre som deler smak.

Med hensyn til body suspension, så er bildet sammensatt, på flere plan. For det første har de utøverne jeg har snakket med, hatt ulike syn på hvorvidt subkulturen overhodet er å regne som et miljø. Noen refererer automatisk til det som et miljø, enten de regner seg som tilhørende miljøet eller utenfor det. Tonje sier at hun har venner som også har prøvd suspension, men at hun *"ikke er i miljøet"*. Andre poengterer imidlertid at det ikke er noe miljø, men mennesker med en felles hobby;

Det er bare enkeltpersoner som møtes.

Denne felles hobbyen må kunne sies å være et smaksfellesskap rundt en spesiell aktivitet, som altså samler interesserte uansett om mange av dem ikke har noen samhandling utover selve suspensionstilstelningene. Bauman (2004) lanserer begrepet garderobefellesskap, hvor fellesskapet i gruppen varer så lenge forestillingen varer, men ikke noe særlig utover det.

Krokhengeres uniformering er – sett utenfra - slående, og samtidig har miljøet på mange måter preg av heterogenitet. Kanskje har oppfatningen av uniformering mest å gjøre med stereotype forestillinger i outsidernes hode? Muggleton (2000) er opptatt av dette spørsmålet, og hevder at de som har insiderperspektiv selvfølgelig vil avvise stereotype karakteristikk og opprettholde sin individualitet på to plan: en ”innenfor-gruppa”-distinksjon, som blant annet vektlegger de reelle forskjellene i kleskode og kulturell smak innenfor subkulturen, og en ”på-tvers-av-gruppa”-distinksjon, som aksepterer miljøet som et fellesskap og framhever sin minoritetsstatus (og dermed individualisme) sammenlignet med allmenkulturen. Muggletons distinksjoner er svært gjenkjennbare i mitt datamateriale, dersom en betrakter deres ulikheter med hensyn til fellesskapsreferanser som to ulike typer distinksjoner. En annen forklaring kan selvsagt være at de har ulik plassering innad i miljøet, og at noen av informantene tilhører kjernen mens andre tilhører periferien. Det synes nemlig å være et miljø med en noe hierarkisk struktur, og med et karismatisk lederskap. Alle de jeg intervjuet fremhevet betydningen til suspensionmiljøets frontfigur – internt kalt ’the Head’. De trakk dette fram på eget initiativ, og de sa at uten ham ville det ikke ha vært mulig å drive med suspension i Norge i dag. Flere av dem tror at det kommer til å dø ut med ham. Jeg kan forstå hvorfor de trekker fram hans betydning, for han framstår etter min vurdering som en utpreget lederskikkelse; karismatisk, varm, oppmerksom, bestemt og med humoristisk sans. Kraft (2005), som har forsket i miljøet, gir ham det relativt ærefulle tilnavnet ”A Freak with a Quest”.

Dersom vi fokuserer på distinksjonene ”på tvers av gruppa”, er det et særtrekk som peker seg ut i suspensionmiljøet, og det er språkbruken. Det er utvilsomt en utstrakt bruk av engelske betegnelser, både mht navn på de ulike suspensionvariantene, ulike arrangementer og ulike performancegrupper, samt at det er vanligere å kalle det body suspension enn krokhenging. Til en viss grad kan dette naturligvis ha sammenheng med språkutviklingen i det norske samfunnet generelt, hvor både hybridisering og kreolisering er vanlig. Krokhengingsmiljøet har selvsagt mye internasjonal kontakt, men det kan ikke være hele

forklaringen. Kreolisering og hybridisering kan ha flere funksjoner. For det første kan det fungere som et stammespråk, hvor tilegnelse av terminologi og språklige koder kan virke som initieringsriter (som dog ikke er tilstrekkelig for å sikre medlemskap) for de som vil inn. For det andre kan det bidra til bedre forståelse og kommunikasjon på tvers av landegrenser, i og med at det ofte er nøkkelbegreper som blir underkastet en slik bruk. For det tredje kan det ha en fremmed-gjørende virkning for mennesker som ikke har ”knekt kodene” og dermed vil oppfatte mye av det som sies som ”helt gresk”.

Et annet spesielt kjennetegn ved krokhengingsmiljøet er betydningen av tillit. Akkurat som en fallskjermhopper må stole på at hun har pakket skjermen korrekt og at piloten har kompetanse til å fly, så må en krokhenger stole på at piercingutstyret er sterilt, at takbjelkene holder og at medhjelperne er oppmerksomme og kan fire ham ned hvis han for eksempel besvimer.

Eirik: Når man henger opp noen, det blir som å kle de nakne foran seg, ikke bare fysisk, men psykisk. Man åpner liksom sjela til folk. Man kommer innunder huden på dem, bokstavelig talt, og for mange så utløser nok den opplevelsen av å henge i kroker en del psykiske ting som de kanskje ikke er forberedt på eller har forventet. Og det kan være på godt og vondt. Det er ikke uvanlig at vi opplever at folk begynner å gråte på ett eller annet sted i prosessen, og det er ikke nødvendigvis det at det gjør så veldig vondt som gjør at de må gråte, men det frigjør energier, det åpner opp stengte kanaler – som de fleste etterpå opplever som en befriende følelse. Men det er ikke alltid like lett å gjøre det foran fremmede mennesker, da! Så det handler jo veldig mye om tillit her.

Dette tillitsaspektet anser jeg som vitalt for og i kulturen. Det er også bestemmende for hva slags stemning – og fellesskap – som oppstår mellom de medvirkende.

Kraft (2004 a) er inne på at ”de moderne primitive” opplever et stammefellesskap, en tilhørighet på tvers av tid og rom. Det geografiske aspektet av dette stammefellesskapet, kaller Maffesoli (1996) for nytribalisme.

Flere av informantene trekker fram at musikk er veldig viktig i livene deres. Fredrik spiller i band, og ønsker å trekke inn krokhenging som effekt:

Jeg har drømt litt om å kombinere suspension og band en dag. Men det passer ikke med det bandet jeg spiller i nå. Jeg spiller i et metallband, og så har jeg tenkt på å kroke fast bassen til kroppen, og spille på den.

Han gir altså tydelig til kjenne en artistholdning både til musikken og til krokhengingen som er ganske voldsom i uttrykket. Adrian har en noe mindre aggressiv innstilling.

Jeg hører på veldig mye forskjellig... jeg prøver nok å holde meg til litt alternativ musikk, jeg kan ikke fordra listepop og sånn fabrikkert musikk! Jeg er ikke noe glad i det. Jeg tilhører Hardcore-scenen, den type musikk. Noe mer bråkete enn hva de aller fleste synes er kult, men jeg liker å høre på det.

Begge uttalelsene samsvarer med en avantgardistisk holdning til livsstil, fordi det framgår at det som er viktig er å posisjonere seg som annerledes enn ”de aller fleste”, og være i et alternativt sjikt hvor du må følge med på de kodene som skapes og bytte ut sine preferanser etter hvert som tegnene skifter verdi (Berkaak & Frønes 2005).

4.1.3 Medias rolle

Thornton (1997) hevder at en sentral forskjell på hennes begrep subkulturell kapital og Bourdieus kulturelle kapital er at med hensyn til subkulturell kapital, så er media den faktoren som først og fremst styrer sirkulasjonen, og altså definerer og distribuerer den kulturelle kunnskapen.

Suspensionmiljøet er helt klart preget av media, vesentlig i betydning internett, for definisjon og distribusjon av den kulturelle kunnskapen. BMEs logo var hengt opp som et dominerende banner i lokalet hvor Oslo SusCon 2005 ble avholdt. Deltakerne kunne fortelle at medlemskap på BME koster 10 dollar årlig, men at de som tatoverer inn logoen til BME ett eller annet sted på kroppen, får gratis medlemskap livet ut.

Kristin: Stort sett så tror jeg folk får høre om det (body suspension) gjennom sider som for eksempel BME eller nettet generelt, og til en viss grad piercingstudioer.

Enkelte har surfet mye på internettstedene²⁶ som eksisterer for de som er opptatt av body suspension og tilgrensende temaer. Noen av dem har også sin egen medlemsside på internettstedet BME, en såkalt IAM-side²⁷. BME er et nettsted som ifølge egenpresentasjonen ‘serves to document the activities of the body modification community in

²⁶ Vesentlig www.BME.com og www.suspension.org.

²⁷ IAM er en del av BMEzine hvor medlemmene presenterer sin profil gjennom tekst og bilder.

as complete a fashion as possible' (www.bmezine.com). Dette gir assosiasjoner til Maffesolis (1996) globale landsbyer og nytribalisme. Jeg finner imidlertid ikke at en slik tenkning avspeiler det norske miljøet, i hvert fall ikke på noen enhetlig måte. Til det er det for store forskjeller innad. Flere av mine informanter sier nemlig at de aldri har vært inne på noen av nettstedene i det hele tatt.

4.1.4 Opprinnelseskultur

Forskere fra CCCS²⁸, kjent innen sosiologien som Birmingham-skolen, har satt et tydelig preg på europeisk subkulturforståelse gjennom 40 års forskning, hvorav noen studier kan regnes som banebrytende. Enkelte av disse er presentert i boken *Resistance through Rituals* fra 1970-tallets Storbritannia hvor Stuart Hall m.fl. har levert et teoretisk bidrag som er sentralt for studier av subkulturer. Forskergruppen ønsker å forklare ungdomskulturer som fenomen, og sier at foruten å analyseres ut fra sin relasjon til den dominerende kulturen, må subkulturer først relateres til de foreldre-kulturer/ opprinnelseskulturer som de er undergrupper av (Hall & Jefferson 1991:13).

Hva slags opprinnelseskultur kan så body suspension ha hatt? Når jeg har stilt spørsmål omkring miljøet, så har parallellene pekt nokså entydig i én retning, idet de fleste knytter body suspension hovedsakelig til piercingmiljøet:

Tonje: Hvis du ser på de fleste som hører til suspensionmiljøet, så har de tilhørighet til tatoverings- og piercingmiljøet.

Kristin: Jeg tror at dette generelt er noe for folk som er interessert i modifications; både tatovering, implants, piercing

Piercingmiljøet defineres som de som er ansatt på piercingstudioene, deres omgangskrets og stamkunder. Ett piercingstudio sponset sågar Oslo SusCon 2005. Det er imidlertid vanskelig å karakterisere piercingmiljøet som en opprinnelseskultur, fordi utbredelsen av piercingstudioer er nokså ny. Nå er det vanlig å finne ett eller flere slike studioer i de fleste norske byer, ikke bare i Oslo slik tilfellet var for få år siden. Det er imidlertid fremdeles et urbant fenomen. Når det gjelder opprinnelseskulturen til piercingmiljøene, så vil jeg anta at den kan relateres til punkere.

Et annet trekk ved informantene som har forbindelseslinjer til punkbevegelser, er at enkelte foretrekker vegetarmat. Ifølge Krogstad (1985) kan dette være ett av flere element i punkeres symbolrepertoar. Av mine informanter, så er Kristin vegetarianer, mens Adrian og Petter er veganer²⁹. Adrian og Petter er dessuten såkalte straight-edge, dvs at de verken røyker, drikker eller bruker narkotika. Tonje og Pia har vært vegetarianere i perioder, men det har ikke vært som følge av overbevisningsgrunner.

Eirik peker på et annet spor av punkermentalitet innenfor krokhengermiljøet:

Hvis man tenker at punkmentaliteten har utviklet seg videre, dvs at man som punker ønsket å understreke hvem man var og at man var i opposisjon til samfunnet, med skinnjakker og nagler og hanekammer og sånn, hvor man plasserer seg som et sandkorn i et maskineri, gjerne lage litt leven og oppstyr rundt seg. Så det vil man nok finne.

4.1.5 Klassetilhørighet

Birminghamforskerne understreker at subkulturer er relatert til klasseforhold, arbeidsdeling og samfunnets produksjonsforhold (Hall & Jefferson 1991), og dette klasseaspektet har vært gjenstand for akademiske disputer de senere år. Sweetman (2004) hevder at CCCS' klassebaserte analyse ikke uten videre er anvendelig lenger.

'...we can distinguish usefully between two apparent 'post-subcultural' types – the tourist and the traveller. While the former most clearly approximates to Maffesoli's neo-tribal persona, however, and the latter to Giddens' understanding of the reflexive consumer, each stance involves both the construction of individual identities and wider forms of identification, and neither can be regarded as true 'subculturalists' in the CCCS sense of the term' (Sweetman 2004:92).

Featherstone (1991) er noe mer konkret enn Sweetman, og hevder at tradisjonelle hierarkiske skiller til en viss grad er utvisket. Han hevder at kulturelle klassifiseringer fremdeles eksisterer, men at befolkningen har et større repertoar enn før og at det derfor er vanskeligere å avdekke indikatorer på sosial status ut fra livsstil.

²⁸ CCCS står for Centre for Contemporary Cultural Studies (Barker 2004)

²⁹ Vegan = den mest ekstreme formen for vegetarianisme, hvor man ikke spiser noe produkt som stammer fra fisk eller dyreriket, ei heller melkeprodukter eller egg.

De britiske forskerne Andy Bennett og Keith Kahn-Harris (2004) peker på at økt fragmentering i ungdomsstiler siden 1980-tallet har gitt grobunn for en analytisk tilnærming til ungdomskulturer som løst kan betegnes som post-subkulturell teori, hvor de blant andre plasserer David Muggleton. Muggleton (2000) retter skarp kritikk mot CCCS, blant annet for å forutsette at medlemmene i subkulturer hovedsakelig har arbeiderklassebakgrunn, uten at de har empirisk belegg for det.

'Constituted through consumption, subcultural style is no longer articulated around the modernist structuring relations of class, gender or ethnicity. Instead, these modernist looks become recycled as free-floating signifiers, enabling subcultural identity to be constructed through the succession of styles that 'Style Surfers' try on and cast off' (Muggleton 2000:48).

En beskrivelse som stilsurfere finner jeg vanskelig anvendbar om det suspensionmiljøet jeg har studert, og jeg mener det er fullt mulig å fokusere på klasses tilhørighet som ett element i en subkulturalanalyse. Jeg mener dessuten at Birminghamforskerne er mer nyanserte med hensyn til de generelle uttalelsene om klasseanalyse enn hva Sweetman, Featherstone og Muggleton synes å mene at de er. Slik jeg forstår Stuart Hall m.fl. (1991) betyr ikke klasseforhold nødvendigvis arbeiderklassen, selv om det var slik i en del av de spesifikke studiene som ble foretatt av CCCS på 70-tallet.

'The bohemian sub-culture of the avant-garde which has arisen from time to time in the modern city, is both distinct from its 'parent' culture (the urban culture of the middle class intelligentsia) and yet also a part of it' (Hall & Jefferson 1991:13).

Denne bohemiske avantgarden har definitivt ikke tilhørighet i arbeiderklassen, likevel er den selvsagt relatert til både samfunnets produksjonsforhold og arbeidsdeling.

For å undersøke utvalgets klasses tilhørighet har jeg fokusert på deres utdanningsbakgrunn og tilknytning til arbeidslivet, samt foreldrenes utdanning og yrker. I ett tilfelle mangler jeg opplysninger om foreldrenes utdanning og yrke. For de syv informantene hvor jeg har opplysninger om foreldrenes utdanning og yrker er det to av foreldreparene som kan kategoriseres som tradisjonell arbeiderklasse i betydningen at de ikke har utdanning utover grunnskolen og har manuelle - eller håndverksyrker. En av de 14 foreldrene er under medisinsk rehabilitering, ellers er ingen av dem trygdet. 3 av fedrene og 3 av mødrene har høgskole- eller universitetsutdanning, og 5 av disse er ansatt i offentlig sektor. Den sjette har nylig gått over fra en funksjonærstilling i privat sektor til å arbeide i primærnæringssektoren. 4 av

foreldrene har ikke utdanning utover videregående skole. 2 av disse er ansatt i ledende stillinger i privat sektor, de andre 2 i underordnede stillinger i privat sektor.

Utfra tradisjonell klasseinndeling, kan vi dermed fastslå at to av informantene har arbeiderklassebakgrunn, mens de andre har vokst opp i ulike sjikt av middelklassen. Dette står i skarp kontrast til enkelte andre subkulturer som er mer homogene i sin klassebakgrunn, for eksempel nasjonalister som i all hovedsak har arbeiderklassebakgrunn (Fangen 1995). Fredrik sier følgende om krokhengeres bakgrunn:

For noen kan det kanskje virke som at det er folk som har hatt en dårlig oppvekst og sånne ting, da, men det er jo ikke det.

Bakgrunnen for at han sier det, er antagelig at dette er en av de mytene de ofte blir konfrontert med. Det var i hvert fall flere informanter som fortalte at de ofte ble presentert for antagelser om at krokhengere har vært utsatt for omsorgssvikt.

Syv av de åtte informantene er yrkesaktive, én er i medisinsk rehabilitering. Fem av dem har også ekstrajobber. Det ser ut til at samtlige av de yrkesaktive informantene jobber mye, de fleste langt over 100% stilling, for å få endene til å møtes. Dette har selvsagt sammenheng med at ingen av dem er i høytlønte stillinger.

Det er ingen av informantene som har fullført høyere utdanning eller yrkesfaglig utdanning. Dette er noe påfallende sett i forhold til at det er relativt vanlig med utdanning utover videregående skole i de kohortene informantene tilhører og særlig i forhold til deres klassebakgrunn. Informantene ga inntrykk av å være intelligente, reflekterte og med utmerkede verbale ferdigheter. Flere har tatt enkeltfag ved universitet.

Med henblikk på utvalgets utdanning og yrkesmessige status, kan det reises spørsmål om hvorvidt det er tendenser til nedadgående mobilitet. Samtlige er ufaglærte og de fleste strever med å få endene til å møtes. Det er imidlertid ikke grunnlag for å trekke noen konklusjoner i så måte. Informantene er stort sett ressurssterke, de er relativt unge, og bare en av dem har stiftet familie. Det er dermed mulig at flere av dem kan komme til å skaffe seg kvalifikasjoner som kan sannsynliggjøre bedre økonomiske kår.

4.2 Hvem er ”de andre”?

Ifølge rådende kunnskapsstatus kan en som nevnt få vite mye om en subkultur ved å undersøke hvem medlemmene av subkulturen definerer seg som forskjellig fra. Alle subkulturer definerer selvsagt mainstreamkulturen som ”de andre”, ellers hadde de ikke hatt subkulturstatus. Grimshei (2000) sier at mange av begrepene om de andre er konstruksjoner med lite reelt innhold.

”Men for en subkultur er mainstream/kommersiell/streit gode begreper for å markere sin særegenhet i forhold til andre” (Grimshei 2000:47).

En annen – og trolig mer konkret ledetråd i forhold til å definere ”de andre”, er å undersøke hvilke andre subkulturer de ønsker å markere avstand til. Jeg finner at mine informanter gir uttrykk for heterogene, nærmest polariserte, holdninger til dette. Noen gir uttrykk for sterke antipatier overfor subkulturer som andre sympatiserer med. En av informantene retter for eksempel en flerrende kritikk mot Blitz-miljøet, sier de er ”dobbeltmoralske drittunger” og sier at mye av det de driver med er *”Ren og skjær fascisme!”* Da jeg innvender at mange blitzere har et image som tolerante, svarer han slik:

Ja, det er det, men det er bare tull! Det er de ihvertfall ikke! Det er mange som: ”Ja, jeg er anti-fascist!” og ”Jeg er anti-kapitalist og anti...” og så sitter de og røyker Marlboro liksom, som de har gitt penger til! ... Nei, det er så mye der som er så lite gjennomtenkt, liksom. Det holder ikke å ha hanekam! En ting til jeg kan si om Blitz-bevegelsen, og det er at innenfor Blitz er det en fraksjon som heter AFA³⁰, og det er da de som er mot nazistene. Og de slåss mot nazistene på grunnlag av at de er så fæle. ”Så da skal vi organisere oss og utføre organisert vold mot dem!” Jeg mener, jeg har absolutt ingenting til overs for nazister, jeg synes nazisme er en helt absurd ting, men jeg syns ikke det er noe bedre at folk organiserer seg for å utføre vold fra den andre siden! Jeg syns det er nesten enda jævligere! ”Ja, vi kan gå 30 stykker på én, med hammer, da er det greit! Vi er ikke nazier. Han er nazi, så han fortjener å få bank av 30 stykker på en gang!” Så det er like mye fascisme den andre veien! De som er med i AFA kunne like gjerne ha vært nazister, det er bare tilfeldigheter som har gjort at de har falt over på andre siden. Og det går på mange av de unge som henger på Blitz. De bare søker tilhørigheten, de bare lærer seg de politiske ordene, klipper håret og tar på seg en stygg jakke og så er de plutselig blitzere!

³⁰ AFA står for anti-fascistisk aksjon

Dette er en ganske dristig holdning på en samling hvor Blitz Kafé står for catering. Det var også et par punkere som deltok på SusCon.

Tonje definerte seg bort fra det hun betegnet som Jackass³¹-kulturen:

Nå har vi hatt veldig sånn derre Jackass og den kulturen der, som jeg på mange måter ... den er jo mye farligere enn det vi driver med, for der gjør de jo sinnssyke ting med seg selv, og de har jo virkelig ikke peiling på hva de driver med! Vi driver i hvert fall i hygieniske former, og har med folk som vet hva de driver med, både hvor de skal stikke nåla, og førstehjelp, de kan sy, de kan...

En annen informant, Anders, tilkjennegir imidlertid at han blir inspirert og underholdt av det samme, og han sier at ett av de aspektene han synes er gøy ved body suspension er nettopp at noen ser på det som sprøtt.

Det var altså vanskelig å finne noen enhetlig oppfatning med hensyn til grupperinger som de tok avstand fra, med unntak av den store, vage hopen "folk flest".

Det slo meg som relativt paradoksalt i intervjufasen at deres toleranse stort sett strekker seg i en retning.

Adrian: Altså, når man holder på med noe som suspension, så har man ikke noe annet valg enn å vise forståelse for andre måter å... andre konstruktive måter å skade kroppen sin på.

Til tross for en selvforståelse som tolerant, viser utsagnet tydelig at forståelsen og aksepten dreier seg om mennesker som har mer ekstreme uttrykksformer enn det de selv har.

Intoleransen blir poengtert når Adrian utdyper sin holdning overfor mennesker som tilhører mainstreamkulturen:

Jeg har mest sannsynlig sett mer og tenkt mer enn det du har, og kommer sannsynligvis til å tenke og se mer enn du noensinne kommer til å gjøre, selv om jeg... ikke akkurat du, da! - men jeg tenker på mannen i gata. Og jeg er mest sannsynlig mer fornøyd med meg selv, og mer lykkelig i mitt liv enn det gud og hvermann er i sitt!

Jeg er nokså sikker på at denne intoleransen er ubevisst, og en mulig forklaring er at en slik innstilling tilhører den subkulturelle diskurssfæren mer enn den enkeltes holdninger. De

³¹ Jackass: Amerikansk TV-serie som går ut på å gjøre farlige 'stunt', som å sitte oppi en handlevogn ned en trafikkert bakke, stifte kroppen med stiftemaskin, sykle ned trapper, m.v.

norske sosiologene Olve Krange og Tormod Øia beskriver imidlertid at en lav toleranse for avvik er utbredt i en del ungdomsmiljøer, og spissformulerer det slik:

”Alle er forskjellige men de er det på samme måte” (Krange og Øia 2005: 225)

På spørsmål om hvem som er uønsket i krokene, er det ingen som kommer opp med noen umiddelbare fiendebilder. Kristin sier at hun ikke kan tenke seg noen som er uvelkomne i krokene, men på direkte spørsmål om ”hva hvis” det dukket opp skinheads/nynazister, må hun tenke seg om. Hun sier deretter at de *hadde blitt banka opp om de hadde vist seg*. Hun sier at dette muligens har sammenheng med en nærhet til Blitz-miljøet, og at de tross alt *er relativt venstrevridde*.

På spørsmål om hva som er utenkelig atferd under hending, mente de fleste at alt var lov, du kunne bare være deg selv. Imidlertid var det en av de spurte som trakk fram at hun syntes ikke sex og fetisjisme hørte hjemme der. *Det er privat!* Hun hadde reagert negativt på at en jente fikk orgasme mens hun var i krokene i løpet av SusCon. Hun mente at de som eventuelt tenner seksuelt på body suspension ikke har noe på Oslo SusCon å gjøre. Denne holdningen kan ha sammenheng med at denne informanten var svært opptatt av at body suspension skal ha et positivt image utad.

Selv om informantene er høyst forskjellige i synet på hvilke subkulturer de definerer seg som forskjellig fra, og hvem de ikke ønsker skal utøve body suspension, er enigheten stor om hvem som ville vært æresgjest?

Adrian: Jeg ville nesten si at jeg ville synes det var kulere om jeg så en person uten noe som helst som tok en suspension og ble helt bajas, enn en som har implants i panna og ...

Samtlige informanter uttrykker lignende synspunkter. Overfor noen av dem spisset jeg spørsmålet enda mer ved å spørre ”hva hvis” det kom en dame på 70 år, og reaksjonene var enstemmig bifall. Det kan se ut til at en person som har et tilnærmet mainstreamutseende ville appellere til miljøets – eventuelt generasjonens – sans for ironi og paradokser, og ville blitt populær i en suspensionsamling. Vedkommende ville selvsagt fortsatt vært ”en av de andre”.

Kristin sier at hun har sett noen ta suspension som har skilt seg ut utseendemessig ved ikke å ha mods³², men må nyansere etter å ha tenkt seg om litt:

Ja... Helt til jeg da ser nærmere, og ser at de faktisk har en liten tatovering på skulderen. Eller at du ser at de faktisk har strekte ører. Men ikke sånn at man legger merke til det. Det er morsommere det enn at det kommer nok en person som er sterkt tatovert og har øreflipper som er 20mm store og piercinger all over!

Hun framstiller det altså som morsomt med deltakere som skiller seg ut kroppslig sett. Svarene på spørsmålet i overskriften er like samsvarende som de er paradoksale: En person som ikke ser ut som en krokhenger ville definitivt blitt æresgjest! Paradokset består i at de jeg har intervjuet mener at hvem som helst kan henge, men at også de selv forventer at en som skal opp i krokene har en spesiell stil. Og dermed skal vi gå nærmere inn på det stilmessige, på krokhengeres ytre, som er tema for neste kapittel.

³² Mods= fellesbetegnelse for kroppsmodifikasjoner, som tatoveringer, piercinger, øre-ekstensjon, implantater. Betegnelsen blir som regel brukt for å beskrive personer som har mange forskjellige typer modifikasjoner.

5. Uniformert individualisme: Image, stil og symboler.

I forrige kapittel belyste jeg på hvilke måter miljøet kan forstås som en subkultur. Jeg vil her fokusere nærmere på et trekk ved subkulturen som bokstavelig talt er iøynefallende, nemlig den rent ytre stilen til de som henger, symbolene ”de” anvender, både de permanente - når de former og omformer kroppen med tatoveringer, piercinger, implantater, branding og tungesplitting – og de som er lette å bytte ut, nemlig klær, sko, musikksmak etc. Jeg vil også komme inn på mer subtile signaler om informantenes uniformering i form av livsstil og språkbruk. Det første som slo meg da jeg ankom SusCon, var at alle så veldig like ut. Adrian kommenterer det slik:

Det blir en uniform det også. Det er rart å være på et sted hvor jeg ikke skiller meg ut, hvor jeg plutselig er normal. Nesten litt kjipt. Men så er det også kult å se likesinnede.

Flere av dem jeg snakket med i løpet av feltarbeidet, og de jeg senere har intervjuet, har imidlertid framhevet at de uttrykker sin personlighet gjennom måten de ser ut på, at de er individualister. Jeg har derfor kalt kapitlet uniformert individualisme.

5.1 Om stil

‘Style in subculture is pregnant with significance. Its transformations go ‘against nature’, interrupting the process of ‘normalization’. As such, they are gestures, movements towards a speech which offends the ‘silent majority’, which challenges the principle of unity and cohesion, which contradicts the myth of consensus’ (Hebdige 1979:18).

Ved body suspension pierces huden midlertidig ved hjelp av kroker, og alle de krokhengerne jeg har vært i kontakt med har permanente piercinger fra før. Det kan hevdes at det å bryte kroppens overflate ved å stikke ting gjennom huden, er å gå mot naturen, og at det derved er provoserende, slik Hebdige hevder. I én forstand er dette uomtvistelig riktig, nemlig at gjennom en slik handling gjøres natur om til kultur. Den virkningen det har på ”det stille flertall”, og hva en slik handling uttrykker, er imidlertid mer sammensatt. For det første avhenger det i stor grad av hva som stikkes gjennom piercinghullet. Hull i ørene er en type piercing som kan uttrykke en f.eks konservativ eller avantgardistisk stil, alt etter om det er

perler eller benbiter som blir stukket gjennom. For det andre flytter grensene seg. Når en mann hadde ring i venstre øre på midten av 1980-tallet, signaliserte det at han var homofil. Bare 20 år etter kan unge gutter ha ringer eller diamanter i den ene eller andre eller begge øreflipper uten at det betyr noe annet enn at de er trendy, fordi det har blitt tatt inn som en del av massens moter. For at piercinger i dag skal uttrykke noe signifikant, må enten materialvalget være forskjellig fra det rådende motebildet, eller man kan utvide piercinghullene og sette i plugger istedenfor tradisjonelle smykker, eller eksempelvis ha hullene på nye steder.

5.1.1 Kroppen som stilkommunikator: pynt eller provokasjon?

Flere kvalitative undersøkelser omhandler subkulturer der kroppen - og hvordan den formes og omformes – er en del av subkulturen. Annick Prieur er en av dem som har tatt opp dette i sin studie av transvestitter i Mexico, der hun peker på informantenes holdning til kroppen som prosjekt og som formbart materiale:

”... en ”kroppskunst” som i Vesten forstås som deforming og mutilering, fordi vårt kroppsideal er naturlighet” (Prieur 1994:177).

Hun hevder videre at i Norge verdsettes det ekte, opprinnelige og naturlige høyt, og setter dette i sammenheng med en dyptgående protestantisk etikk.

” I en viss forstand vil norsk kultur ha en til å godta det en har fått utdelt. Kroppen skal framstå som faktisitet og ikke prosjekt” (Prieur 1994:179).

Det er lett å nikke gjenkjennende til det Prieur her peker på; den ytre delen av vårt nasjonale selvbilde vil framstille en stereotypisk nordmann som blåøyd, rødkinnet og upiercet. Mange av informantene er opptatt av det paradoksale ved hvilke former for kroppslige endringer som er sosiokulturelt akseptert.

Petter: Vi gjør alle mulige forandringer, vi kler oss i alle mulige klær, vi farger håret, vi sparer negler, vi farger negler, vi får nappa øyenbrynene, vi tar silikon i brystene, vi sminker oss, vi gjør veldig veldig mange ting med kroppen, og det er akseptert av samfunnet. Plutselig, bare vi putter litt farge under huden, eller setter en nål gjennom huden så er man veldig ekstrem eller veldig rar!

Antropologen John Rush (2005) forklarer en slik ulik holdning til ulike typer kroppsmodifikasjoner med at inngrep som plastisk kirurgi, fettsuging etc er bevegelser

henimot det rådende ungdoms- og skjønnhetsidealet, mens endringer som arming, tatovering og lignende peker mot selvet og lett kan patologiseres som følge av avstanden til aksepterte kulturelle normer. Dette til tross er den bevisste hensikten den samme, sier Rush, nemlig forflytning til en ny fysisk og følelsesmessig tilstand samt å vise fram endringen til omverdenen. Mine informanter viste vesentlig til estetiske motiver for sine ulike kroppsmerkinger.

Prieur (1994) hevder at det kunstige kan betraktes som mer ekte enn det opprinnelige, på den måten at det viser vilje og evner og således reflekterer ens selv bedre enn det en er født med. Lignende argumenter brukes av mine informanter. Tonje forteller om hvordan hennes nåværende utseende sier noe om hvem hun er.

For meg er piercingene pynt. Jeg bruker ikke noe særlig sminke, så det er på en måte mine smykker. Og det er ikke så lenge siden det var helt baluba, og alle de som gjorde det var bare helt gjerne, men så ble det dødsvanlig, og nå er det på vei ned.

Jeg har ikke lyst til å ta piercingene ut, fordi jeg vet at med en gang jeg slutter med noe sånt, så hopper du over på et annet nivå. Jeg får jo mye fordommer på grunn av det og, og kanskje jeg bare har lyst til å leve med de fordommene; fordi jeg vil huske hvordan det er å bare være seg selv og stå for at du vil være sånn som du vil være. Istedenfor at jeg bare skal bli grå og kjedelig. For alle gjør jo det, det er den eneste forskjellen med tatoveringene, de får aldri tatt det vekk. Mens hvis jeg klipper håret og tar ut piercingene, så for det første vil ingen kjenne meg igjen, og for det andre vil jeg bare se ut som en kjedelig, vanlig, norsk jente.

Dette er en interessant vinkling, fordi hun mener at dersom hun hadde hatt sitt naturlige³³ utseende ville hun sett mindre ut som den hun ”egentlig” er. Med piercinger og iøynefallende hår uttrykker hun mer om seg selv og om sitt selv. Uttalelsen hennes støtter Prieurs poenger.

Thornton (1997) fremhever at subkulturell kapital kan være objektivert, f.eks ved hårsveis, platesamling og lignende, eller kroppsliggjort, f.eks ved slang/ordforråd. Anvendt på denne subkulturen kan en si at kapitalen er objektivert ved klær, hårsveis og piercinger, og at den er kroppsliggjort helt bokstavelig i form av arr.

³³ Naturlig i betydning tradisjonelt bearbeidet, dvs med konvensjonell sminke, hårfrisyre, synlige modifiseringer etc - utfra de til enhver tid rådende kulturelle normer.

Under SusCon var det, slik jeg vurderte det, en slående kjønnsforskjell med hensyn til hvordan og hvor mye kroppen var modifisert. Begge kjønn hadde samme typer modifikasjoner på kroppen, men jentene i mye mindre grad, dvs det virket mer som pynt enn som provokasjon. For guttenes del virket det stort sett stikk motsatt.

Flere mente at de med body suspension ”uttrykker sin individualitet” og understreker at de bryr seg ikke om hva andre mener, de gjør det for sin egen skyld. De fleste sier at de har den stilen de har fordi de derved uttrykker sin personlighet. Andre sier de gir blaffen i om de provoserer:

Eirik: Hvis noen blir provosert av at jeg har en (branding) på hånda, så er det strengt tatt ikke mitt problem. I couldn't care less, altså, det driter jeg i! Fordi hvis jeg skal gå og la meg provosere av alle de som bruker altfor mye penger på fancy biler eller dyr champagne, så... jeg har rett og slett ikke tid til det. Hvorfor skal man bry seg så veldig mye om hva andre gjør? Hvorfor kan man ikke se litt på seg selv, gå seg selv litt i sømmene og se hva man kan gjøre bedre i sin egen situasjon og for sin egen, nære krets?

Slik jeg tolker dette, er han i liten grad likegyldig til hva andre mener, han er tvert imot svært bevisst på det. Derimot så trosser han den kunnskapen han har om at det faktisk er noen som vil bli provosert av hans utseende. Han viser fram sin modifiserte kropp selv om det hender at noen skuler. Men han er svært bevisst på at det skjer. I tillegg så opplyser han at han på sin side ikke lar seg provosere av prangende forbruk, og med det oppfatter jeg at dette er noe som står veldig fjernt fra ham selv og hvordan han er, og at han tar avstand fra det.

Anders, som ikke har muligheter til å skjule hvor merket han er fordi ulike typer branding, tatoveringer og implantater også dekker deler av hodet og halsen, innrømmer at utseendet gir ham begrensninger på arbeidsmarkedet:

Det er jo mange jobber jeg ikke får. Sånn som i de jobbene jeg har i dag, så får jeg ikke lov til å jobbe i salg, jeg må kun jobbe på lager eller natta.

På spørsmål om hva han tenker om det, svarer han simpelthen:

Jeg er klar over det. Og nå tenker jeg egentlig at jeg har gått så langt at det er det samme om jeg gjør noe mer. Jeg får ikke noe jobb i noe annet uansett.

I motsetning til en slik nærmest resignert og fandenivoldsk holdning, er det andre som av hensyn til framtida, holder streng kontroll over sine lyster til å skille seg ut utseendemessig. Fredrik forteller at han begrenser tatoveringer og andre kroppsmodifikasjoner ”over snippen”, av hensyn til framtidige karrieremuligheter. Han har en ekstrajobb hvor utseendet betyr noe:

Så da sitter jeg og holder presentasjoner, da, for andre mennesker, og forklarer en millionbusiness. Det krasjer litt å sitte der med hettegenser og tatoveringer liksom!

Det kan synes som merkingen av kroppen fungerer som en slags subjektivering. Med subjektivering mener jeg at det er forskjellig fra det som vanligvis skjer; når vi betrakter folk (vel og merke fremmede) på gaten, er de objekter for våre blikk. Når vi betrakter de tungt piercede, ser vi subjekter. For hver ny merking, så blir de mer subjekt - og i egne øyne mer seg selv - i det at de ser mer unike ut. De merkede kroppene kan fungere både som pynt og som provokasjon; som pynt i den forstand at det ligger estetiske kriterier til grunn, provokasjon i den forstand at bærerne er meget bevisste på at noen reagerer negativt. Først og fremst handler det imidlertid, slik jeg ser det, om å bli mer synlig, å skille seg ut i mengden.

5.1.2 Mods i miljøet

På spørsmål om hvor viktig plugger og piercinger er i miljøet, svarer Adrian slik:

Vi som skal ta en suspension, vi blir respektert som en som skal ta suspension, like mye som en som har masse tatoveringer. Piercing er piercing og suspension er suspension. Det er noe annet, som selvfølgelig ligger til kroppsmodifiseringsmiljøet, men det er ikke nødvendig å ha masse mods på kroppen sin for å ta en suspension. Da trenger du bare hud, da!

Til tross for denne og lignende ”programerklæringer” så var størsteparten av dem som deltok på SusCon hva jeg vil betegne som tungt modifisert. Mindretallet hadde mer subtile modifikasjoner og ville i dagens Norge neppe vekke oppsikt i mer konvensjonelle sammenhenger heller. Enkelte hadde imidlertid kropp som synliggjorde inntil det karikerte hvordan grensene for ekstreme uttrykk er i endring. Fangen (2001) sier om nynazistene at de ser uniforme ut sett utenfra, men innad betyr de små forskjellene mye. Slike forskjeller gjør seg i høyeste grad også gjeldende i det miljøet jeg undersøkte. Hos noen av deltakerne på SusCon var dette synlig i form av graden av kroppsmerking, det være seg en eller flere ulike

typer, for eksempel at hele kroppen er tatovert, selv om tatovering i seg selv ikke konnoterer at bæreren er trendledende.

Adrian, som er 20 år gammel, har tatovert en ganske stor del av kroppen. På spørsmål om hva han gjør når han blir 40 år og har behov for å uttrykke noe, ler han, og svarer slik:

Vet ikke, kan jo eventuelt begynne å tatovere over det jeg syns er minst bra, og lage det svart. Og lage scarification eller skin peeling i det igjen.

Da jeg spør om han tenker på dette når han lager noe nytt på kroppen, om han for eksempel velger motiver som det er mulig å endre på senere, svarer han nei. *Jeg tar bare det jeg syns er best.*

Flere av informantene innrømmer at det er mye moter innenfor tatovering:

Anders: Ja, det er det. Sånn som jeg, jeg har veldig mye forskjellig blandet. Litt skrift og litt new school og litt old school og litt forskjellig. For jeg tar det jeg syns er bra. Ikke noe sånn "kjøre én stil på hele kroppen"! Jeg syns flere motiver fra forskjellige stilarter er fine.

Fredrik: Det går jo i bølger det òg. Nå har det jo vært en bølge med tribal³⁴, og nå er det helt ut. Det er fortsatt mange som tatoverer det, men en begynner jo å kikke litt etter andre ting, da, for vil ikke ha det som alle andre har, liksom.

Andre hadde ulike modifikasjonsformer som enda ikke har blitt tatt opp av moteindustrien. Anders har en såkalt skin peeling, som innebærer at det øverste hudlaget blir skåret bort i et mønster. Informantene deler velvillig sine fagkunnskaper med meg:

Fredrik: Det er lettere å få det penere med å skjære, så kan du heller bestemme med etterbehandlingen hvordan du vil ha resultatet. Hvis du bare skjærer en strek og lar den være, så vil den jo bare gro. Men hvis du gnir salt i den hver dag, og holden det åpent, så blir det et stort arr.

Ifølge Rush (2005) er skin peeling – eller skin stripping som han kaller det – noe som kan skrives tilbake til flere tusen år gamle straffe- og torturteknikker.

En form for kroppsmarkering som kan minne om tatovering er såkalt branding, som egentlig er det samme som brennemarkering.

³⁴ Tribal er betegnelse på en type tatoveringsmotiver som er mer eller mindre abstrakte, i motsetning til naturalistiske avbildninger.

Fredrik: Det finnes jo flere typer branding òg: strike-branding og courtery-branding: Enten varmer du opp en metallbit og stempler på eller du bruker elektrisk penn, som en svipenn, og tegner.

Rush (2005) viser til at branding historisk sett har blitt anvendt av slaveeiere for å signalisere tilhørighet, i samfunn hvor slaver ble betraktet som eiendom på linje med en kvegbestand. Flere av informantene har øre-ekstensjon, hvor et tradisjonelt hull i øret blir gjort utradisjonelt ved at det blir utvidet og at det blir satt inn plugger av ulike materialer. Anders har øre-ekstensjon som er 40mm i diameter:

De er 40. De var vel 32 sist vi snakket sammen. Jeg var og fikk skjært de opp, skjærte vekk litt av øret. For en måneds tid siden... Jeg hadde pyrex-plugger, en plexiglass-blanding. Men de bytta jeg ut for litt siden. Jeg synes treverk er mye bedre å ha i ørene.

Han har også tre bolter under munnen, og jeg spør om han har noen planer for dem:

De skal bli større! Jeg har utvida den i midten, den er 6mm tror jeg.

Fredrik mener at dette er ”på vei inn”. Jeg blir forklart at dette har likheter med folkeslag som har plater i underleppa, selv om det ikke er helt det samme for *der er det bare at du vider ut leppa mens her er det en piercing som blir utvidet:*

Jeg har sett dem som har opp mot 20-30mm. Men det blir jo litt annerledes, da, for det er jo en piercing som er vida ut, så det blir jo ikke helt det samme. Men det må være vannvittig upraktisk! Med en svær plugg midt foran. Jeg har sett noen som har 30mm i kinna. Det kan heller ikke være noe særlig: hvis den detter ut når du spiser, så renner jo all maten ut! Det synes jeg blir litt ekstremt. Du skal jo kunne spise, liksom!

Denne humoristiske innfallsvinkelen var for øvrig typisk for noen av dem jeg snakket med. Jeg fikk vite om en som jobber i eldreomsorgen som, når de gamle spør hva hans 40 mm plugger i ørene er for noe, svarer at det er høreapparat. Samme form for humor gjorde seg gjeldende hos Fredrik da han fortalte om de praktiske ulempene ved å utvide øreflippene:

Jeg ser jo det på Anders også, han var mer på konsert og sånn før, men han kan nesten ikke lenger, for han er redd for at noen skal rive av ham ørene. Burde nesten ha hekta opp ørene under konserten!

Dette miljøets versjon av kosmetisk kirurgi har betegnelsen implantater, og er runde kuler av materialet teflon, istedenfor botox og silikon som brukes i tradisjonell kosmetisk kirurgi. Når implantatene er operert inn i tinninger, isse eller panne, ser det gjerne ut som vedkommende har horn, og disse er som regel lagd for å illudere drager eller djevler. Satt under huden på

hender eller armer kan det – i mine øyne - se ut som en skavank i form av en slags fettkul eller svulst. Noen bruker implantater også i genitalia.

5.1.3 Stil som symbolsk kontroll?

Wojcik, som har studert punkere, hevder at for mange punkere og de han betegner som ”nytribalister”, kan kroppen brukes til å uttrykke symbolsk kontroll:

‘Pierced, scarred and tattooed, the bodies of neo-tribalists become sites of symbolic control inscribed with primordial power, at a time in which the human body appears increasingly vulnerable’ (Wojcik 1995:36).

Wojcik peker videre på at mange av symbolene som anvendes, eksempelvis dødningehoder, spiller på stereotype forestillinger om djeveldyrkelse som aldri mister evnen til å oppskake. Han framhever at symbolbruken bryter kulturelle tabuer knyttet til døden (Wojcik 1995). Det er her grunn til å innvende at også dødningehoder kan komme til å miste sin evne til å sjokkere. Etter hvert som slike symboler tas i bruk av moteindustrien, slik vi har sett tendenser til de siste par årene, så vil de tømmes for meningsinnhold (Turner 2000). Baudrillard hevder at moter overhodet ikke inneholder mening:

‘Fashion is an irreducible phenomenon because it partakes of a crazy, viral, mediationless form of communication which operates so fast for the sole reason that it never passes via the mediation of meaning’ (Baudrillard 1993:70).

Det er vel få som vil gå fullt så langt som Baudrillard, men at moteindustriens bruk av sjokkeffekter devaluerer meningsinnholdet kan det være liten tvil om. Dette gjelder åpenbart for lett utbyttbare symboler som klær, sko, smykker, hårfrisyre etc. Dersom dødninghodene imidlertid er tatovert, skåret eller brent inn i huden, vil en eventuell tømning av meningsinnhold i hvert fall være en tregere prosess enn det som er tilfelle med lett utbyttbar symbolbruk som klær, smykker og annet. Fordi permanent kroppsmarkering er smertefullt og varig, så vil det vanligvis være grundig gjennomtenkt, og bærer dessuten individuelle historier (Kraft 2005) som i seg selv gjør tegnene delvis mystiske. Jeg mener at så lenge det finnes et element av mystikk omkring tegn, vil de ikke kunne tolkes som ren mote. Sweetman (2000) peker på at det ikke bare er som å gå i et supermarked og kjøpe nye klær, og betegner den økende bruken av tatoveringer som en slags antimote. Bryan S. Turner (2000) hevder imidlertid at tatoveringer har blitt et vanlig aspekt i forbrukerkulturen og

handler i økende grad om en estetisk framheving av kroppen. Når maoritegn tas i bruk av 20-åringer i Manchester, tømmes tegnene for mening ifølge Turner (2000). Sweetman (2000) er enig med Turner i at "body mods" ikke på noen enhetlig måte viser til klasse, kjønn eller seksualitet, men hevder at slike merkinger er mindre tomme enn hva Turner mener. Wojcik er opptatt av kroppsmarkingens evne til å opprøre eller forstyrre:

'The use of body piercing, or what was referred to as "mutilation" by the mass media, had particularly powerful symbolic connotations (deviance, pain, masochism, self-destruction) and seemed to disturb non-punks more than other styles' (Wojcik 1995:18).

Et slikt forstyrrende elementet er antakelig tilsiktet også blant mine informanter. Adrian svarer slik på spørsmål om hva han uttrykker ved sin modifiserte kropp:

Jeg gjør det mest for å ta avstand fra det samfunnet vi lever i, å gå litt mot strømmen, å faktisk gjøre det umulig for meg å være helt normal. For uansett hvor streite klær jeg tar på meg eller uansett hvor streit jeg prøver å se ut, så kommer jeg alltid til å bli sett stygt på, liksom. (...) folk ser veldig stygt på meg, eldre damer tviholder på vesken idet de går forbi meg...jeg har fått ropt ting etter meg på gata ... Såne ting. Det er jo helt fjernt. Jeg er verdens snilleste person, jeg vil ingen noe vondt.

Adrians utsagn illustrerer klart at han nettopp ønsker å fungere som et slikt forstyrrende element som Wojcik snakker om. Selv om Adrian uttrykker at han synes de andres reaksjon er "helt fjernt", så har han valgt sine avvik med omhu; han har ingen medfødte trekk som er egnet til å skremme noen, men er fra naturens side det en kan kalle en pen ung mann. Likevel har han valgt permanente endringer av utseendet sitt som har sjokkraft nok til at enkelte gamle damer oppfatter ham som en potensiell veskenapper.

Wojciks studie tar spesielt for seg Perry Farrell, en av punkens forgrunnsfigurer i England på 1980-tallet. Farrell tok avstand fra kommersialiseringen av punkerstilen etter hvert som denne ble implementert i moteindustrien:

' The permanent forms of body alteration embraced by Farrell were chosen specifically to distinguish himself from poseurs and weekend punks who had adopted the more accessible and transitory forms of punk style promoted by the fashion industry' (Wojcik 1995:30).

Dette minner oss om Bourdieus distinksjonsteori, hvor han viser hvordan eliten gjerne finner nye uttrykksformer etter hvert som massene tar i bruk de gamle, og dermed devaluerer dem.

(Bourdieu 1995) Det er også i tråd med Thorntons teori om subkulturell kapital (Thornton 1995).

Wojcik trekker altså fram distanseringen i miljøet fra de som anvender punkesymboler sporadisk, ved at de blir kalt for ”weekend punks”. Det samme finner vi i Fangens studie av norske skinheads, hvor det er et skille mellom ”ekte skins og hobbyskins” (Fangen 2001). Jeg har ikke funnet belegg for at slike holdninger gjør seg gjeldende blant krokhengere. Det er to aspekter jeg kan trekke fram som mulige forklaringer på denne forskjellen. For det første er krokhenging spesielt ved at det er en aktivitet som – for alle utøvere med mulig unntak for de som er aktive performanceartister - ikke er en del av hverdagslivet, men et slags høydepunkt. På den måten ville en betegnelse som ”hobby-krokhenger” være meningsløs. Dernest synes det å råde en utbredt sans for ironi og paradokser, som gjør at de uttrykker velvilje for en straight utseende person som mot formodning skulle vise seg som ”weekend-krokhenger”.

5.2 Deklarative vs regulative symbolsystemer

Anne Krogstad anvender i sin hovedoppgave om Blitz-miljøet begrepene deklarativer og regulative symbolsystemer for å belyse skillene mellom hvem symbolene sier noe til.

”Mens deklarativer symboler er rettet mot et bredt publikum og uttrykker brukernes syn på samfunnet og deres syn på seg selv som offentlige personer er regulative symboler adressert til brukernes gruppe og uttrykker brukernes oppfatning av de normer som regulerer gruppeadferd” (Krogstad 1985:22).

Anvender vi Krogstads begreper på datamaterialet om utøvere av body suspension, finner vi kanskje de mest slående parallellene når vi ser på de av utøverne som er veganer og såkalte straight-edge. Fordi: Hva er overraskelseelementet? Dop? Nei. Det som representerer et brudd med forventningene fra de redde gamle damene, er at en farlig utseende ungdom er høflig, reflektert og ikkevoldelig. Dop og vold vil bekrefte fordømmene til damene som holder på veska når han går forbi. Det som vil innebære en overraskelseeffekt, er det motsatte, nemlig en ungdom som ser ut som en avviker – de deklarativer symbolene som kroppen hans er smykket med tilsier det – mens han i forhold til de regulative symbolsystemer er straight. En av straight-edgene som var til stede på SusCon, hadde ordet ”vegan” tatovert i nakken, med en stor x som bakgrunnsmotiv, og han fortalte at x’en står for

at han er straight-edge. En annen deltaker kunne fortelle følgende om opprinnelsen til symbolet x:

Når hardcore startet, da, så var jo det en side av punken. Det hørtes jo helt likt ut. Det er jo musikkstilen da, men andre holdninger eller, og da var det jo det at de ikke røyka og ikke drakk. Og hadde Xer på hendene, da. Det startet vel med at hvis du var under 18, og var på et utested, så fikk du X på handa for å vise at du ikke hadde lov til å kjøpe alkohol.

Adrian svarte med eksakte datoer for når han hadde "blitt" henholdsvis vegetarianer, vegan og straight-edge. Måten han snakker om det på kan minne om en omvendelse i religiøs forstand. Han sier også at han ville ha blitt det før hvis han hadde visst at det fantes et navn på det.

Jeg hadde nok blitt straight-edge mye før hvis jeg hadde vært klar over at det var noe som het straight-edge innenfor hardcore-scenen. Jeg hadde lenge lyst til å slutte. Jeg så liksom ikke poenget med å røyke og drikke, jeg synes det var teit. Men jeg følte jeg kom til å bli venneløs enstøing hvis jeg skulle slutte med det. Men så ble jeg oppmerksom på den straight-edge-bevegelsen; det var faktisk folk på min alder som ikke drakk, ikke røyka...

Dette er en interessant illustrasjon av Krogstads poengtering med hensyn til den funksjon som overraskende elementer har for deklaratve symbolsystemer:

"Vegetarkost, eksperimentering med bi- og homoseksualitet, transvetisme og en omfattende bruk av dop fyller dette kriteriet. De deklaratve symbolenes overraskelseeffekt og overdrivelse var således et element i vegetarianismen som opprettholdt en distanse til den foraktede "mainstream"-kultur" (Krogstad 1985: 137).

Det som gjør Krogstads begrep så velegnet her, er jo nettopp at det er ingen av "de gamle damene" som forstår at straight-edgene egentlig er ikkerøykende avholdsfolk, uansett hvor iøynefallende de tatoverer det på kroppen. Tvert imot er det vel i dette tilfellet slik at de deklaratve symbolene vil bli feiltolket i omvendt proporsjonal grad av hvor tydelige de er som regulatve symboler.

En deltaker på SusCon, som sier at hun er satanist, forteller om sin branding og hva den symboliserer at det er et merke som hun har funnet i en bok om symboler, og som ble brent inn på forrædere av satan. Hun understreker at hun kaller seg personlig satanist *akkurat som noen kaller seg personlig kristne*. Hun sier at hun ikke kjenner noen andre som er slik som henne. Brandinguttrykket er egentlig en erklæring mot de andre satanistene. Dette er et tydelig eksempel på Krogstads skille fordi denne brandingens både er deklarativ og regulativ

på samme tid; den er på et vis en markør av unikhhet; samtidig som hun erklærer at hun sympatiserer med en gruppe som har meget avvikende og sosialt uakseptert livssyn, så brennemerker hun en motstand mot gruppetilhørigheten inn i huden sin.

Som jeg har vist, er altså Krogstads skille et nyttig analyseverktøy også når det gjelder krokhengernes symbolbruk. De kommuniserer andre budskap til outsiders enn til insiders.

5.3 Det mest ekstreme

Hva ser de selv på som ekstremt? Hvor går grensa for hva de selv er villig til å gjøre med kroppen sin? De umiddelbare svarene jeg fikk da jeg spurte om dette var ofte humoristiske, som for eksempel å jobbe fra 9 til 16, seiling, naturlig fødsel, jogging, å bruke fritiden sin på å mekke bil, eller Kristins maleriske beskrivelse:

Jeg synes det er ekstremt, jeg, å kjøre rundt i en gammel, senka Volvo med Wunderbaum. Og piercing i øyebrynet!

Svarene avspeiler hva de spontant distanserer seg fra og er nyttige for å forstå dette. Det er typisk at forslagene deres er aktiviteter som anses som normalt i mainstreamkulturen, i og med at det er mainstreamkulturen som er det de først og fremst definerer seg som forskjellig fra.

Etter de innledende morsomme kommentarene om hva de anser som ekstremt, viste mine informanter seg å ha synspunkter som var forbløffende homogene. På spørsmål om hvor grensene går for hva de selv er villig til å gjøre med kroppen sin, svarer de slik:

Kristin: Jeg føler at det krysser en grense hos meg når man lemlester seg selv, når man vanskeliggjør livet sitt, for eksempel ved å ha en finger mindre eller ødelegge tissen sin. Jeg har liksom sett folk som har skjært av seg tissen sin og spist den etterpå...og da er de ikke helt...da er det ett eller annet! Som ikke stemmer helt.

Adrian: Nei, ekstremt? Hvis du snakker om den type ekstremiteter – eller samme linje – som body modification og suspension, så synes jeg det er ekstremt å hugge av seg kroppsdelene. Jeg synes det er veldig, veldig ekstremt å skjære av seg tissen sin og spise den, sammen med kompisen eller venninna di! Det synes jeg er fryktelig, fryktelig rart! De skremmer meg litt. Det håper jeg ikke blir normalt! ...

Tonje: Ja, det er jo litt heavy, da! De som splitter penisen sin, for eksempel, tenk hvis det ikke funker etterpå! Tenker de ikke på sånne ting?

Eirik: Jeg utsetter meg jo veldig sjelden for risiko som ikke er veldig kalkulert risiko. Jeg ville aldri gjort noe som er livstruende, frivillig. Selvfølgelig, det er mye av de tingene jeg gjør som innebærer en risiko for at jeg får noen kutt som er for dype eller at noe kan gå galt, men det er allikevel kalkulert.

Pia: Jeg ville ikke ha amputert bort kroppsdeler, det ville jeg ikke! Jeg tror heller ikke jeg ville ha splitta tunga.. eller kanskje, hvis det falt meg inn...? Men grensa? Jeg er åpen for å forandre grense underveis.

Kristin: Jeg synes fremdeles det er litt rart med implants, men der er det så mange i gjengen at jeg begynner å bli vant til det. Og jeg begynner også å bli vant til at folk har splitta tungene sine, men det syntes jeg også var litt rart til å begynne med. Men det er sånt som man kan venne seg til, men jeg tror aldri det noensinne kommer til å bli vanlig med avkutting av lemmer.

Den gjennomgående grensen for dem selv pr i dag går altså ved penissplitting og amputasjoner, som synes utenkelig for de fleste informantene. Hva mennesker svarer når de blir stilt slike spørsmål er naturligvis avhengig av deres referanseramme. Hvis man skulle spørre et annet utvalg om det samme, for eksempel medlemmer av et menighetsråd, så tviler jeg på at mange av dem hadde svart ”amputasjoner”, simpelthen fordi de var ute av stand til å forestille seg frivillige amputasjoner som en mulig handling³⁵. Det er tydelig at flere av mine informanter refererer til ting de har sett på nettstedet BME.

Eirik: Ja, det er jo langt fra alt man ser der som tiltaler meg. Jeg er ikke spesielt opptatt av cock&balls-torture og sånne ting, for eksempel. Det tiltaler meg ikke, det er ikke noe jeg eksperimenterer med eller føler at er for meg.

Fredrik: Noe som heter ModCon: der er det helt syke ting som... Første gang jeg så det, så var alt sykt... Kastrere seg sjøl! Det er for sykt!

Adrian: Jeg har jo sett på BMEzine. Folk som har hamra spikre gjennom testiklene sine og folk som skjærer av seg fingre og tær og dytter tegnesticke i kjønnsorganene sine og sånne ting... Og det er veldig rart for meg, veldig fjernt

Eirik peker på at en mulig negativ effekt av BME kan være at leserne ikke egentlig er modne for innholdet:

³⁵ Jeg vil understreke at jeg ikke har empirisk belegg for denne påstanden, den kan utelukkende tilskrives mine fordommer.

Den negative siden ved det (BME), er at veldig mye informasjon blir tilgjengelig, og at kanskje en del unge folk går litt for fort frem. Altså, jeg visste ikke at jeg kunne splitte tunga, jeg, når jeg var 20.

Han presiserer imidlertid at det er bedre at leserne blir informert om korrekt fremgangsmåte enn å eksperimentere selv. Tungesplitting er for øvrig et typisk eksempel på en type permanent kroppsmodifikasjon som de fleste i mainstreamkulturen vil se på som ekstremt, men som mine informanter sier at de ikke reagerer negativt på. Jeg la merke til flere deltakere på SusCon som hadde splittet tunge, og en av informantene mine hadde det. En annen av informantene sier hun har lyst til å gjøre det, ”men bare en liten splitt altså!”

Også på kroppsmerkingsmarkedet ser vi en utvikling fra det lekende, eksperimentelle og provoserende til at det blir tatt inn som del av massenes moter.

Alle de harry menneskene får seg en øyenbrynspiercing, ikke sant, alle rånerne får seg en øyenbrynspiercing, de pene jentene får seg en perle over leppa, og det er jo allemannseie med navlepiercing. Alle jenter over 16 har navlepiercing, så å si altså! Så det er klart det er en prosess. Og det hadde jeg ikke trodd for 10 år siden. Da var det jo sånn at alle som hadde piercing, var freaks! Da var du sikkert kriminell i alle fall! Så det er morsomt.

Det er Kristin som sier dette, og hun er altså positiv til at piercinger får andre konnotasjoner, fra å indikere kriminalitet til å være ”allemannseie”. En slik positiv innstilling var det imidlertid ikke alle som hadde. Adrian snakket relativt nedsettende om trender på dette området:

Folk kommer jo med tatoveringer som de tok på 90-tallet, da det var in med en rose eller en sommerfugl eller en delfin eller sånt dill! Og så skal de ha det dekt da, med noe nytt og større! Og helt svart. Det er det som er kult nå, da, svarte mønstre. Ja, vær så god! Men snart er det også ut! Og de store svarte mønstrene går det ikke an å dekke over.

Han sier videre at det virker ikke som ”folk” tenker så langt som til at motene endrer seg, *de følger bare moten slavisk*. Begrepet ”folk” refererer tydeligvis til representanter for mainstreamkulturen, og denne noe nedlatende holdningen til at allmuen skal ta i bruk slike former for kroppsmodifikasjon var typisk for de jeg snakket med, spesielt de mannlige. Jentene var gjennomgående noe mer positive til at piercinger og tatoveringer ble mer utbredt. Dette kan selvsagt skyldes tilfeldige forskjeller, men det er nærliggende å tenke at det har sammenheng med dagens kjønnsroller, idet utstrakt kroppsmerking trolig er mer stigmatiserende for jenter enn for gutter.

Alle som driver med krokhenging er selvsagt klar over at det av de aller fleste blir betraktet som en ekstrem ting å gjøre med kroppen sin. Grensene for hva vi - både kollektivt og individuelt - definerer som ekstremt, er naturligvis i konstant endring. Adrian sier at han ikke ser på krokhenging som ekstremt og trekker fram helgefyll som eksempel på en kulturelt akseptert handling som er mye farligere. Da jeg spør hvor lenge det er siden han selv syntes krokhenging var ekstremt, sier han at det er bare ett års tid siden.

Ett av de feltene hvor vi lett kan registrere at ekstremdefinisjonen er i bevegelse, er innenfor idretten. Mange grener av ekstremsport endrer seg over tid, både i forhold til hvem som utøver aktiviteten og ved at de endrer karakter fra noe tilnærmet fri lek til tilskuervurderte idrettsprestasjoner, med standardiserte kriterier for bedømming og internasjonale mesterskap. Ett eksempel er snøbrettkjøring, som på få år har skiftet karakter fra ekstrem lek for de få til langt på vei å erstatte ski i de norske alpinanleggene.

Jeg var interessert i å få belyst hva informantene mine mente om at krokhenging skulle komme til å utvikle seg på samme måte som ulike ekstremsportgrener, altså bli populært. De fleste avviste tanken tvert.

Adrian: Folk er jo så redde for smerte uansett, så jeg tror ikke det kommer til å skje..

Eirik sier at man må fullt ut ønske en suspension, for at det skal bli en positiv opplevelse, og derfor vil det aldri bli som strikkehopping. *Det er ikke for alle*, sier han.

På spørsmål om hvorfor hun tror det ikke vil bli så utbredt som for eksempel strikkehopping eller fallskjermhopping, svarer Tonje slik:

Jeg tror det går en grense på å stikke ting inn i kroppen... Det er det ene. Og at det er blod, da, og alt det greiene der! Og at det er fysisk smerte... Det er de tingene som jeg tror gjør at det ikke blir populært.

Det er meget interessant at de fleste trekker smerte fram som forklaring på at det ikke vil bli en utbredt ting å gjøre, mens det som regel er fraværende når de forklarer om sin egen erfaring med krokhenging.

På spørsmål om hva han vil gjøre hvis workshopene³⁶ blir invadert av 40-åringer sier Adrian at da vil han ikke lenger delta.

Det er sikkert kult i begynnelsen, det. Men hvis det fortsetter å bli sånn, at det bare er masse gamlinger som kommer, nei, da stikker jeg et annet sted og henger meg i kroker! Jeg er litt redd for det, da, at det skal bli en sånn allmenn greie, at det skal bli sånn som tatovering og piercing og sånn. At det skal bli en slags trendgreie. Men jeg tror ikke det. Fordi du må ville det så veldig, for at det skal kunne gå, og jeg tror ikke at det er noen som er så hipp på å følge en trend at de gidder å henge i kroker for det.

Dette kan ses på som en slags avantgarde-innstilling, idet han egentlig uttrykker at han setter pris på å delta i noe som er for de få. De fleste som ble spurt om dette, avviste fullstendig ideen om at det kunne komme til å bli et flertall av "streitinger" på suspensionsamlingene.

Noen har blitt introdusert for body suspension via venner eller kjærester, andre så det første gang på performance. Ett trekk som går igjen hos de fleste er at de beskriver det som "en lang prosess i dem selv" fra de så det første gang til de prøvde selv. Lang prosess må være i betydningen "vel gjennomtenkt", og ikke tidsmessig, for hovedsakelig forklarer de at prosessen tok ½-1 år, hvilket kan sies å være relativt kort tid. Noen ble umiddelbart fascinert, andre hadde mer forbeholdne reaksjoner. En av dem forteller at hun syntes det var ekkelt å se på første gang hun så det.

Flere av dem jeg intervjuet, trakk fram hvor farlig mange dagligdagse gjøremål er.

Tonje: Det jeg kan gjøre som er farlig i dag, da, det er å spise, å røyke, å spise genmodifisert mat. Det er jo livsfarlig! Og det er sånt syn jeg har på verden: at jeg synes at alt det vi gjør med oss selv hele tiden, som blir normalisert av samfunnet, det er så sinnssykt! Og det kommer jo ikke til å ende godt, liksom!

Litterært gir dette assosiasjoner til Obstfelders fremmedgjøringsbeskrivelse "Jeg er vist kommet på en feil klode! Her er så underligt..."³⁷ i henvisningen til samfunnet som sykt. Sosiologisk gir det assosiasjoner til Anthony Giddens (1997) og Ulrich Beck(1997), som beskriver de moderne abstrakte trusselbildene. Jeg mener imidlertid at denne referansen mest av alt avspeiler hvordan krokhengerne har lært seg å snakke om sin praksis. En uttalelse som

³⁶ Workshop betegner en sammenkomst hvor det er anledning til å henge i kroker, enten på SusCon eller mindre samlinger.

³⁷ Fra diktet "Jeg ser" av Sigbjørn Obstfelder (1993)

at samfunnet er sykt framstår nærmest som en politisk ytring, og kan slik sett bidra til å legitimere body suspension, som utøverne jo er vant til at blir stemplet som sykt av mange utenforstående. Dette leder til neste kapittel, som blant annet handler om hvordan krokhengerne selv snakker om krokhenging.

6. "GJØR DET IKKE VONDT?" Meningsproduksjon, diskurs og identitet.

For å analysere body suspension som et kulturelt fenomen, finner jeg det naturlig å rette fokus på hvilken mening det gir for de involverte. Alle aktiviteter vi gjør har en funksjon. Så også med krokhenging. Mitt utgangspunkt for å gå inn på dette, er at de som driver med body suspension gjør det fordi det gir dem noe. Jeg analyserer også nærmere hvilke kategorier fenomenet kan plasseres i, for også det er med på å si noe både om meningsproduksjon og diskurs.

6.1 Standardspørsmål og standard svar

Det ble tidlig i feltarbeidet klart for meg at alle de som driver med body suspension er vant til å måtte forklare og forsvare at de gjør det, overfor familie, venner og tilfeldige bekjenskaper. Når det gjelder foreldrenes holdninger, er det mest typisk at foreldrene vet om det, men ikke støtter det, og helst ikke vil snakke om det. Blant mine informanter var det to som skilte seg ut med hensyn til dette, i hver sin retning. Anders opplever at foreldrene aksepterer suspension:

Mamma sier bare at jeg skal være forsiktig, og ikke må skade meg mer enn det som er meninga, så er det helt bra.

Mens moren altså viser en passiv aksept, er faren en mer aktiv støttespiller, og har endog vært og sett på ham. Ifølge Anders selv, og alle jeg har snakket med, er dette uvanlig. De fleste foreldre er ikke glade for at barna deres driver med krokhenging. Alle de krokhengerne jeg har snakket med sier at de skjønner at foreldre ikke liker det. Adrian representerer på sett og vis Anders' motpol fordi hans foreldre ikke vet at han driver med body suspension. Han sier at han ikke har fortalt det fordi han *tror ikke at det vil gjøre dem noe godt*.

Når det gjelder vennenes reaksjoner på krokhenging, så er det enkelte som har venner i samme miljø, men ikke alle. Tre av dem forteller at de har status som "gæringen i vennegjengen".

Noen av dem sa at det ofte er de samme spørsmålene som går igjen fra utenforstående.

6.1.1 "Gjør det ikke vondt?"

"Gjør det ikke vondt?" er det spørsmålet informantene mine opplyser at de må svare på mest av alt. Noen sier de er lei av det, andre ler av det fordi det er så naivt. Som Kristin flirende repliserte: *Selvfølgelig gjør det vondt!*

"Men hvorfor gjør du det da?" lyder gjerne oppfølgingsspørsmålet. Det synes å være vanskelig for mange utenforstående å forstå hensikten med body suspension, for hvorfor-spørsmål er ifølge informantene svært vanlige. Kristin sier at hun opplever at dette er en dømmende holdning, og at hun stadig vekk lar seg forbause av en slik reaksjon:

Jeg har fått spørsmålet så mange ganger at jeg burde vite det, og så blir jeg like paff hver gang! For jeg vet ikke. Hvorfor seiler folk i seilbåter? Det fatter ikke jeg! Jeg har lest at de kan jo falle på sjøen og drukne! Det er jo kjempeskummelt! Eller hopper ut fra Trollveggen: hvorfor gjør folk det? Altså for meg så er det like uforståelig! Mens det er bare kult!

Utenforståendes holdninger og spørsmål lar seg stort sett kategorisere i en av to båser: interesse eller moralisering.

6.1.2 Moralsk pekefinger eller genuin interesse?

Det er bred enighet blant informantene om at det er generasjonsforskjeller med hensyn til hvilke holdninger folk har. De som er positive er i større grad unge mennesker enn voksne og eldre, og det som skal til for at krokhengerne skal kategorisere dem som positive, er ifølge dem selv at deres samtalepartner framstår som nysgjerrig og genuint interessert. Spørsmålene er ofte av teknisk art.

Kristin: Nei, de også lurer jo på om det gjør vondt, da! Det er et veldig klassisk spørsmål, det der. De har kanskje litt mer tekniske spørsmål, som hvordan kan man få til å gjøre dette her, og hva slags type tau, hva slags type taljer, stikker dere med nåler eller kroker, hvor tykke er de, hva vil du anbefale å gjøre først og hvilken suspension er kulest?

Her framgår det at det gjerne er potensielle framtidige krokhengere som bedømmes som interesserte, hvilket selvsagt er naturlig. Tonje beskriver det typiske interesserte spørsmålet slik:

Veldig mange spør om: "Ja, men hvordan gjør du det? Tar du det liksom gjennom bein?" Så da sier jeg at nei, vi gjør bare sånn, og så klyper jeg litt i dem...

Moraliserende holdninger kommer til syne som reaksjoner hos mennesker som er indignerte, provoserte eller frastøtt av krokhenging, og etter det mine informanter sier er en slik dømmende holdning typisk for voksne, som regel definert som foreldrenes generasjon og oppover. Moralisering gir seg ofte utslag mer i form av kommentarer enn spørsmål:

Tonje: Nei, det er mest kommentarer, bare. "Herregud det her er sjukt!", "Hva er det du driver med?" Det er ingen som spør om det er gøy eller noe sånt, i hvert fall.

De spørsmålene som stilles av moralistene er gjerne av typen "Har du ikke vokst fra dette ennå?" sier Kristin, og tilføyer at hun tror de betrakter det som en slags fase:

De ser på det som en slags opprørstendens, tror jeg, så lenge det kommer fra en i generasjonen under. Og de vil egentlig ikke høre om det, de vil egentlig ikke vite at det eksisterer!

De oppfatter sin egen generasjon som mindre fordømmende selv om ikke alle jevnaldrende heller bifaller krokhenging:

Kristin: I vår generasjon, så forstår de det i mye større grad, fordi de kanskje har hørt om suspension. Hvis de ikke har hørt om suspension, så vet de hva det vil si å henge i kroker. Det skjønner de. Men... det betyr ikke at de godtar det. De kan synes det er skikkelig ekkelt og sånt, men de er jo litt nysgjerrige, og kan spørre. (...) Gamle damer! Jeg synes det er skikkelig kult, at du skriver om det her! Ikke for å karakterisere deg som en gammel dame, men du er voksen, og du har en veldig positiv holdning til suspension, fordi du er interessert. De fleste på din alder og eldre, synes jo dette er helt forferdelig! Altså, min mor sier jo bare "Æsj! Driver du med dette her enda? Når skal du bli voksen?"

Hun mener altså at moraliseringsforskjellen stort sett samsvarer med generasjonsforskjellen. Andre informanter mente at unge også kunne være "skikkelig fordomsfulle", men de var enige i at gamle folk "nesten alltid" var negative.

Eirik sier at svarene har blitt nesten standardiserte fordi man er så vant til å bli stilt spørsmål når man har *mye synlige body modifications*:

"Hvorfor henger du i kroker?" Og så er det ikke alltid at man føler at man skal gå i dybden på dette her, for det er ikke noe som er overfladisk. For vi som er engasjert i dette her, vi kan si så mye om det! Og når folk på byen

spør hvorfor, hvorfor, så ... vi har ikke noen opplysningsplikt til å fortelle en fremmed nysgjerrigper hva som rører seg inni mitt hode eller mitt hjerte.

6.2 "Det er jo egentlig en rar ting å gjøre!"

Flere av informantene presenterte en ambivalent holdning til krokhenging, noen ved rett og slett å si at de "fremdeles" syntes at det – *egentlig* - er en merkelig eller fremmed aktivitet, andre ved mer indirekte signaler. Jeg ble raskt oppmerksom på hvilke begreper som ble brukt om selve krokene, for det var slående at de som forfektet krokhenging som en ufremmed ting å gjøre, ofte motsa seg selv gjennom de ordene de satte på krokene. De begrepene som gjerne gikk igjen, var *kjøttkroker*, *fiskekroker*, *haikroker* og *stålkroker*. Av og til ble inntrykket forsterket ved at krokene ble beskrevet som *store*. Noen fremmedgjorde handlingen ved måten de skildret selve piercingen på: *å kjøre digre kroker gjennom huden*, hvor vi ser at verbvalget kan gi konnotasjoner til en grotesk, torturlignende situasjon. Vi vet fra teorien at de begrepene som blir brukt, skaper forestillinger og påvirker, og slik sett har en maktdimensjon (Berkaak & Frønes 2005). Vi ser at de krokengerne som snakker om krokene de blir heist opp i som *digre kjøttkroker*, er med på å opprettholde og fastholde en forestilling om body suspension som noe avvikende. Mens de tilsynelatende bruker krefter på å overbevise andre (utenforstående) om at det ikke er en mer ekstrem ting å gjøre enn mye annet³⁸, så er de selv gjennom sin begrepsbruk med på å bevare avstanden til mainstreamkulturen. Samtidig viser de at de "egentlig" er enige om at det er en rar ting å gjøre. Dette kan betraktes som en holdning til fenomenet som magisk (Berkaak & Frønes 2005), og at det nettopp er det motsetningsfylte som tiltrekker.

6.3 Identitetsprosjektet

Body suspension kan utvilsomt betraktes som en del i et identitetsprosjekt av vår tid – og vel og merke av oksidental karakter³⁹. Den libanesiskfødte forfatteren Amin Maalouf (1999) har

³⁸ som vist i kapittel 6.1.

³⁹ Med oksidental karakter mener jeg her ikke den geografiske betegnelsen, men snarere et sosiomaterielt og kulturelt begrep. "Vesten" vil i denne forbindelse ikke bare referere til vestlige land som USA og det vestlige og nordvestlige Europa, men til de landene som har strukturelle likheter med det hegemoniske amerikanske mønsteret i økonomi og styresett, hvilket også kan omfatte sørlige og orientalske land som Australia og Japan.

en visjon om at identitet kan defineres som summen av våre tilbøyeligheter, istedenfor – som så ofte skjer - å bli forbundet med bare én av våre tilhørigheter. Maaloufs tanker anvendt på body suspension kan belyse hvordan krokhengere blir bedømt utfra det ene, støyende faktum at de lar seg heise opp i kroker festet gjennom huden.

Den italienske sosiologen Alberto Melucci (1991) snakker om den nye kroppskulturen, som innebærer en ny jakt på identitet. Han gir etter min mening en noe merkelig og svevende framstilling av dette – han gjør på ett vis fysikken til noe metafysisk – idet han framstiller kroppen som et hemmelig domene som bare individene har tilgang til, og som hver enkelt kan dra tilbake til for å søke en definisjon av selvet som er ubundet av samfunnets regler og forventninger. Det er riktignok sosiale bevegelser Melucci først og fremst snakker om, noe body suspension ikke kan karakteriseres som. Likevel vil jeg hevde at identitetsoppfatningen aldri kan være ubundet av samfunnet. Vi lever alle i en kontekst av tid og rom, inkludert de abstrakte elementene som Giddens (1997) er opptatt av, og uten et samfunn hadde det ikke vært mulig å definere sin egen identitet. Krange og Øia hevder at individualitet er ”*umulig utenfor en sosial sammenheng eller kontekst*” (Krange og Øia 2005:65).

Psykiater Finn Skårderud har besøkt Fakir Musafar i hans senter i San Fransisco, og reflekterer over hvorvidt han er vitne til en kontrollert kroppskultur som han hos sine pasienter møter ”*i ukontrollert versjon*” (Skårderud 1998:306). Skårderud reiser interessante spørsmål omkring ”de moderne primitive”, for eksempel hvorvidt nålene stikker dypere enn til å være en motesak, hvor det kun dreier seg om å være annerledes enn i fjor? Videre peker han på Fakir Musafars suksess og kaller ham en dyktig markedsmanipulator.

Skårderud og Isdahl hevder at det primitive ved ritualer som å skrive i sin egen hud både er en flukt fra kulturens kompleksitet og en metode for å tåle den. ”*Det er snakk om mer eller mindre desperate metoder for å konkretisere identitetsdannelse*” (Skårderud og Isdahl 1998:12).

De krokhengerne som jeg har intervjuet, vektlegger høyst ulike ting ved body suspension, og for noen kunne det også bety helt ulike ting avhengig av dagsform, suspensionvariant og omgivelsene rundt. Anders skiller seg ut fra de andre ved at det han synes er artig med suspension er at folk blir sjokkert. *Jo verre folk synes det er, jo bedre er det*, sier han. Han har altså en tydelig Jackass-inspirert innstilling. Han vektlegger adrenalinkicket han får av å bli hengt opp. Hvis vi kan forestille oss at denne holdningen representerer det ene

ytterpunktet på en skala, ville motsatt ende utgjøres av Adrian, som foretrekker å gjøre det i fredelige omgivelser, uten mange tilskuere, selv om han også legger vekt på sanseopplevelsen og sier at han blir ”høy”.

Nettopp endorfinkicket snakker nesten alle om; Eirik sier at det er godt å blø, og om suspension at *Det booster energien!* Fredrik sier at han får er utløp for aggresjon. Fredrik driver mye med skating, og har gjort det siden 5.klasse. Han sier at det samme som motiverer ham for å skate er det som motiverer ham til suspension, nemlig å få utløp for aggresjon og få koplet av.

Kristin og Tonje vektlegger det estetiske og Kristin ønsker å henge naken, synes det er vakkert; *Det er ingenting seksuelt ved det.*

Petter ønsker å henge alene, og sier dette om sitt mål angående suspension:

One-point chest suspension: den tøffeste! Få i verden som har gjort det.

For øvrig framhever Petter det lekende aspektet ved body suspension som viktigst for ham. Andre informanter ga meg også svar som moro, avkopling og mestring på spørsmål om hva det gir. Eirik hevder sågar at det hjelper på ryggproblemer. Alle disse stikkordene henspiller på et lekende element. Nettopp henvisningen til lek gir klare paralleller til ekstremспорт. Sosiologen Olav Christensen har studert snowboardmiljøet i Hemsedal, og er opptatt av det lekende aspektet ved brettkjøring.

”Snowboardernes lek skjer på brett, men ikke bare det. Det er en lek med gjenstander, medier og stil, rituelle leker og spontane uttrykk for lekende livsglede (...) Ved å leke og aktualisere lek viser de at de ikke er orientert mot målrettethet, saklighet og ansvar” (Christensen 2001:168).

Lek og lekenhet assosieres med utagering og glede. Noen ekstreme aktiviteter har mer preg av konsentrasjon og fokusert oppmerksomhet. Likevel ser det ut til at selve risikoelementet gir et kick og en opplevelse som er felles for aktiviteter som ellers har svært ulike image. Kjemisk utgjøres slike kick av endorfiner, som er sentralt for all menneskelig lystfølelse. De danske kulturforskerne Christian Jantzen og Verner Møller, som blant annet har forsket på ekstremспорт, snakker om begrepet ”runner’s high”:

”... den saligheds-tilstand, der kan opleves, når smertetærskelen passerer, og endorfinerne – kroppens eget opium - gives fri. Rusen er simpelthen gevinsten

ved at hengive sig til lidelsen. Således forstår man, at der trods alt er nytelse forbundet med vanvidsidrætterne” (Jantzen & Møller 1994:241).

Tonje og Pia beskriver følelsen av å være i sin egen verden som betydningsfull; Pia sier det slik: *det som gjør at jeg er 100 % tilstede i kroppen her og nå.* Både Tonje og Pia har tidligere hatt kompleks for kroppen sin. Tonje forklarer at hun har følt seg tung, og at hun synes det er rart at noen få kroker kan holde vekta av en tung kropp. Pia framhever at suspension har hjulpet henne til å akseptere kroppen.

Petter: ... jeg håper på å ikke sitte på et gamlehjem 70 år og ikke ha ett arr på kroppen etter å ha levd litt...

Adrian forteller at hans største ønske er å henge ute Mange drømmer om det, fordi det skal gi en mye større frihetsfølelse ifølge de som har erfaring. Eirik kunne imidlertid fortelle om en liten episode som ikke ble så idyllisk som forventet:

Det var jo en ting som vi ikke hadde tatt i betraktningen, det var myggen som kom fram i skumringen. Og det var en pest og en plage! Som gjorde at det til slutt ble helt uholdbart. Og ikke minst, alle de forholdsreglene vi tar for ikke å spre blod rundt, hva så når man har 100 mygg som først setter seg på halsen min, så flyr de over på neste, som da smekker til, og ”Oj, den hadde visst vært et sted før! Hvem sitt blod er dette?” ... hvordan skal man kunne opprettholde en prosedyre hvor man unngår krysskontaminering der det er blodsgende mygg rundt en? Det er helt umulig.

Jeg anser det som naturlig at forklaringene deres går i ulike retninger. Noen vektlegger det utadvendte og lekende, andre det innadvendte og meditative, mens mange understreker at det kan gi dem begge deler, alt etter hva de har behov for. Jeg antar at ulikhetene med hensyn til hva de vektlegger dels har sammenheng med hvilken rolle de ønsker å ha overfor tilskuerne. Det gir helt klart et annet image overfor andre å være lekende enn å meditere. Selve identitetsprosjektet er imidlertid ikke bestemt av hvilken rolle de tar i en forestilling; jeg tror det simpelthen handler om at de har hengt. Grunnen til at jeg vurderer det slik er at overfor noen vil det gi en identitet som modig, andre vil tenke at de er gale, men uavhengig av omverdenens dommer, så er det nok vissheten om at ”Jeg gjorde det! Jeg klarte det!” som mange beskriver at gir dem selvtillit og styrke også på helt andre livsområder.

Zygmunt Bauman har et dystert syn på de moderne identitetsprosjektene.

”Den innbitte, evigvarende letingen etter nye og forbedrede eksempler og oppskrifter på livet er også en variant av shopping, og selvsagt en meget viktig variant, i lys av den tosidige lærdommen at vår lykke avhenger av vår

personlige kompetanse, men at vi er personlig inkompetente eller ikke så kompetente som vi skulle og kunne være hvis vi bare anstrengte oss litt mer” (Bauman 2001:89).

Bauman hevder også at det moderne menneskets stilling er endret fra forbruker til opplevelsessanker (Bauman 1996). Betraktet på denne måten er kanskje ikke krokhengerne spesielt avvikende, men kan nærmest ses på som fanebærere for de allmenne forventninger som preger vårt samfunn? Riktignok har de gått en del lenger enn det som – sannsynligvis – vil bli vanlig for massene, men det de framhever med hensyn til identitet samsvarer i stor grad med det som Bauman framhever som typisk for vår tid. Slik sett kan krokhengerne altså anses som konforme. Kraft (2004 b) sier at foruten å være praksisformer for de ekstreme, er krokhenging også spissformuleringer av allmenne tendenser i deler av samtidskulturen.

6.4 Valg av briller

Diskursene om krokhenging belyser hvordan fenomenet kan framstå som akseptabelt i varierende grad ikke bare av ulike grupper i samfunnet, men avhengig av hvilken kontekst det blir innrammet av og hvilke forklaringer utøverne selv knytter til det.

Bente Vinæs, som har studert lærhomsers fetisjisme, plasserer performancegruppene ”i grenselandet mellom S/M som subkultur og S/M som mote”:

”Performancegruppene tar pulsen på de sadomasochistiske uttrykkene og formidler dem videre. De har ett ben i S/M-kulturen og ett i den urbane ungdomskulturen” (Vinæs 1998:140).

Jeg er ikke uten videre enig i dette. Det kommer an på hvilke briller man har på, hvor det foregår etc. Jeg kan komme med mange eksempler på suspensionperformanser som ikke vil gi assosiasjoner til sex i det hele tatt, f.eks som innledning til foredrag i psykiatrien, om selvskading (Fædrelandsvennen 25.november 2005), eller med en kunstnerisk setting som for eksempel gallerier og andre ”finkulturelle” arenaer. Body suspension som performance kan gi S/M-assosiasjoner, ja, men ikke uavhengig av kontekst. Jeg vil nå gå nærmere inn på de ulike kontekstene som mine informanter konsentrerer seg omkring.

6.4.1 Urban ekstremспорт?

Enkelte av informantene karakteriserer krokhenging som en urban ekstremспорт.

Beskrivelsene av suspensionopplevelser samsvarer i stor grad med det vi finner hos ekstremспортutøvere, ved at vekten ligger på en opplevelse av flyt. Flyt, også kalt deep flow, karakteriseres gjerne som en intens opplevelse av tilstedeværelse, en sanseopplevelse hvor du er alene i din verden samtidig som alle sansene er skjerpet og du blir høy. Dette forklares med de hormonelle forandringene som skjer i kroppen: adrenalin og endorfiner pumpes ut i blodet. I studier av ekstremспорт er det vanlig å operere med begrepet sensation seeking⁴⁰ som en av drivkreftene for å drive med risikosport. Psykologen Zuckerman definerer sensation seeking slik:

‘A trait defined by the need for varied, novel and complex sensations and experiences and the willingness to take physical and social risks for the sake of such experience’ (Zuckerman 1979:10).

Idrettssosiolog og rektor ved Norges Idrettshøgskole Gunnar Breivik (1999) tar utgangspunkt i Zuckermans teori om sensation seeking, og gjennomgår norske studier av ekstremспорт. Breivik fremholder at Zuckermans teori nærmest har en kausalkjede, men at det er mulig å anvende en svakere versjon av teorien, hvor variablene vil ha preg av korrelasjoner. Han peker på at det er flere interessante prediksjoner som kan gjøres for de mennesker som Zuckerman betegner som ”high sensation seekers”: De liker stimulans og variasjon, de foretrekker komplekse og høyintensitetspregede idrettsgrener, de er blant de første som begynner med en ny gren og de foretrekker eller aksepterer fysisk risiko. De er ofte underyttere i akademiske sammenhenger. Breivik peker på hvordan sport generelt, i løpet av de siste 20 år, har utviklet seg fra puritansk fair play orientering til hedonistisk selvrealisering (Breivik 1999).

Jantzen og Møller opererer med begrepet ”vanviddsidrett”, som de mener at omfatter ”en række kropskulturelle fænomener, der i disse år er i markant fremvækst, men ellers synes vidt forskellige” (Jantzen & Møller 1994:200). De hevder at vanviddsidrettene i alle sine former har til felles at de tematiserer det marginale som en privilegert ramme for opplevelse av kontroll, beherskelse og kompetanse. De deler inn vanviddsidrettene i to overordnede

⁴⁰ Sensation betyr i denne sammenhengen ikke sensasjon, men derimot taktil og emosjonell intensitet.

kategorier: risikoaktiviteter og utholdenhetsaktiviteter. Risikoaktiviteter har igjen to ulike former, nemlig aktiviteter hvor poenget er å utøve kontroll, som for eksempel i fjellklatring, kontra aktiviteter hvor poenget er at man tør å slakke på kontrollen, for eksempel fallskjermhopping. Utholdenhetsaktivitetene går ut på beherskelse og overvinnelse av indre tålegrenser, dvs det er en kamp mot sin egen kropp. Også her deler de inn i to ulike former, nemlig statiske, som for eksempel bodybuilding, kontra dynamiske, som i triathlonkonkurransen Ironman (Jantzen & Møller 1994). Body suspension kan ses på som en blanding av disse to formene. På den ene siden ”må” man, ved krokhenging, utøve en stor grad av selvkontroll. Samtidig må man slippe kontrollen. Når føttene forlater gulvet føles det naturstridig, og det er nødvendig å overgi seg til det som skjer. En kan si at det representerer en overskridelse av kroppens instinktive reaksjoner.

Spørsmålet om hva som får enkelte til å velge risiko framfor komfort er like gyldig for utøvere av body suspension som av risikoidretter, og sosiologisk sett leder dette spørsmålet uvegerlig til modernitetsteorier. Den tradisjonelle sosiologiske forståelsen av risikobegrepet er tett knyttet til navn som Giddens(1997), Beck (1997) og Bauman (2001) – som alle vektlegger det abstrakte elementet ved risiko i (sen)moderniteten, og hvor risiko forbindes med noe potensielt farlig. Breivik (2001) peker på en annen forståelsesmåte enn risiko som forbundet med fare, nemlig synet på risiko som frihet og mulighet, vel og merke i den grad risikoen er selvvalgt, som den er i ekstremsport. Til tross for denne forskjellen, synes det å være del av det samme fenomen, nemlig frivillig risikotaking som et element i den reflektive identitetsbyggingen, og muligens som et redskap til å bekjempe trusselen om meningstap i det moderne samfunn. Breivik er inne på noe av det samme når han hevder at risikosport er en konkret metode for å mestre de utydelige krav virkeligheten stiller (Breivik 2001). Norbert Elias’ og Eric Dunning’s (1986) kompensasjonsteori går ut på at risikotaking og spenning i sport kompenserer for den utstrakte kontrollen som råder i dagens samfunn. Jeg anser alle de nevnte teoriene – til tross for at de er framsatt på ulike nivåer - som variasjoner av et felles postulat, nemlig at selvvalgt risikotaking er uløselig knyttet til samfunnsforholdene der det finner sted.

Det er også slik at de ulike ekstremsportgrener i ulik grad er sosialt akseptert, og at – som tidligere nevnt – disse definisjonene beveger seg. For eksempel er det enkelte aktiviteter som er forbudt, for eksempel basehopping fra Trollveggen eller høye bruhoder, og dette forbudet er et symbol på noe som ikke er akseptert. Med symbol mener jeg at det ikke er noe selvsagt

over lovgivningen, men at den er kulturelt konstruert. Enkelte stater i USA har lovforbud mot body suspension, ifølge noen av mine informanter.

Et annet særpreg, som skiller ekstremsportmiljøer fra eksempelvis musikkmiljøer, er fokuset på fysisk fostring. Det er helt avgjørende å være i god fysisk form, og de fleste ekstreme aktiviteter foregår ute i friluft. Slik sett kan de sies å være beslektet med tradisjonelle idealer om ”en sunn sjel i et sunt legeme” - rent bortsett fra at sjelens sunnhet altså potensielt kan ugleses ut fra det samme verdisetet når det dreier seg om ”unødvendige” aktiviteter som kan medføre døden.

6.4.2 Politisk prosjekt?

Kan krokhenging være en politisk ytring? På spørsmål om hva han uttrykker ved krokhenging og en modifisert kropp, svarer Adrian:

Jeg gjør det mest for å ta avstand fra det samfunnet vi lever i, å gå litt mot strømmen ... Uansett hvor streit jeg prøver å se ut, kommer jeg alltid til å bli sett stygt på, liksom. I hvert fall i Holmenkollåsen. Jeg vil ikke være en del av... jeg vil ikke være på den båten som det står ”Norge” på, jeg vil stå på kaia og vinke. ”Nå kan dere dra deres kos, så kan jeg være her, alene!”

Jeg oppfatter Adrians utsagn som nærmest anarkistisk i sin grunntone. Dette kan stemme overens med at krokhengingens opprinnelseskultur, som vist i kapittel 4, antas å være punkbevegelsene. Wojcik (1995) beskriver hvordan uttrykk for en følelse av fremmedgjøring og anarkistiske impulser kommer til syne i punkens apokalyptiske estetikk. Jeg tviler imidlertid på at det lodder så dypt, for på oppfølgingsspørsmål fra meg om det for ham er politisk, svarer han slik:

Noe politisk, og selvfølgelig mye estetisk. Jeg syns jo det er fint! Hvis jeg ikke hadde syns det, så hadde jeg jo heller ikke gjort det. Men også noe politisk bak det, selvfølgelig. Det jeg også er ute etter, er å vise at jeg kan flere ting enn de, selv om jeg ser ut som jeg gjør. Ja. Det er også noe av greia mi. Å gå mine egne veier. Gjøre det på min måte.

Etter min vurdering er dermed den politiske ytringen redusert til individualisme.

6.4.3 Base for selvskadere?

Hva så med selvskading? Kan suspensionmiljøet også være en base for selvskadere? Mine informanter hevder at det er bra at selvskadere også kan komme inn i miljøet, og forteller at det har vært mange innom som de kan se at er selvskadere.

Tonje: Eventuelt så finnes det også noen som er selvskadere, som også søker seg til suspension. Fordi de vil prøve en litt sunnere, ja kanskje de er på bedringens vei og vil forsøke noe nytt innen smerteverdenen. Det vet jeg ikke så mye om, men det er bemerkelsesverdig; de som ikke har så veldig mye piercing i det miljøet, de har arr på kroppen, selvskaderarr.

Psykolog Per Isdahl sier i et intervju i artikkelen “De nye kroppsbyggerne” (A-Magasinet 31.mars 2006) at ”dette ikke har noe å gjøre med den vanlige unge, desperate selvskadingen.” Det samsvarer ikke uten videre med oppfatningene hos mine informanter.

Kristin: Jeg vet at det er noen som - i perioder hvor de ikke har det så bra - tatoverer seg mer, eller vil gjerne ha en ny piercing eller en ny cutting eller en branding. Jeg sier ikke at alle som tatoverer seg har psykiske problemer, for det er helt feil! Men av de som kanskje har litt flere enn andre, at de kanskje på ett eller annet tidspunkt har brukt det som en slags terapi. Det å få en nål gjennom kroppen. Og det også, er jo suspension! Det å få gjort noe med kroppen hvor du får et annet fokus.

Dette betyr ikke at alle som utøver body suspension er forhenværende, fordekte eller potensielle selvskadere ”i vanlig forstand” slik Isdahl uttrykker det, men at mine informanter har toleranse overfor selvskadere. Jeg mener at patologiske forklaringer er uinteressante og utilstrekkelige i forbindelse med body suspension som kulturelt fenomen. Informantene ga uttrykk for at de synes det er positivt at selvskadere kan få en annen, tryggere ramme for selvskadingen enn å sitte alene på et rom. Flere av dem fortalte at de selv kjente folk som var eller hadde vært selvskadere, og la vekt på at selvskadere også er velkomne i krokene. De snakket imidlertid om selvskadere som ”dem” og ikke ”oss”, og sa at de som oftest skiller seg ut på krokhengingsstevner. Jeg antar at dette først og fremst viser hvilke normer som råder i det norske miljøet, og at dette har nær sammenheng med frontfigurens definisjonsmakt. Han har nemlig profilert seg tydelig, også i media, med en inkluderende holdning nettopp overfor selvskadere. Med en annen meningsleder kunne normene angående dette like gjerne ha vært stikk motsatt, nemlig at selvskadere ble sett på som negativt for suspensionmiljøets image. Eirik, som er en av de mest rutinerne krokhengerne, sa at det

trolig er store mørketall med hensyn til gutters selvskading fordi det er enda mer tabu enn for jenter, men sier at det kan være kamuflert som noe annet:

Og formene for selvskading; hvor går grensene for selvskading? Er ikke konstant søking etter slåsskamper på byen en form for selvskading? Å havne i en situasjon hvor man blir påført smerte - og også kan dele ut smerte – så blir det en indirekte form, hvor man får utløp for de psykiske problemene det er å være ute etter å slåss støtt og stadig. Og hvor, igjen, kanskje flere unge menn enn unge kvinner, utsetter seg for risiko; kjører for fort, kjører i fylla, klatrer, balanserer, stuper fra høye broer, gjør alt mulig sånne gjerne gutteting, som innebærer et stort element av risiko, hvor det er en indirekte form for essensiell selvskading.

Dette er selvsagt en interessant parallell sosiologisk sett, og denne diskursen vil trolig kunne virke paradoksal og overraskende for mange utenfor krokhengingskretser.

6.4.4 Oppsummering:

Jeg har her vist hvordan mine informanter betrakter body suspension som et mangetydig fenomen; det kan ses på som en urban ekstremsport, det kan være estetisk og det kan rett og slett være gøy. Noen får selvtillit av det, andre får kontakt med kroppen sin, og mange opplever en ruslignende tilstand. Det som er felles for alle, er at det representerer en overskridelse av kroppens naturlige impulser som på samme tid ser ut til å preges av ekstrem kontroll og total overgivelse.

6.5 Smerte

Det er forestillingene om smerte som er det mest spektakulære ved praksisformen og som skaper de tabloide overskriftene i media. Under intervjuene ble det snakket relativt lite om smerte. Fra min side hadde jeg, da jeg utarbeidet intervjuguiden, bevisst valgt å tone ned smerteaspektet. Det var flere grunner til dette valget. For det første måtte jeg, for å holde fast i prosjektets problemstilling, sørge for å se forbi det spektakulære ved fenomenet, som jo åpenbart utgjøres av blod og smerte. Jeg antok at jeg lettest ville gjøre det ved å tvinge fokuset noe bort fra smerten, også fordi jeg regnet med at det var slike spørsmål som opptok utenforstående flest. Jeg var imidlertid bevisst på å følge opp tråden dersom de selv kom inn på temaet smerte, som enkelte gjorde. For det andre ville jeg at beskrivelsene av og referansene til smerte som kom fram helt og holdent skulle være deres egne. Dette var et

ledd i min undersøkelse av diskurser, idet jeg ville vite noe om hvilke beskrivelser og referanser utøvere selv brukte når de skulle omtale body suspension, og i hvilken grad det var unaturlig for dem å ikke snakke om smerte i denne forbindelse.

Det jeg fant ut ved denne framgangsmåten var at svært få uoppfordret snakket om sine egne smerteopplevelser. Som nevnt i kapittel 5 var det imidlertid det argumentet de fleste brukte for å forklare hvorfor de mente at fenomenet body suspension aldri kommer til å bli særlig utbredt.

I de tilfellene hvor mine informanter kom inn på smerten ved krokhenging handlet det gjennomgående om en slags kvasipolitisk ytring i form av å betrakte selvvalgt smerte nærmest som en reaksjon på verdens tilstand. Kristin var for eksempel opptatt av dagliglivets smerte før og nå:

Vi har godt av å lære å tåle smerte. Vi trenger å ha det litt vondt, vi har fjerna oss for mye fra hverdagens vondter, folk i dag er blitt sofasittere og redde for å bruke kroppen, redde for den smerten som var naturlig for 200 år siden..

Et av de slående trekkene ved denne uttalelsen er pronomenbruken. Hun bruker ikke jeg-form når hun snakker om smerte, men det kollektive ”vi”, i betydningen samfunnet her & nå. Det eneste vi kan utlede om hennes individuelle smerte er at hun opplever krokhenging som ”litt vondt”. Selve framstillingen av smerte blir på denne måten distansert og følelsesløs, og får smerten til å framstå tam – ja, nærmest smertefri. Dette står i skarp kontrast til det filosofen Arne Johan Vetlesen hevder om fysisk smerte, at den individualiserer:

”Min smerte er min ensomhet, forsterker og tydeliggjør at jeg er alene i verden, alene med og i min kropp, som fysisk atskiller meg fra alt annet i verden” (Vetlesen 2004:16).

Jeg vurderer at denne kontrasten ikke skyldes særtrekk ved krokhengingssmerte og ei heller denne spesielle informantens smerteterskel eller følelsesspekter. Derimot tror jeg det indikerer at min informant slett ikke har sagt noe om sin individuelle smerte forbundet med body suspension, men snarere om innsidediskursen i miljøet. Jeg tror dette er ”en plate de ofte spiller” i samtaler med hverandre og utenforstående.

Også Pia, som snakket om sin individuelle smerteopplevelse, gjorde det på en nøktern måte:

Jeg tror at i forhold til smerte så har jeg forandret grenser. Jeg har innsett at smerten stopper ved ett visst punkt, det er ikke sånn at den er uendelig.

Selv om Pia altså er personlig, kommer hun ikke med en beskrivelse av smerte, men mer en erklæring om at hun mestrer smerten. Vinæs hevder at smertemestring er en maskulin verdi (Vinæs 1998). Jeg mener dette må nyanseres. Jeg tror det er forskjeller på hvilke typer smerter menn og kvinner kulturelt sett bør mestre, men tror at en med like stor autoritet kan argumentere mot Vinæs og si at smertemestring er en feminin verdi. Petter, som jobber som piercer, kom inn på dette:

Av de som lar seg pierce, er det 90% jenter. Jentene er helt klart de tøffeste! Det er helt klart jenter som tør mest også, det er de som tar de mest heavye piercingene.

Når han sier "heavy" innebærer det de piercingene som er mest smertefulle. Med hensyn til sosial konstruksjon av smerte tror jeg imidlertid at perspektivet må vides ut, en kan ikke bare fokusere på kjønnsforskjeller. Vinæs er også inne på det i sin hovedoppgave, idet hun vektlegger det kontekstuelle aspektet ved smerteforståelse:

"I vårt samfunn er det ikke alle typer smerte som er legitime eller sosialt akseptert å føle. Smerte som er knyttet til seksualitet blir ansett som illegitim" (Vinæs 1998:137).

Smerte i tilknytning til seksualitet må ses på som en selvvalgt smerte, og jeg mener at hovedskillelinjen for sosial aksept går mellom den selvvalgte og den ufrivillige smerten. Å utholde smerte som ikke kan unngås er vanligvis betraktet som tegn på styrke, herunder den som er involvert ved fødsler, toppidrett o.l. Til tross for at det er selvvalgt hvorvidt man skal få barn, og at man – selv om man har talent - utmerket godt kan velge bort å trene seg opp til idrett på toppnivå, så vil man trolig bli betraktet som feig hvis man unnlater disse tingene for å unngå smerte. Men det som kjennetegner disse to eksemplene er at smerten her er et uunngåelig middel for å nå mål som sosialt sett ikke bare er legitime men høyst ønskelige. Når det gjelder smerte i tilknytning til krokhenging, er det grunn til å tro at den er illegitim i den grad den er vrien å forstå. Det å velge å gjøre noe så smertefullt uten at man må, og der målet er noe som er både vagt og individuelt, virker trolig fremmed for mange. For de som "kjenner noen" som utøver det, de som selv blir invitert med, de som blir fascinert, vil denne vagheten imidlertid snart erstattes av konkrete inntrykk, og da vil smerten endre karakter. For de fleste ser det ut til at smerten går over til å bli et - bokstavelig talt - nødvendig onde. I løpet av feltarbeidet var jeg vitne til en episode som kan tjene som illustrasjon av dette. Ved

én anledning (den eneste gangen) hørte jeg smerterop fra en av krokhengerne. Det var en som hadde slått stortåa si i en kant på murgulvet. Han hinket rundt på ett ben pga smerten i tåa. Det som var mest paradoksalt i episoden var at han på det tidspunktet gikk rundt med 8 nokså store kroker festet i kroppen fordi han ventet på å bli hengt opp. Flere av informantene var opptatt av forskjellen på frivillig og ufrivillig smerte.

Adrian: Hvis jeg skal ta suspension, må jeg tåle det. Jeg kan ikke syte over smerte jeg har påført meg selv! Jeg tar aldri smertestillende for å dempe smerten jeg får av piercinger eller etter at jeg har tatt suspension eller tatovert meg eller noe sånt.

På spørsmål om han tar smertestillende ellers, svarer han slik:

Det hender at jeg tar det hvis jeg har fryktelig vondt i hodet. Ufrivillig smerte er liksom ... jeg prøver å takle det så godt jeg kan, men når det blir ubehag, da tar jeg gjerne smertestillende. Jeg gidder ikke kaste bort tiden min på å føle ubehag. Men jeg er ikke noe glad i å ta det, jeg får litt dårlig samvittighet når jeg gjør det, litt sånn: "Se på meg! Smertestillende! Med plugger og piercinger og tatoveringer og arr på ryggen!" Så jeg prøver å la være.

Adrian er altså helt på det rene med at dette skillet mellom selvvalgt og ufrivillig smerte kan synes paradoksalt. Han framstiller det som at han har en smerteterskel han bør leve opp til, og at hans modifiserte ytre skulle tilsi at han var svært herdet. Selv det at han har "fryktelig vondt i hodet" blir i neste setningsledd modifisert til "ubehag". Fredrik presiserte hvor viktig det var at man taklet smertene samtidig som man fungerte på jobb:

Men det er jo litt av greia, å kunne gå på jobben dagen etter, ikke bli så slått ut at du må ta deg en 3-dagers...

Det som er det tydeligste aspektet ved krokhengingens smerte, er antakelig selve overskridelsen av smerten.

Tonje: Det er jo også det som suspension gir deg; det er overvinning av indre frykt, og så er det jo det naturlige som skjer når du henger der, endorfiner og alt det, som bare får deg i en sånn lykkerus.

Det er ikke smerte det handler om, samtidig som det må sies i høy grad å handle om smerte. Dette kan kalles den mest slående ambiguitet ved fenomenet. Ingen gjør det fordi det er vondt. Samtidig er det smerten som innebærer overskridelse og gir image. Smerten er på sett og vis det som er styrende for diskursen rundt body suspension. Samtidig er det flertydigheten som regulerer tilfanget av nye utøvere.

7. Avsluttende kommentarer

Dette har framfor alt vært et morsomt prosjekt å arbeide med, fordi fenomenet krokhenging er så mangefasettert. De mulige innfallsvinklene til temaet er varierte og berører aktuelle problemstillinger omkring kulturell tilhørighet, ekstreme uttrykksformer, paradigmeskifter og identitetsprosjekter. Jeg mener at arbeidet har gitt meg en dypere forståelse for body suspension som kulturelt fenomen.

En av problemstillingene for oppgaven var hvilken plass krokhengingssamlingene har for innlæring av uskrevne regler og rolleutforming. Jeg var observatør på Oslo SusCon, som jeg betrakter som en forestilling, med tilhørende dramaturgiske elementer som scenografi, roller, manus og opptreden. Jeg beskriver hvordan de uskrevne reglene fortrinnsvis formidles via modellæring, og hvordan teorikurset utstyres deltakerne med institusjonaliserte versjoner av hvordan de kan forklare og forsvare sin praksis overfor utenforstående. Med hensyn til rolleutforming, så identifiserer jeg fire idealtyper, basert på valg av suspensionvariant og atferd under opphenging.

Jeg har også fokusert på hvordan miljøet avgrenser seg opp mot andre subkulturer. En særskilt problemstilling i så måte har vært knyttet til begrepsapparatet rundt body suspension. Krokhengere blir ofte betegnet som ”moderne primitive”, en merkelapp jeg mener er lite treffende for det miljøet jeg har undersøkt. Jeg mener at primitivistbetegnelsen impliserer noe bakoverskuende, til dels en romantisering av fortiden. Det stemmer dårlig med mine funn. Jeg oppfatter krokhengerne i min undersøkelse som mennesker som søker framover, ikke bakover, og at betegnelsen avantgarde dermed er mer presis. I tillegg mener jeg de i større grad er hypermoderne, fordi et slikt begrep viser til en økende kompleksitet og endringshastighet i forhold til det moderne. Jeg tolker deres praksis som del av et i høyeste grad individualistisk og eksperimentelt prosjekt. Jeg mener dessuten at referansene til hinduistiske og indianske ritualer har en kommunikativ funksjon ved å tjene som legitimering av praksisformen, og en refleksiv funksjon ved at det tjener som en slags garanti for at det ikke er livsfarlig å gjøre det.

Jeg betegner krokhengeres stil som uniformert individualisme, fordi jeg mener den er begge deler. Imaget er tydelig avvikende fra mainstreamkulturen ved graden – og til dels typene – av kroppsmodifikasjoner. Dette tjener både som uttrykk for identitet og for å markere

annerledeshet, det kan altså være både pynt og provokasjon. Symbolene de anvender har ulike funksjoner overfor utenforstående og innad i miljøet.

Informantene er vant til å måtte forklare og forsvare hvorfor de driver med body suspension, og gjennom intervjuene har jeg kartlagt hva slags reaksjoner de får og hvordan de forholder seg til det. Jeg har funnet at det i stor grad dreier seg om standardspørsmål og standard svar, og svarene deres er på dette området stort sett i tråd med de institusjonaliserte forklaringene. Et svært synlig trekk ved det miljøet jeg studerte, var deres markering av avstand fra mainstreamkulturen. Jeg vurderer imidlertid at mine informanter viste en like ensartet forståelse av det de kaller mainstreamkulturen som det mainstreamkulturen har av krokhengere. De synes å sitte inne med forenklete forestillinger om "A4"-mennesker som lever tomme liv. Disse forestillingene nyanserer de etter behov, hvilket de gjorde overfor meg som "streit utenforstående". Det er dette jeg har forsøkt å vise ved å sitere en del eksempler på de positive tilbakemeldingene jeg fikk, fordi de så tydelig ble overrasket over hvordan jeg forholdt meg til dem og til body suspension.

Jeg har undersøkt hva slags funksjoner den selvvalgte smerten kan ha, og dette var det mest komplekse elementet i undersøkelsen. Ingen av dem jeg har møtt utøver body suspension fordi det er vondt, men til tross for det. De gjør det fordi det gir dem en opplevelse og en selvfølelse de ser på som verdt smerten det påfører dem. Samtidig er det helt klart det smertefulle som vekker andres oppmerksomhet og gir utøverne et image. Det er spektakulært og blodig, og det er kulturelt sett en illegitim smerte antakelig mest av alt fordi den er vanskelig å forstå.

Ragnvald Kalleberg (1996) er opptatt av kunsten å stille spørsmål, og hevder at formulering av spørsmål både er det viktigste og det vanskeligste i vitenskapelige sammenhenger. De spørsmålene jeg har stilt i problemstillingene for oppgaven, er først og fremst kjennetegnet ved at jeg har vært – og er – en outsider i forhold til miljøet. Forskere med suspensionerfaring ville naturligvis ha stilt andre spørsmål.

I en masteroppgave som denne er det på en måte to ulike sensorgrupper; en er (naturligvis) den offisielt oppnevnte eksamenskommisjonen, den andre er det utvalget som har vært gjenstand for undersøkelse. Mine informanter har forhåndssensurert intervjuutskriftene, slik at de er sikre på å bli sitert rett, men de har ikke kontroll på hvilke rammer deres opplysninger blir satt inn i og hvordan det hele blir analysert. En sosiologisk framstilling av

et fenomen er noe annet enn en journalistisk framstilling (Silverman 2001). Mitt håp for denne oppgaven er å oppnå det som Repstad (1993) kaller ”overskridende gjenkjennelse”, dvs at mine informanter kan lese denne oppgaven og kjenne seg igjen men samtidig få en aha-opplevelse ved å bli presentert for synsvinkler som de ikke tidligere har tenkt på.

Kildeliste

- Album, Dag (1996): *Nære fremmede. Pasientkulturen i sykehus*. Oslo: Tano.
- Barker, Chris (2004): *Cultural Studies. Theory and Practice*. London: Sage Publications.
- Baudrillard, Jean (1993): *The transparency of evil*. London: Verso.
- Bauman, Zygmunt (1996): "Postmodernitet, identitet og moral", i Arne Johan Vetlesen (red.) *Nærhetsetikk*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Bauman, Zygmunt (2001): *Flytende modernitet*. Oslo: Erasmus, Vidarforlaget.
- Bauman, Zygmunt (2004): *Identity*. Cambridge: polity Press.
- Beck, Ulrich (1997): *Risiko og frihet*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Bennett, Andy & Keith Kahn-Harris (ed.) (2004): "Introduction" i *After Subculture*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Berkaak, Odd Are & Ivar Frønes (2005): *Tegn, tekst og samfunn*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Bokmålsordboka* (1986). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bourdieu, Pierre (1995) *Distinksjonen: en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax forlag.
- Breivik, Gunnar (1999): "Sensation Seeking" i *Skrifter i utvalg, bind 6*. Norges idrettshøgskole, Institutt for samfunnsfag.
- Breivik, Gunnar (2001): "Risikoatferd og jakten på spenning", i Dag S. Thelle (red.) *På den usikre siden. Risiko som forestilling, atferd og rettesnor*. Oslo: Cappelen.
- Christensen, Olav (2001) *Absolutt snowboard. Kampen mot kjedsomheten*, Oslo: Gyldendal.
- Eco, Umberto (2002): *Kunsten å skrive en akademisk oppgave, Hovedoppgave og masteroppgave*. Oslo: Idem forlag.
- Elias, Norbert & Eric Dunning (1986) *Quest for Excitement. Sport and Leisure in the Civilizing Process*. Oxford: Basil Blackwell.
- Eubanks, Virginia (1996) "Zones of Dither: Writing the Postmodern Body" i *Body & Society* Vol.2(3):73-88. London: SAGE Publications.
- Fangen, Katrine (1995): *Skinheads i rødt, hvitt og blått. En sosiologisk studie fra 'innsiden'*. Oslo: Program for ungdomsforskning, Norges forskningsråd.
- Fangen, Katrine (2001): *En bok om nynazister*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fangen, Katrine (2004): *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Featherstone, Mike (1991) *Consumer Culture & Postmodernism*. London: SAGE.
- Featherstone, Mike (red.) (2000) *Body Modification*. London: SAGE.
- Fjell, Håvve (2003): *Ten Years of Pain*. Stavanger: Hertervig forlag.
- Fog, Jette (1998): *Med samtalen som utgangspunkt. Det kvalitative forskningsinterview*. København: Akademisk Forlag.
- Giddens, Anthony (1997): *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax forlag.
- Goffman, Erving (1992): *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax forlag.
- Grimshei, Christian (2000): *Elektronisk ekstase. Housekultur, partydop og nye trender*. Oslo: Oslo Kommune Rusmiddeletaten.
- Grønmo, Sigmund (2004): *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Guidikova, Irena & Lasse Siurala (2001): "Introduction: a weird, wired, winsome generation" i Furlong & Guidikova (red.) *Transitions of youth citizenship in Europe: culture, subculture and identity*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Hall, Stuart & Tony Jefferson (ed.) (1991): *Resistance through Rituals*. London: Harper Collins Academic.
- Hebdige, Dick (1979): *Subculture. The Meaning of Style*. London: Routledge.
- Hellevik, Ottar (1999): *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hjelseth, Arve (1998) "Sosiologi, biologi og genetisk basert adferd – Et sosiologisk forsøk på å markere revir" i Nilsen & Veiden (red.) *Sosiologisk fantasi*. Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Jantzen, Christian & Verner Møller (1994): "Marginalopplevelser og terskelverdier. Til installering af begrebet vanvidsidræt" i Møller m.fl. (red.) *Hooked. Om vanvid og æstetik i sport og kropskultur*. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Kalleberg, Ragnvald (1996): "Forskningsopplegget og samfunnsforskningens dobbeltdialog" i Holter, Harriet & Ragnvald Kalleberg (red.): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Klesse, Christian (2000): "'Modern Primitivism': Non-Mainstream Body Modification and Racialized Representation" i Featherstone, Mike (red.) *Body Modification*. London: SAGE.
- Kraft, Siv Ellen (2004a): "'No Pain, no Gain'. Kroppsmodifikasjon som religiøs praksis" i Børtnes m.fl. (red.) *Kampen om kroppen. Kulturanalytiske blikk på kropp, helse, kjønn og seksualitet*. Bergen Kristiansand: Program for kulturstudier, Norges forskningsråd Høyskoleforlaget.

-
- Kraft, Siv Ellen (2004b) "Krokhenging: Nær livet-opplevelser og "primitiv" maskulinitet". *Din, Tidsskrift for religion og kultur* nr 2-3/2004: *Mannen*. Oslo: Novus forlag.
- Kraft, Siv Ellen (2005): *Den ville kroppen. Tatovering, piercing og smerteritualer i dag*. Oslo: Pax forlag.
- Kränge, Olve & Tormod Øia (2005): *Den nye moderniteten. Ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Krogh, Thomas m.fl. (2000): *Historie, forståelse og fortolkning*. Oslo: Gyldendal.
- Krogstad, Anne (1985): *Ungdom, stil og symboler*. Hovedoppgave i sosialantropologi, Universitetet i Oslo.
- Leiulfsrud, Håkon & Bjørn Hvinden (1996): "Analyse av kvalitative data: Fiksérbilde eller puslespill?" i Holter, Harriet & Ragnvald Kalleberg (red.): *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Maalouf, Amin (1999): *Identitet som dreper*. Oslo: Pax forlag.
- Maffesoli, Michel (1996): *The Time of the Tribes. The Decline of Individualism in Mass Society*. London: SAGE.
- Melucci, Alberto (1991): *Nomader i nuet. Sociala rörelser och individuella behov i dagens samhälle*. Göteborg: Daidalos.
- Mjøset, Lars (1991): *Kontroverser i norsk sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Muggleton, David (2000): *Inside Subculture. The Postmodern Meaning of Style*. Oxford: Berg.
- NgCheong-Lum, Roseline (1997): *Culture Shock! Mauritius*. London: Kuperard.
- Obstfelder, Sigbjørn (1993): *Dikt i samling – prosa i utvalg*. Oslo: Gyldendal.
- Prieur, Annick (1994): *Iscenesettelser av kjønn: transvestitter og machomenn i Mexico by*. Oslo: Pax.
- Repstad, Pål (1993): *Mellom nærhet og distanse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rush, John (2005): *Spiritual Tattoo. A Cultural History of Tattooing, Piercing, Scarification, Branding, and Implants*. Berkeley: Frog.
- Silverman, David (2001): *Interpreting Qualitative Data*. London: SAGE Publications.
- Skårderud, Finn (1998): *Uro. En reise i det moderne selvet*. Oslo: Aschehoug.
- Skårderud, Finn & Per Johan Isdahl (red.) (1998): *Kroppstanker: kropp-kjønn-idehistorie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sweetman, Paul (2000): "Anchoring the (Postmodern) Self? Body Modification, Fashion and Identity" i Featherstone, Mike (red.) *Body Modification*. London: SAGE.

Sweetman, Paul (2004): "Tourists and Travellers? 'Subcultures', Reflexive Identities and Neo-Tribal Sociality" i Bennett, Andy & Keith Kahn-Harris (ed.) (2004): *After Subculture*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Sørbø, Tommy (2003): *Norges kunsthistorie. En kladd*. Oslo: Schibsted forlag.

Thagaard, Tove (2003): *Systematikk og innlevelse. En innføring I kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thornton, S. (1995): *Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital*. Cambridge: Polity Press.

Thornton, Sarah (1997): "The Social Logic of Subcultural Capital" i Gelder & Thornton (ed.) *The Subcultures Reader*. London: Routledge.

Turner, Bryan S. (2000): "The Possibility of Primitiveness: Towards a Sociology of Body Marks in Cool Societies" i Featherstone, Mike (red.) *Body Modification*. London: SAGE.

Vale, V. & Andrea Juno (red.) (1989): *Modern Primitives. An Investigation of Contemporary Adornment & Ritual*, San Francisco: Re/search.

Vetlesen, Arne Johan (2004): *Smerte*. Lysaker: Dinamo forlag.

Vinæs, Bente (1998): *Fetisering av maskulinitet: en studie av seksuell fetisjisme og sadomasochisme blant homoseksuelle menn*. Hovedoppgave i sosiologi, Universitetet i Oslo.

Weber, Max (2000): *Makt og byråkrati*. Oslo: Gyldendal.

Widerberg, Karin (2001): *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Wojcik, Daniel (1995): *Punk and Neo-Tribal Body Art*. Singapore: University Press of Mississippi.

Zuckerman, Marvin (1979): *Sensation seeking*. New York: L. Erlbaum Associates.

Antall ord i denne oppgaven er 35.436.

Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS, med prosjektnummer 12966.

Vedlegg 1: Infoskriv

INFORMASJON OM STUDENTPROSJEKT

Jeg er masterstudent i sosiologi ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo. I forbindelse med min masteroppgave ønsker jeg å undersøke et Body Suspension-miljø i Norge. Arbeidstittlen på prosjektet er "Body Suspension som kulturelt fenomen".

Jeg ønsker å studere aktiviteten utfra flere ulike synsvinkler. Jeg er først og fremst interessert i å lære mest mulig om hva det er sett fra utøvernes ståsted, hva utøvere selv sier om hva det er, hva som preger miljøet og hvordan innføringen skjer for nye utøvere. Jeg er også interessert i å finne ut av hva som gjør at krokhenging provoserer mange utenforstående.

Jeg deltar på Oslo SusCon for å få et praktisk innblikk i hva som skjer når nye og gamle utøvere møtes til suspension og pulling. Jeg ønsker også å komme i kontakt med utøvere som er villige til å stille opp på et intervju for å dele sine erfaringer med meg. Aller helst ønsker jeg å snakke både med erfarne utøvere og med noen nye.

Intervjuene vil foregå etter nærmere avtale, helst i september/oktober, og på et nøytralt sted. Hvert intervju vil ta ca 1-1½ time, og hvis ikke den som intervjues har noe imot det, vil jeg gjøre digitalt lydopptak. Lydopptak vil bli slettet umiddelbart etter utskrift. Utskriften vil ikke inneholde personopplysninger, men vil bli gitt et referansenummer. Personopplysninger vil bli anonymisert ved prosjektslutt 01.05. 2006. Opplysninger i sluttrapporten vil ikke kunne tilbakeføres til enkeltpersoner.

Deltagelse i prosjektet er frivillig. Det er mulig å trekke seg fra prosjektet når som helst, uten å måtte gi noen begrunnelse.

Prosjektet er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Oslo, 14.07.05

Arnbjørg Engenes

Vedlegg 2: Temaguide til feltarbeid

TEMAGUIDE TIL OBSERVASJONER PÅ SUSCON:

- Frontstage vs backstage
- Musikk (Type? Volum? Betydning? Når?)
- Lydnivå (utenom musikk)?
- Lyssetting
- Hvordan tas nykommere imot? (Inkluderingsprosessen)
- Fokus på kropper? På kroker? På samhørighet/det sosiale?
- Hva slags stemning? Latter/Type humor?
- ”Tekniske” opplysninger: antall kroker, hvor de festes, hvordan de festes, hygiene, sikkerhet, hvor lenge folk henger, etterbehandling etc.
- Henges de opp en og en, mens alle andre ser på?
- Er oppmerksomheten i rommet samla?
- Utøvernes alder, kjønn og utseende?
- Antall deltakere? Antall opphengte?
- Språk: Når snakkes det engelsk? (Hva slags – RP eller amerikansk?) Sjargong? Hybridisering?

Vedlegg 3: Intervjuguide

Biografiske opplysninger:

Alder, bosted, utdanning, yrke. Vegetarianer? Andre fritidsinteresser (utover susp.)?

Foreldrenes utdanning og yrke.

Beskrivelse av opplevelsen:

Mange motiver for å gjøre suspension, og folk får ulike ting utav det. Hva er det for deg? (politisk ytring, ekstremidrett, eksentrisk hobby...?)

Kan du beskrive opplevelsen: Hva gir det deg?

Hvor viktig er musikken?

Hvor viktig er etterbehandlingen for deg?

Hva er det som er viktig når noen skal henge? (Uskrevne regler for oppførsel)

Hva er utenkelig? (eg. Klovne OK. Meditere OK. Besvime OK. Hva er ikke greit?)

Historie:

Hvor lenge har du drevet med det? Hvor mange suspensjoner?

Hvordan hadde det seg at du begynte? Hva førte deg til å gjøre det første gang?

Når og hvordan hørte du om det første gang? Hadde du lest om det? (Internett el annet?) Sett det som performance? Venner som hadde prøvd?

Hvor lang tid gikk det fra du så det første gang til du prøvde selv?

Henger du noen ganger "alene" (dvs utenom suspensjonsdager)? Sammen med hvem?

Eventuelle meritter? Favorittsuspensjon?

Sosialt nettverk:

Hva synes foreldrene dine om det? Familien ellers?

Vennene? (Eksentrikerrolle i vennegjengen?) Hva sier kolleger?

Beskrivelse av krokhengingsmiljøet:

Kan du beskrive miljøet? (Hvor stort/lite? En fast klikk? Mange perifere?)

Hvordan vil du beskrive miljøet i forhold til kjønnsforskjeller?

Hva snakker dere om på samlingene? Forskjellig fra det du snakker med andre (venner) om?

Fremtidsplaner:

Har du noen personlige mål? (eg. Antall kroker, opphengningstid, hengestilling el.l?)

Hvor lenge har du tenkt å holde på? Alltid? (I så fall: hva må du ta hensyn til?)

Hva hvis suspension blir mainstream? Kommer du til å holde på med det da? Tror du at noen vil velge å slutte med suspension hvis det blir mer alminnelig?

(Hvis de ikke tror at krokhenging vil bli vanligere i fremtiden:) Hva kommer det av?

Språket:

Hvorfor så mye engelsk? Er det mest naturlig å kalle det body suspension el. krokhenging?

Diskurs:

Er du vant til å måtte forklare hvorfor du driver med suspension? Hva slags spørsmål og reaksjoner er det du får, og hva pleier du å svare?

Hva slags plass har teoridelen på SusCon? Hva mener du at deltakerne lærer?

Betydningen av image/utseende/piercinger/tatoveringer:

Hvor viktig er utseendet (body mods)på SusCon?

Hva tenker du hvis noen kommer på SusCon og ser helt annerledes ut? (alder, stil)

Hadde du piercet deg mange ganger før du begynte med krokhenging?

Hva betyr (kroppsmarkingene) dine for deg?

Bruker du spesielle antrekk ved opphengning? Hva er det du tenker på når du planlegger antrekk?

Hva er ekstremt for deg? (eventuelt før/nå):

Hva ser du på som ekstremt?

Hvor går grensa for hva du er villig til å gjøre med kroppen din?

(Hvis de sier at de ser på suspension som en naturlig ting å gjøre:) Hva kommer det av at foreldrene/besteforeldrene våre ikke drev med det?

Vedlegg 4: Stastikk over deltakere og antall suspensions på Oslo SusCon:

2002

35 Deltakere totalt, 27 suspensions fordelt på 8 kvinner og 17 menn.

(2 menn hang 2 ganger hver seg.)

2003

36 deltakere totalt, 26 suspensions fordelt på 7 kvinner og 19 menn.

2004

38 deltakere totalt, 31 suspensions fordelt på 13 kvinner og 21 menn.

2005

40 deltakere totalt, 33 suspensions fordelt på 13 kvinner og 20 menn.

2006

50 deltakere totalt, 42 suspensions fordelt på 13 kvinner og 28 menn.

(2 menn hang 2 ganger hver seg.)